

GERMEN

AGUSTOS 1994, SAYI 40

20.000 TL (KDV dahil)

KERVAN

DÜNDEN GÜNE GÜNDEN YARINA

TUNUS DEVLET BAŞKANI BEN ALİ:

**Demokraside
dini partiye yer yoktur!**

İBRAHİM KIZILTAN: SSK Can Çekişiyor

**İSMAIL KAYGUSUZ: Pir Sultan Abdal Dergah'dan İcazetli
Alevi-Bektaşî Dedesi İdi**

MUHARREM TAN: Tiyatro ve Çocuk

OSMAN İŞÇİ'NİN
ARDINDAN

73 yaşında
kaybettiğimiz
komünist Osman
İşçi'nin mezarı
başında 93'lük
komünist delikanlı
Mehmet Bozışık,
"Karagümrük'te
toplantılarda hep
sana rapor verirdim,
işte şimdi sana son
raporumuzu
veriyorum"
dedikten sonra
heyecandan
titreyerek *Sabah*
gazetesine 2 gün
önce yazdığı
aşağıdaki yazıyı
okudu.

Sayın Güngör Mengi bey!
Amerika'da kola içecek parası
bulunmayan Çiller çiftinin Ame-
rika'da 7 milyon dolarlık serve-
ti, Türkiye işçi sınıfından,
emekçi halkından çalınan bir
servettir, bir paradır.

- "Başbakan servetinin
önemli kısmını dolara çevirip
Amerika'ya gönderiyor, bunu
niye yapıyor" diye soruyorsu-
nuz. Benim düşüncem:

Başbakan istikbalî gören
akıllı bir sömürücüler mümessil-
li (olup) işçi sınıfından, emekçi
halktan çalınan tüm servet ve
toprakların ileride işçiler ve halk
tarafından ellerinden geri alına-
cağını çok iyi bilen profesör
başbakan, servetlerinin ve emla-
kının hiç olmazsa bir bölümü-
nün garanti altına alınması için
böyle hareket etmeyi uygun
bulmuştur. Saygılarımla..

Mustafa Suphi neslinden
hâlâ yaşamakta olan 93 yaşındaki
Mehmet Bozışık

AHMET CAN

PETROL-İŞ
YARIMCA ŞB.

Petrol-İş Yarımca şubesinin ola-
ğan kongresi yapıldı. Seçimler-
de şube başkanlığına Ali
Buğdaycı 105 oyla yeniden
getirilirken, idari sekreterliğe
101 oyla Şuayip Muti, mali
sekreterliğe 100 oyla Süleyman
Fırat getirildiler. Öteki YK
üyeleri şu isimlerden oluşuyor:
Ali Haymana, Ömer Lütfi Ko-
cal, Şuayip Erişkin, İsmail Do-
ğan. Şube Disiplin Kurulu'nda
Şaban Pirelli, Yusuf Temizalay,
Zekeriya Kurt ve Şube Denetim
Kurululu'nda Emel Umut, Ali
Özcek ve E.Yaşar Yıldırım bulu-
nuyorlar. *Kervan* dergisi olarak
Petrol-İş Yarımca şubesinin yeni
yöneticilerine başarılar dileriz.

KAHRAMAN ABDAL,
YENİBOSNA

ŞAH PİRİM

Seni seven aşık neyle dünyayı
Her zaman dilimde sensin billahi
Ben seni severim elhamdülillahi
Güzel Pirim şah Pirim

Sıdkıyla iman eyledim
Vardım Pirin derga'sına
Yüzler sürerim türabına
Neyleyim seni yalan dünya
Güzel Pirim şah Pirim

Dinim içeride imanı buldum
Pirin deryasında dermanı buldum
Elhamdülillahi güzel Pirim şah
Pirim

Gece düşümde gündüz hayalimde
Çıkıyor bu seveda
Ben aşık oldum Pirin gül cemaline
Güzel Pirim şah Pirim

Abdal Seyidi'yim
Pirim Ali'dir hele Haydar
Hem Velidir Hünkar Hacı Bektaş
Veli'dir
Güzel Pirim şah Pirim

S.USUL-S.ÖZÇAĞIR

ÇETMİ'NİN SESİ

Çiftçinin sesine kulak verin.

Ekmeğin kavgasını veren
toprak savaşçısı çiftçinin ne
durumda olduğu basında söz
konusu olmuyor.

1946'dan beri köyler gittikçe
nüfus kaybetti. Onun yanında
iktidardaki partilerin ekonomik
paketleri, zanlar, olduğu gibi
köylülerin üzerine geldi. Son
zamların olumsuz etkisi, köy-
müz Çetmi'de ve diğer köylerde
gözükmektedir.

Bir örnek vereceğim: Bir yıl
içinde Çetmi'de üretilen tütüne
Tekel'in ödediği fiyat bizim
borç listelerinin çok altındadır.
Bir yıl önce köylünün aldığı
traktör 100 milyona idi, yarısı
verilmiş idi. Bir yıl sonra traktör
200 milyon oldu.

Ekmeğimizin karşılığını ala-
mıyoruz, insanlığımızdan kay-
bediyoruz. Bu noktada herkesin
bir oturup düşünmesi gerekir:
Ekini tarlaya kim eker? Tütünü
bir yıl boyunca güneşin altında
yanarak sanayiye kim üretir? Bir
zamanlar Mustafa Kemal'in sö-
zü ağzından ağıza dolaşıyordu:
"Köylü ülkenin efendisidir." Bu
söz, zaman ve konum olarak
geçerliliğini tabii ki kaybetmiş-
tir. Ama köyün ülke ekonomi-
sinde hâlâ doldurulamayacak bir
yeri vardır.

Yaşadığımız sorunların *Ker-
van*'da yayınlanmasını istiyoruz.
Ben *Kervan* çalışanı olarak,
köylülerim *Kervan* okurları ola-
rak sevincimizi, sorunlarımızı
tüm *Kervan* okurları ile payla-
mak istiyoruz.

Bizi bize sevgi bağlamış, dost
Düşman kurşunu unutulur
Dostun dostluğu unutulmaz

Çetmi'nin yolu başka, yeli başka
Çetmi'de mum olsaydım, dost
Kör kuyudan ışık saçardım

Muhtarımız Hüseyin Tuncer
ve ihtiyar heyeti 5 yıllık prog-
ramlarına çok şey sığdırıp çok
hizmetler verdi. Köyümüz Çet-
mi'ye cemevi, sağlık ocağı, top
sanası, gençlik kütüphane açan

birlik ve beraberlik için müca-
dele eden örnek kişilerin, yapı-
cılarıyla tanınması tüm
toplumumuzun yararına.

HÜSEYİN RAHŞANI

NASIRNAME

Şu köhne alemde hayat yolunda
Nasır tutan eller benim pirimdir
Zevk ile safanın durur solunda
Nasır tutan eller benim pirimdir

Elden düşmez kazma toprak eşeler
Nasırlı ellerde yoktur neşeler
Bahar ortasında solmuş meşeler
Nasır tutan eller benim pirimdir

Kuru ekmek için var mücadele
Ahnteri kaplanmış adele
Ulu tepelerden düşer şelale
Nasır tutan eller benim pirimdir

Sırtı nasır eli nasır kol nasır
Böyle geçirir şu koca asır
Bu nasırlık şu koca asır
Nasır tutan eller benim pirimdir

O nasırlı eller dike apartman
Kim için yapılar tren kompartman
Yokluk deryasında çoktur süperman
Nasır tutan eller benim pirimdir

Kimisi tarlada kim fabrikada
Emeğin ak kiri durur yakada
Sel kapladı vücudunu dakkada
Nasır tutan eller benim pirimdir

Hilal gibi rahşan kara kaşında
Nasır gören gözü olan başında
Nasır kokan garibanın aşında
Nasır tutan eller benim pirimdir

Kimi dokumacı kimi sanatkar
Nasırımsı müzik yapan bestekar
Nasırlılar olmaz asla sahtekar
Nasır tutan eller benim pirimdir

Der *Hüseyin Rahşani* der havada
Çok ağırlık saklanmış civada
Mısır yağı ile etler tavada
Nasır tutan eller benim pirimdir.

3 Ekim 1987

ALİ EREN, ZİLE

ELEŞTİRİ

Bir yıldan beri derginizi okuyor
ve beğeniyorum. Ama bazı
yanlışlıklar da var: Hep Dede-
lerden bahsediliyor.

Geçmişte yapılan hataları
örtbas etmeye çalışanlara yer
verilmemeli. Bunların çoğu bo-
yanmış kara yılan, Dedeliğe
ilgisi, bilgisi olmayan cahil,
yobaz yandaş... Dedelik alci-
lik değil vericiliktir. Halka doğ-
ru görüş doğru söylemektir.
Bu yolun yokuşu olayım dersin,
Bir elde iki karpuz tutmalı değil
Derviş olup şalvar giyeyim dersin
Bazı giyip bazı atmamalı değil.

BAŞSAĞLIĞI

Hacı Bektaş Veli dernekleri
genel sekreteri *Celal Çelik* ge-
çirdiği kalp rahatsızlığı sonucu
11 Temmuz 1994 günü aramız-
dan ayrıldı. Ailesine ve dostlara
başsağlığı dileriz.

Kervan çalışanları

KUTLAMA

Çok sevgili dostumuz Alevi-
Bektaş Babası ve Ozan Dertli
Divani (Veli Aykut) ile Canan
Uyar kardeşimiz 27-30 Tem-
muz'da evlendiler. Kendilerini
kutlar, yaşam boyu mutluluk

ÇALIŞANLARIN
ORTAK SESİ

Türk-İş'in öncülüğünde kurulan
Demokrasi Platformu'nun
geneliyle başarılı
20 Temmuz genel eylemi
öncesinde yayınladığı çağrı:

Demokrasi Platformu'nu oluşturan örgütlerimiz;

- 12 Eylül Hukuku'nun tasfi-
ye edilerek insan hakları, barış,
özgürlük ve bağımsızlık teme-
linde ülkemizin demokratikleşti-
rilmesi;

- Sosyal hukuk devletinin
korunması ve güçlendirilmesi;

- Enflasyonun, işsizliğin,
özellikle adı altında sürdürü-
len yağın ve talanın, taşeron-
laşmanın, kaçak işçiliğin, işçi
çıkartmalarının, geleceğe yöne-
lik hayali enflasyon oranlarıyla
toplu iş sözleşmesi imzalamaya
dayatmasının, kamu çalışanları-
na yönelik baskı ve sürgünlerin
önlenmesi;

- İşçi ve memur alacaklarının
ödenmesi ve yürürlükteki toplu
iş sözleşmelerinin uygulanması;

- Sendikal hak ve özgürlükler
konusundaki kısıtlama ve yasak-
lamaların kaldırılması ve kamu
çalışanlarına grevli toplu pazar-
lık ve siyasi faaliyette bulunma
haklarının derhal verilmesi için;

Güç ve eylem birliği kararı
almış ve dokuz aydır bu konuda
etkili bir işbirliği ve güçbirliği
gerçekleştirmiştir.

Demokrasi Platformu yalnız-
ca çalışanların değil, aynı za-
manda demokratikleşmenin,
insan haklarının, ulusal varlıklar-
ımızın ve halkımızın çıkarları-
nın da takipçisi olarak,
sorumluları ve yetkilileri çeşitli
zamanlarda uyarmış, onları yan-
lışlardan uzaklaştırmaya çaba
göstermiştir.

Bütün bu girişimlerin sonuç
vermemesi üzerine, *Çalışanların
Ortak Sesi Demokrasi Platfor-
mu*, 23 Haziran 1994 tarihindeki
toplantısında *üretimden gelen
gücü kullanma* kararını oybirli-
ğiyle almıştı. Bu kararı kendi
kurullarında değerlendiren ör-
gütlerimiz, 20 Temmuz 1994
günü tüm çalışanların üretim-
den gelen gücünün kullanılma-
sını ve ortak uyarı eylemi
yapılmasını kararlaştırmıştır.
Demokrasi Platformu'nu

oluşturan tüm örgütler;

- Üyelerini ve diğer tüm
çalışanları, 20 Temmuz 1994
Çarşamba günü bir günlük ge-
nel uyarı eylemine katılmaya
çağırılmaktadır.

- Emeklileri, işsizleri, tüm
demokratik kuruluşları ve ülke-
mizin ve halkımızın geleceğini
düşünen demokrasi güçlerini
herkesi bu eylemimizi destekle-
meye çağırılmaktadır.

- Parlamento'da temsil edilen
tüm siyasi partileri, vaadleri
doğrultusunda ülkemizin de-
mokratikleştirilmesi ve halkımı-
zın ve çalışanların sorunlarının
çözümü konusunda derhal bir-
likte harekete geçmeye çağır-
ılmaktadır;

- Hükümeti ve işverenleri,
ülkemizin ve çalışanların sorun-
larını daha da artırıcı tutum ve
davranışlardan kaçınmaları ko-
nusunda uyarmaktadır.

20 Temmuz Genel Uyarı
Eylemimiz, taleplerimizin ger-
çekleşmesi doğrultusunda
önemli bir güçbirliğimiz olacak-
tır. Örgütlerimiz, istemlerimizin
hayata geçirilmesi konusunda
izleyici olacak ve bunların ger-
çekleştirilmesi için eylemliliği-
mizi kararlı bir biçimde sürekli
kılacaktır.

Türk-İş,

Hak-İş,

Disk,

KÇSP,

Sendikalararası

Eşgüdümü Komitesi,

TMMOB,

Türk Tabipler Birliği,

TÜRMOB,

T. Diş Hekimleri Birliği,

T. Veteriner Hekimler Birliği,

İHD,

Halkevleri,

Öğretim Üyeleri Derneği,

Çağdaş Hukukçular Derneği,

Çağdaş Gazeteciler Derneği,

T. Ziraatçılar Derneği,

İFMC,

Araştırma Görevlileri Derneği,

19 Temmuz 1994

dileriz.

Kervan çalışanları

KUL FAZİLET

PİRİMSİN

HAYDAR-I SULTAN

Horasandan gelen erenlerdesin
Keskin civarında mekanın senin
Daracık yolların yoktuşur yerin
Pirimsin sen Haydar-ı Sultan

Üçyüz atlı ile kamandan geçtin
Bir yobaz köyünün yanına düştün

Dağın eteğinde mekanın senin
Aşığım sana Haydar-ı Sultan

Daracık kapında sürünüp geçtim
Havluna girince serimden geçtim
Kuyusunda zem zem suyunu içtim
Pirimsin sen Haydar-ı Sultan

İki oda yapmışlar binanı senin
Cam ağaçları senbolün senin
Türebene girince ürperdi tenim
Aşığım sana Haydar-ı Sultan

Kul Fazilet yine sana geleceğim
Yirmi defa oldu yüzüm süreceğim
Sevdiğim ozan canları göreceğim
Pirimsin sen Haydar-ı Sultan

Yükselt işçinin sesini!

Türk-İş'in 20 Temmuz genel eylemi öncesinde yayınladığı, 8 Temmuz 1994 tarihli bu güzel bildiriyi okuyucularımızın yararlanacağı düşüncesiyle yayınlıyoruz. Bildirinin başlığını biz koyduk

NIÇİN GENEL EYLEM?

Türkiye, tarihin en büyük bunalımını yaşıyor. Türkiye'de bugün, memurlar, emekliler ve işsizler tarihimizin en büyük saldırılarından biriyle karşı karşıya.

Belirli çevreler, kamu kesimindeki istihdamı ve çalışanlara ödenen ücreti, Türkiye'nin tüm sorunlarının, bunalımın ve enflasyonun sebebi olarak gösteriyor.

Her gün binlerce işçi, memur ve sözleşmeli personel işten atılıyor, sürülüyor, hakkında soruşturma açılıyor. Bugün *sesini yükselmezsen ve gücünü göstermezsen*, yarın sen de atılacaksın ve benzeri sorunları yaşayacaksın.

Özelleştirme adı altında, alınterimizin ve beyingücümüzün ürünü olan kamu kurum ve kuruluşları yok pahasına elden çıkarılıyor. Özelleştirilen işyerlerinden işçi, memur ve sözleşmeli personel atılıyor. Kalan çalışanlar sendikası-zlaştırılıyor ve köleleştirilmek isteniyor. *Bugün sesini yükselmezsen ve gücünü göstermezsen, aynı kaderi paylaşacaksın.*

Taşeronlaşma ve kaçak işçilik, yasalardaki haklarını bile kullanmaktan korkan bir işçi kitlesi yaratılmak isteniyor.

Bugün sesini yükseltmezsen ve gücünü göstermezsen, *yarın sen de işini kaybedecek ve bir taşeronun yanında insanlıkdışı şartlarla çalışmayı kabul etmek zorunda kalacaksın.*

Hükümet fiyatların yılda yüzde 120 arttığı bir dönemde, memurlara yılda yüzde 54 zammı bile vermemek istiyor. Hükümet, kamu kesiminde altına imza attığı toplu iş sözleşmelerini delmek, zamları uygulamamak istiyor.

Bugün susarsan, gücünü göstermezsen, diğer çalışanlarla *güçbirliği yapmazsan*, toplu sözleşmeleri ve hukuk devle-

ti anlayışını deldirtirsen, yarın toplu sözleşmenin diğer maddelerinin ve yasaların delinmeyeceğinden nasıl emin olabilirsin? Yarın sana maaş ve ikramiye ödeneceğinden nasıl emin olabilirsin? Yarın emekli ikramiyeni ve kıdem tazminatını alabileceğinden nasıl emin olabilirsin?

Hükümet emeklilik haklarını budayan bir tasarı hazırladı. Zayıf anımızı ele geçirdiklerinde bu tasarımı Meclis'ten geçirerek, SSK'de emekli olmayı hemen hemen imkansız hale getirecekler. Kabul ettiği yasalarla ve uygulamalarıyla SSK'yı büyük sıkıntıya sokanlar, bugün kendi sağlık tesislerimizde parayla muayene olabileceğimiz bir sistemi gündeme getirdiler. Memurlar ve sözleşmeli personel ise, bir taraftan devlet hastanelerinde sağlanan hizmetin yetersizliğinden, diğer taraftan gerekli ilaçları alamamaktan şikayetçi. Bu konularda *sesimizi bugün çıkartmaz ve gücümüzü bugün göstermezsek*, SSK batacaktır, devlet hastanelerindeki hizmet daha da gerileyecektir. Çeşitli kamu kuruluşlarında geçici ve mevsimlik işçilerin çalışma süreleri iyice kısaltılıyor veya bu işçiler işten çıkarılıyor. Türkiye'de iş güvencesi yoktur. Bugün sesini çıkartmaz ve gücünü göstermezsen, kamu kesiminde geçici ve mevsimlik işçilerden sonra işten çıkartılma sırası *daimi veya kadrolu işçilere* gelecektir.

Bu hükümet ikramiye ödemelerinde gün kaydırarak trilyonlarca liraya el koydu. Zorunlu tasarrufta yaptığı çeşitli oyunlarla işçilerin ve memurların 70 trilyon liradan fazla parasını gaspetti. Bu hükümet zorunlu tasarruf ödemelerini bile yapamıyor.

Bu hükümet sendikaların radyo ve TV kurmasını yasakladı. *Yasaklarını kaldırdıklarımız, bugün bizim yasaklarımızı sürdürüyorlar.*

12 Eylül döneminin anti-demokratik anayasası ve yasaları bugün de *yürürlükte*, hükümet bu konulardaki vaatlerini yerine getirmedir. İşçilerden, memurlardan,

sözleşmeli personelden, emeklilerden, işsizlerden artık fedakarlık istenmemelidir. Biz bugüne kadar fazlasıyla fedakarlık yaptık. Fedakarlığımız, devletimizin ve halkımızın sırtından trilyonlar çalanlar, vurguncular yapmalıdır.

Sorunlarımız, ancak tüm ücretli çalışanların grevli toplu pazarlık ve siyasi faaliyette bulunma haklarına kavuşmalarıyla ve meşru ve demokratik mücadelede birlik ve bütünlüklerini sağlamalarıyla çözülebilir.

Bugün sesini yükseltmezsen ve gücünü göstermezsen, adım adım herşeyini kaybedeceksin.

Önümüzdeki dönem toplu sözleşme görüşmelerinden hiçbir hak elde edemeyeceksin. Maaş katsayın ve yan ödemelerin, enflasyonun çok altında artırılabilecek.

IMF ve Dünya Bankası böyle istiyor. Türkiye'deki vurguncular böyle istiyor. Vurguncuların kontrolündeki siyasi partiler böyle istiyor.

Ya sendikacı, onurlu, haklarını bilen ve kullanan ve insanca yaşayabilen bir işçi veya memur olacaksın; ya da her an işten atılma korkusuyla yaşayan, insanlıkdışı çalışma ve yaşama şartlarını kabul eden bir köle.

Siyasi görüşün, dinin ve mezhebin, etnik kökenin, anadilinin, işkolunun, mesleğinin, işyerindeki pozisyonunun, bağlı bulunduğu yasa, cinsiyetin, yaşın ne olursa olsun, bu ve benzeri sıkıntılarımız ortak, kurtuluşumuz birdir.

Ekmeğin, hak ve özgürlüklerin, onurun, ailen, sınıfın, vatanın için, haklarını çiğnetme, haklarına sahip çık. Meşru ve demokratik gücünü göster.

Güvencen, bilincindir, tecrübendir, birliğindir, mücadele kararlılığıdır, tüm çalışanların Türkiye tarihinde ilk defa ortaklaşa hareket etme kararıdır. •

■ Aylık dergi. ■ Sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü: Genel Ajans Ltd. Şti. adına Semih İra ■ İlan sorumlusu: Melek Ergen ■ Merkez yönetim bürosu: Piyerloti Cad. 17/4, Çemberlitaş, İstanbul. Tel: (212)516 84 64 ■ Temsilcilikler: Avcılar: Gündüz Alp, Saadetdere Mah. Birlik Sok. No:20/A. ■ Bağcılar: Semiha Rappel, Merkez Mah. I.Sok. No:40/4 ■ Esenyurt: Kazım Açıkgöz, Fatih Mah. Suyulu Üstü Yaprak Sok. No:8 ■ Gazimahalle: Hüseyin Kırca, 50.Yıl Mah. 2871 Sok. No:12, Gaziosmanpaşa ■ Gülsuyu: Şahin Santaş, Gülsensu Mah. Mesut Cad. No:103, Gülsensu Sondurak. Gülsuyu-Maltepe ■ Halkalı: Eyüp Banışık, Kuruçeşme Cad. Çiçek Sok. No:19/A Hasanoglundereci-Altinşehir ■ Kartal: Niyazi Şahin, Hamam Sok. İdeal İş Merkezi, No:4 Kat:4 Tel: (216)353 57 25 ■ Kağıthane: Seyit Ermiş, Talatpaşa Cad. No:45, Ortabayır, Gültepe ■ Küçükçekmece: Seyfi Algül, Cumhuriyet Mah. Karabekir Cad. Sardunya Sok. No:21/A-5 ■ Unkapanı: Ali Haydar Göğercin, İ.M.Ç. 6. Blok, No: 6610 ■ Sarıyer: Meral Özçelik, Tarabya Üstü, Çayırözü Sok. No:4, Kat 3 ■ Adana: Ünal Akbulut, Kiremithane Mah. 1304 Sok. No:36, Yüreğir ■ Adıyaman: Niyazi Arslan, Asfalt Cad. Tam Elektronik, No:84/6, Gölbaşı ■ Bolu: Nazım Güneç, Aktaş Mah. Taşhancılar Sok. No:12 ■ Bursa: Ender Can Genç, Çakır Hamam Temiz Cad. Sütmen İşhanı, Kat:3 No:39 ■ Eskişehir: Nurettin Çalıkuşu, Büyükdere Mah. Kaplan Sok. No:69 ■ Erzurum: Özgür İhtiyar, Cami-i Şerif Mah. Sivas Cad. 24300 Refahiye ■ Gaziantep: Sedat Bican, Kıbrıs Mah. Çamlık Cad. No:27 ■ İzmir: Adnan Ayan, Eşrefpaşa Cad. No:269/1, Eşrefpaşa ■ İzmit: Muradiye Yılmaz, Fetfiye Cad. Sabri Ekman Sok. No: 10/4 Tel: (262)331 15 23 ■ Malatya: Şevket Coşkun, Ak-Pa Ticaret, İzzetiy Mah. Nasuhi Cad. Derme Sok. No:10 ■ Mersin: Mehmet Yılmaz, Bahçelievler Mah. 346 Sok. Dincer Apt. No:3/7 P.K. 3, Pozcu ■ Merzifon: Hüseyin Çelik, Nüsratiye Mah. H.Hamdi Basmacı Sok. No:9 ■ Söke: Av. Mustafa Açıcı, Yağcılar İşhanı, Kat:2, Söke ■ Tuzhal: Aydın Koca: Yenibelediye Sitesi, Kat:4 No:426 ■ Turgutlu: Nerman Karabulut, Altay Mah. Akgün Sok. Kat 1 No:2, Turgutlu ■ Zile: Sadık Çıkrıkoğlu: Uzun Çarşı, Galeri Sok. No:6 ■ Zonguldak: Ali Arı, Nizam Cad. Uzunçarşı, No:406 ■ Avrupa Genel Temsilciliği: **Murtaza Dersimli, P.O.Box 1822, Londra N1, İngiltere.** (Not: Avrupa abonelikleri için, çeklerin "Kervan" adına yazılması gerekmektedir.) ■ Diğer yurtdışı temsilcilikleri: ■ Fransa: Şanver Şen, c/o 37 Rue d'Hauteville Paris 75010. ■ Almanya-Frankfurt: Şirin Günel, Neuhof Str. 13, 6 Frankfurt am Main 1. ■ Almanya-Münih: Hikmet Yalçın, Lessing Str. 41, 85757 Karlsfeld. ■ Avusturya: İlhan Uçar, 1140 Wien, Kentler Str. 20/5 Avusturya ■ İsviçre: Ahmet Kısa, 7 Rue de Lancy, 1227 Carouge, Cenevre. ■ Hollanda-Schiedam: Mehmet Cımtay, Fabristraat 53, 3117 MG ■ Avustralya: Adnan Öz, P.O.Box 647 Auburn 2144 NSW ■ Avustralya-Mildura: Feyzullah Karakurt, P.O. Box 302, Merbin 3505 Mildura ■ Rusya: Yevgeni Paşintsev, 29-2-215 General Belov St. Moscow 115563 ■ Basım öncesi hazırlık: Genel Ajans. ■ Baskı: Basmat ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme/kısaltma hakkı dergimize aittir. Hiçbir yazı geri verilmez. ■ Yıllık abone bedelleri: Yurtiçi: 200 000TL, İngiltere: 17 £, Almanya: 80 DM, Fransa: 200 FF, Hollanda: 60 HFL. İsviçre 65 SFr, Amerika 53 \$ Avustralya: 53 \$

KERVAN'IN İÇİNDEN

6 İŞÇİ-SENDİKA

Türk Metal'in Bursa mitingi. Bölücü-ihbarcı Genel-İş. *İbrahim Kızıltan*'ın yazısı: SSK can çekiyor.

8 2 TEMMUZ

“Katil şeriatı nasıl unutturuz?”

13 TUNUS DEVLET BAŞKANI:

“Demokraside dini partiye yer yoktur!”

15 OZANLARIMIZI TANIYALIM

Mahmut Erdal can anlatıyor:

“Gönül beytullahtır, benzer erdeme...”

16 ABDAL MUSA SULTAN

İsmail Kaygusuz'un incelemesi. 2.bölüm

18 PİR SULTAN ABDAL VE DERGAH

Pir Sultan Abdal, Dergah'tan icazetli Alevi-Bektaşî Dedesi idi

22 TİYATRO VE ÇOCUK

Muharrem Tan çocuğun gelişiminde tiyatronun tuttuğu önemli yeri ele alıyor

24 LAİK CEPHEDE YERİMİZİ ALALIM

Kervan Türk Metal'in Bursa'da yaptığı mitingde metal işçileri ile omuz omuza idi

**"GÖKKUBBEYİ
BAŞLARINA
YIKARIZ"**

Türk Metal sendikasının 3 Temmuz 1994 Pazar günü Bursa Fomara Meydanı'nda düzenlediği "İşveren Hükümete İhtar" mitingine, Kervan-İzmit Temsilciliği olarak sendikanın Gebze şubesiyle birlikte katıldık. Cıvıl cıvıl bir yaz sabahı Fomara Meydanı'nı 40 bin civarında işçi doldurmuştu. Birçok şehirden Türk Metal üyelerinin yanı sıra Selüloz-İş genel merkezi ile diğer sendikalarından da (T.Orman-İş, bazı "memur" sendikaları) katılım vardı.

Türk Metal Genel Başkanı Mustafa Özbek, mitingde yaptığı konuşmada işverenlere ve hükümete yönelik olarak "bizi duymamazlıktan gelmeye, işçi atmaya, sıfır sözleşme lafları etmeye devam ederlerse, gökkubbeyi başlarına yıkarız" dedi ve işçilerden aldığı alkış, işçi sınıfındaki öfkeyi ve eylem kararlılığını yansıttı.

Özbek şöyle konuştu:

"İşçilerimize bu partilerin hiçbirinden hayır gelmez... 12 Eylül ve Özal yönetimine karşı hesap soracaklarını söyleyenler, 'benim işçim, benim memurum, benim köylüm' diyerek iktidar olanlar, 'işçi dostu' olduğunu söyleyen sosyal demokratlar, 12 Eylül'ün işçi düşmanı anayasasını kaldırmak şöyle dursun, iş güvencesi yasasını dahi yıllarca meclisten geçirmemişlerdir... Madem ki bu partilerin hepsi muhalefetteyken atıp tutup, iktidara geldiklerinde her şeyi unutup zenginlerin sözcülüğünü yapmaktadırlar. O halde biz de

kollarımızı sıvayalım, kendi partimizi kuralım da dobra dobra siyaset yapalım. O zaman siyaset nasıl olurmuş görsünler..."

Özbek'in "başkan seninle ölüme de gideriz" diye slogan atan metal işçilerini coşturan konuşmasından sonra Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Türk-İş'in genel başkanı Bayram Meral kürsüye çıkınca, bu kez "Meral-Özbek elele" sloganı atıldı. İlçimizi çeken bir pankartta ise "fikrimizi, ekmeğimizi, işimizi bölüşelim" yazıyordu.

Artık Türk Metal'in kendisinin miting düzenlemekte oluşu, bu sendikada değişimin dışavuran bir göstergesidir. Sendikal harekette bölücülük yapan "sol"lar hâlâ bu sendikanın amblemine takıl原因sunlar, metal işçileri Türk Metal'i (ve tabii ki Türk-İş'i) değiştirmekte ve işçi sınıfı devrimcilerinin vurguladığı "sendikal birlik, sendika-içi demokrasi, militan eylem" ilkelerini adım adım hayata geçirmektedirler. İşçilerin birliğinden daha önemli ne var şu dünyada?

Devrim Yılmaz

Bursa Mitingi

**DÜZENLİ, DISİPLİNLİ
BİR EYLEMDİ**

Türk Metal'in eylemi önceden iyi hazırlanmıştı. Sendika görevlileri işyerlerinde ve basında propagandayı iyi yaptılar. Her şube, kendi konvoyunda bir arabayı basının için ayırdı. Bazı işyerlerinde gece vardiyası çıkışları iki saat önceye alındı. Yolculuk için kumanyalar önceden hazırlanmıştı.

Hazırlığından dağılışına kadar mitingde disiplin göze çarpıyordu. İşçilerin sendikacılarla diyalogu uyumluydu. Taşınan pankartlarda, atılan sloganlarda işçinin haklı isteklerini ve tepkilerini görmek mümkündü. Mitingde en çok atılan sloganlar, "işçiyiz, haklıyız, kazanacağız", "mezarda mı emekli olacağız", "işçi kıyımına son", "işte başkan işte sendika", "başkan seninle ölüme de gideriz", "vur vur inlesin, Baba-Kız dinlesin" idi. İşçiler toplu işten çıkarmalara ve hayat pahalılığına tepkilerini gür sesle dile getirdiler.

"İşçi sınıfı kendi partisini kuracaktır ve biz burada öncülük yapacağız" biçiminde konuşan M.Özbek'ten sonra Bayram Meral mikrofona çıktı. "Bize haklarımızı versinler, biz barış istiyoruz,

huzursuzluk istemiyoruz" diyen Meral, özelleştirmelerle ilgili olarak "fabrikaları kapattırmayız" mesajını verdi.

Mitingde büyük bir coşku vardı. Kervan dışında hiçbir ilerici, sol dergi ve gurubun, 40 binin üzerinde katılım sağlanan bu büyük işçi mitingine katılmamış olmasına şaşırmadık desek yeridir. Bu arada biz de, (Kervan flamasını sendikadan bir yetkiyle danışarak açmak istedik. Ama görevli kılığında giymiş sivil polisler buna engel oldular. Ancak şube başkanı Necati Lirol'la tanıştığımızı ve zaten sendikaya danışmadan pankart açma gibi bir niyetimiz olmadığını söyledikten sonra bizi serbest bıraktılar. Bu tatsızlık dışında Türk Metal'in mitingi başarılıydı.

Kervan-İzmit,
Kervan-Bursa.

Çoğunluk sendikası Belediye-İş'tir

Dergimize ulaşan son veriler, Çalışma Bakanlığı eliyle palazlandırılmaya çalışılan bölücü ve örgüt düşmanı Genel-İş'in, objektif olarak, belediyelerdeki şeriatçıların eline çalıştığı yönündedir

İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve bağlı şirketlerde çalışan 9 bin civarındaki işçiyi kapsayacak toplu iş sözleşmesi yetkisi 1 Kasım 1993 tarihinden beri Çalışma Bakanlığı tarafından sonuçlandırılmamıştır.

Bu gecikmeye söz konusu bakanlığın, bilgisayar kayıtlarının doğru olmadığı gerekçesi ile, müfettişler marifetiyle tesbit çalışması neden olduğu gibi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın subjektif bakış açısı da etken olmuştur.

11 yıldır sendikal mücadelesi ile Belediye-İş İstanbul Belediyesi işçilerinin yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesinde önemli gelişmeler sağlamıştır. Buna rağmen İstanbul'da rekabetçi bir anlayışla ve siyasi tercihlerin öne çıktığı bir örgütlenme süreci yaşanmıştır.

8 ay aradan sonra ilgili Bakanlığın çoğunluk tesbitine ilişkin son günlerde ortaya çıkan yanlış, spekülasyon haberleri sendikamızı ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde çalışan işçileri tedirgin etmektedir.

Konuya taraf sendikaların resmi belgelerine göre tartışmasız çoğunluk sendikası durumunda olan Belediye-İş'in bu haklı durumu elinden alınmak istenmektedir.

Bu yapılmaya çalışılırken resmi belgelerin önemsenmediği ve siyasi yaklaşımların belirli olabileceği konusunda kamuoyunda kuşku oluşmaya başlamıştır.

İnanmak istiyoruz ki Çalışma Bakanı sayın Mehmet Moğultay, "politikada dü-

rüstlük ilkenidir" anlayışına uygun bir davranışla, demokrasinin olmazsa olmaz kurumlarından sendikaların yıpranmasına, İstanbul Belediye işçilerinin mağduriyetine meydan vermeden bu sorunu çözümlenmelidir.

Ekte sunduğumuz bilgilerden de anlaşılacağı gibi İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve bağlı şirketlerde sendikamız Belediye-İş'in

çoğunluk sendikası olduğu ve toplu iş sözleşmesini imzalamaya hak kazandığı açık bir gerçektir.

Bütün bunlara rağmen subjektif bir değerlendirmeye zoraki bir sonuç yaratılırsa Belediye-İş sendikamız 160 bin üyesi ile demokratik ve yasal haklarını sonuna kadar kullanacağından hiç kimsenin kuşkusu olmasın.

Belediye-İş Genel Yönetim

*Kurulu adına genel sekreter
Kasım Yorulmazbaş*

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde 11 Kasım 1993 tarihli işveren listesine göre son üyelik durumu

ŞİRKETLER HARİÇ:

Çalışan işçi sayısı: 7156

Üye sayısı: 3038
Geri dönüş sayısı: 832
İstifa sayısı: 2774
Belediye-İş üyesi: 3870

ŞİRKETLER DAHİL:

Çalışan işçi sayısı: 8795
Üye sayısı: 3840
Geri dönüş sayısı: 985
İstifa sayısı: 3382
Genel-İş üyesi: 3382
Belediye-İş üyesi: 4825

Bölücü ve ihbarcı Genel-İş

Genel-İş İstanbul 2 nolu şube
21.7.1994

Kısım : Sekreterlik

Sayı: 1994 / 1916

Konu: İşyeri Sendika Temsilcisi Hk.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Alt Yapı Koordinasyon Müdürlüğü'ne

2821 Sayılı Sendikalar Yasası'nın "İşyeri sendika temsilcisinin tayini ve nitelikleri" başlıklı 34. maddesine göre; Toplu İş Sözleşmesine taraf olan Sendika, işyerinde çalışan üyeleri arasında işyeri sendika temsilcisini tayin eder. Yine aynı yasanın "İşyeri sendika temsilcisinin görevleri" başlıklı 36. maddesinde ise "Temsilcilerin görevi, sendikanın yetkisi süresince devam eder" hükmü yer almaktadır.

Bu yasal normlar karşısın-

Belediye işkolunda sendikal birliğe burjuvazinin hançeri gibi saldıran Genel-İş, yasalardaki boşlukların arkasına sığınarak, hem de şeriatçılara ihbarda bulunuyor ve Belediye-İş'in işçi temsilcilerinin görevden alınmasını istiyor. İşte belgesi.

da, işyeri sendika temsilcisinin, Toplu İş Sözleşmesine taraf olan işçi sendikası tarafından tayini ve bu temsilcinin sendikanın yetkili olduğu sürece görevini sürdüreceği açıkça görülmekte-

dir. Oysa Büyükşehir Belediyesi ve bağlı işyerlerinde, Belediye-İş Sendikası'nın taraf bulunduğu Toplu İş Sözleşmesinin süresi 28.2.1994 tarihinde sona ermiştir. Belediye-İş ve Genel-

İş Sendikaları Çalışma Bakanlığı'na çoğunluk tespiti için başvurmuşlar, Bakanlığın B-13.0.CGM.0.L3.00.0160081 sayılı yazısıyla yetki tespiti Genel-İş Sendikası'na gelmiştir. Söz konusu yetki tespiti 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesinin 13. maddesi gereğince tarafımıza tebliğ edilmiştir. Genel-İş Sendikası olarak, yetki tespitine Belediye-İş Sendikası tarafından itiraz edildiği için, temsilci seçimlerini iş barışı nedeni ile belli bir süre erteledik. Yasal olarak görev süresi sona ermiş olan Belediye-İş Sendikası işyeri temsilcilerinin görev ve yetkilerini kullanmalarına engel olunarak, eski görevlerine iade edilmelerini rica ederiz.

Saygılarımızla,

Yakup Yılmaz,
Bölge Şube Sekreteri,
Hüseyin Ayık,
Bölge Şube Başkanı

Türkiye Deri-İş Sendikası
Genel Mali Sekreteri *İbrahim Kızıltan*
hükümetin SSK'ya
yönelik siyasetini değerlendiriyor

SSK CAN ÇEKİŞİYOR

E meklilik yaşını kadınlarda 55'e erkeklerde 60'a çıkaran yeni SSK Taslağı, Başbakanlık'tan geri çekildi. Ama bu yasa taslağı, şu veya bu şekilde yeniden Başbakanlık'a oradan da Meclis'e mutlaka gelecek. Çünkü SSK ölmek üzere! Çünkü SSK ölümcül ağır hasta!

İki yıl önce SSK emeklilerine ayda 1,1 trilyon lira ödenirken, bugün 6,1 trilyon lira ödenir duruma gelmiştir. Yıl sonuna kadar da 1 çalışana 1 emekli düşeceği söyleniyor.

SSK bugün, emeklinin 400-500 bin liralık vergi iadesini ödeyemez duruma düşmüştür. Çalışma bakanı "malımızı satsak, ancak birkaç yıl dayanırız" diyor. Hasta ise ölüm döşğinde, şifa bekliyor.

SSK bu duruma nasıl düştü?

Şüphesiz bunun birçok nedeni var. Buna girmeden önce, SSK'nın nasıl bir sosyal güvenlik rejimine sahip olduğunu bilmek gerekir.

SSK prim toplayan, topladığı primleri nemalandırarak değerlendiren ve sağladığı nemalarla üstlendiği sosyal sigorta risklerini karşılayan bir sosyal güvenlik kuruluşudur. Demek ki SSK'nın temel kaynağı primdir. Bu primlerin maksimum bir şekilde nemalandırılmasıdır. Bu işin bir yanısıdır. Bir de toplanan primlerin ve nemaların istismar edilmeden, hak edenlere yerli yerinde harcanması gerekir. Bu işin diğer yanısıdır.

SSK'nın bugün ölümcül hasta haline gelmesinde her iki yanda yapılan ihmal ve hatalar ile kurumun istismarı yatmaktadır. Örneğin kurum bugün özel işverenlerden, kamu kuruluşlarından ve belediyelerden 32 trilyon lira alacağını tahsil edemiyor. Bu kurumun istismarı değil de nedir? Bugün onbinlerce işyerinde milyonlarca işçi sigortasız çalıştırılmaktadır. Bu işyerleri sıkı denetimlerle sigorta kapsamı içine alınsa, kaçak çalıştırmanın önü alınsa, sigorta prim kazancı kat kat artar ve kurumun mali bünyesi kuvvetlenirdi. Prim toplamaya dayanan bir sosyal güvenlik kuruluş için bunların ihmal edilmesi öldürücü hatalardır.

Toplanan sigorta primlerinin nemalandırılmasına gelince. Bunun da maksimum kâr elde edilecek şekilde yapılmadığını görüyoruz. Kurumun fonlarının işverenlere ve devlete çok ucuz bir şekilde verildiğini biliyoruz. Yapılan bu uygulamaların kurumu gelir yönünden zayıf düşürdüğünü ve kurumu ödeme gücünü içine soktuğunu biliyoruz. Kurumun mal varlıklarının ise, bedava denecek fiyatlarla işverenlere kiraya verilmiş olduğunu, işverenlerin bunları senelerce kullandığını ve bunun sonucunda kurumun milyarlarca lira gelir kaybına uğradı-

ğı cümle alem tarafından bilinen gerçeklerdir.

Yukarıda sözünü ettiğimiz gerçekler, SSK'yı gelir yönünde zafiyete uğratan nedenlerin belli başlılarıdır. Bir de kurumun harcamalar yönünden istismar edilmesi vardır. Örneğin, Kurum'a primini dahi toplamadığı ödemeleri yapma yükümlülüğü getirilmiştir. Kuruma yüklenen "sosyal yardım" konusu bunun en basit örneğidir. Geçmişte çıkartılan erken emeklilik yasaları ile (prensipilere aykırı olarak) kurumun mali bünyesi zayıflatılmıştır.

"Kurum ortalama 14 yıl prim aldığı kişiye ve aile yakınlarına veya mirasçılara ortalama 33 yıl yaşlılık aylığı ödemekte veya sağlık yardımında bulunmaktadır. Böyle bir dengesizliğe hiçbir mali gücün dayanmayacağı açıktır." (B. Doğrusöz)

3995 sayılı kanunla, başka bankalarla birleşen veya devir edilen ya da yetkisi kaldırılan bankaların sandıkları SSK'ya devredilmiştir. Böylece söz konusu sandıklardan yararlananlara yapılacak ödemeler de onlardan hiç prim toplamamış olduğu halde SSK'ya yıkılmış oluyor. Kendilerinden hiç prim toplamadıklarına ödeme

yapması, SSK'nın istismarından başka bir şey değildir. Bu istismarların ve kötüye kullanmaların sonucu, SSK bugün ölüme döşğine yatmıştır. Emekliler bırakınız maaşlarını, vergi iadelerini bile alamaz duruma düşmüşler, çalışan sigortalılar ise emekli olma hakkını fiilen kaybetme durumu ile yüzyüze gelmişlerdir.

Durum daha kötüye gidiyor

5 Nisan kararlarından sonra durum daha da kötüye gidiyor. Kurum'un gelirleri düşerken, harcamaları yükseliyor. Kamu kurumlarındaki "zorunlu emeklilik" furysı ve özel sektördeki yoğun işçi çıkarmaları sonucu primler sürekli azalıyor. Öte yandan emekli sayısının artması ile harcamalar yükseliyor. "Ayda 4-4,5 trilyon lira olan net gelir, 5 Nisan kararlarından sonra 2 trilyona düşüyor."

Nisan ve Mayıs'ta toplam 20 bin kişinin emekli olduğunu söyleyen SSK genel müdürü Kemal Kılıçda-roğlu, "yıl sonuna kadar 150 bin yeni emekli ile karşılaşabiliriz" diyor. "SSK tasarısının yasallaşması durumunda bile kurumun ancak 3-3,5 yıl

içinde kendi dengesini sağlayabileceğini" belirten Kemal KILIÇDAR-OĞLU, "bu üç yıl boyunca da kuruma çeşitli gelirlerin enjekte edilmesi gerektiğini" vurguluyor.

Durum, görüldüğü gibidir. SSK ümitsiz bir duruma sokulmuştur. Bu bir haksızlıktır. Hükümetlerin bugüne kadar siyasi hesaplarla istismar etmesi ve seyirci kalması sonucu iflas eden SSK'nın faturası, şimdi çalışan sigortalıya ödetilmek isteniyor. Çalışan ve primlerini düzenli ödeyen sigortalılar emeklilik hakkından mahrum edilerek cezalandırılmak istenirken, buna karşılık SSK'yı bu duruma düşüren siyasi yetkililer, özel işverenler, KİT'ler ve belediyeler ödüllendiriliyor. Bir sosyal güvenlik kuruluşunun sahipsiz kalmasına ve batmasına göz yumular, şimdi kalkıp faturayı namusu ile primini ödeyen çalışanlara çıkarmak istiyorlar. Bu daha da büyük bir haksızlıktır.

Devlet, bu kurumun batmasına seyirci kalmakla işlediği natayı tamir etmelidir. Emeklilerin maaşlarını kendisi ödemelidir. Çalışan sigortalıları yıllarca çalıştırmaktan ve sonunda da emekli olma hakkını ellerinden almaktan vazgeçmelidir.

B ügün askerliğini yapan her genç önce iş kurmayı, ya da sigortalı bir işe girmeyi tartışır. Bugün onbinlerce çalışan, yıllar önce sigortalı bir işe girmeyi ve emekli olmayı düşünerek kararını vermiş ve yolunu seçmiştir. Bugün kalkıp yaş haddini ve prim ödeme gün sayısını artırarak pratikte o insanların emekli olma hakkını elinden al-

mak büyük bir haksızlık, büyük bir adaletsizliktir. Aktif sigortalıların emekli olma hakkını, emeklilere maaş ödemek için ellerinden almak haksızlıktır. Eğer ille de böyle bir yasa çıkarılmak isteniyorsa, bugün çalışanların kapsam dışında tutulması gerekir. Çünkü bugünkü sigortalılar yaşam yollarını 506 sayılı yasaya göre çizmişlerdir. 506 sayılı yasanın getirdiği hak ve menfaatler, onlar için kazanılmış birer haktır.

Prim ödeme gün sayısının artırılmasını ve yaş haddinin yükseltilmesini öngören sistem, yasanın çıkışından sonra sigortalı olarak çalışanları kapsamalıdır. Doğru olan ve hakkaniyetli olan budur.

Burada denecek ki "emekli olanların maaşları ve sosyal yardımları nasıl ödenecek?" Bunu hükümet edenler ve devlet düşünsün. Memurun, askerin, korucunun maaşını nasıl ödüyorlarsa, işçi emeklisinin maaşını da öyle ödesinler. Memur, asker, korucu bu ülkenin vatandaşları da işçi emeklisi bu ülkenin vatandaşı değil mi?

Son sözüm şu. SSK demokratikleştirilsin! Çalışan sigortalıların hakkını gasp etmeyin! ●

Türkiye'deki her çarpık yapı gibi eğitim de dengesizdir. Size genelde okulların temel özelliklerini maddeleyip açıklayayım.

Eğitim;

1) Kültürel değerleri, yani sanat, edebiyat, bilimsel bulguları, teknolojiyi, kısaca bir yaşam biçimini sembolize etmeli ve sosyal ve kültürel faaliyetlere açık olmalıdır.

2) Yenilikleri araştırıp bulmak, bunlardan bir sonuç çıkararak doğruluğunu kanıtlamak çabası olmalıdır. Ayrıca zihinsel etkinlikleri düzenleyip kişinin zihinsel gücünü, bilgiyi incelemeyi ve geçerli sonuçlara ulaşabilmeyi amaçlamalıdır.

3) Din, dil, ırk ayrımı yapmadan öğrencilere geçmişle gelecek arasında bir köprü kurup doğruyu yanlış ayırmayı, onları hayata hazırlamayı amaçlamalıdır. (Prof.Dr.Mürüvvet Bilen)

Bunlar kısaca olması gerekenler. Bunlarla bizim şu anki durumumuzu karşılaştıralım. Bugün eğitim kurumlarında uygulanan "kredili sistem"le fen grubu dersler seçmeli, din dersi zorunlu hale getirilmiştir..

Dini "açıklamalar" toplumsal yaşam, doğa olayları, bilim gibi din dışı derslerde de öğretim üyeleri tarafından beyinlere şırınga edilmektedir. İrkçi, gerici okul yöneticileri okul yaşamını medrese yaşamına çevirmektedir. Bekaret kontrollerinden kızla erkeğin beraber dolaşmalarına, aynı sırayı paylaşmamalarına kadar bir yığın uygulama yaşanmaktadır. Öğrenci-

Eğitimde dini baskıya hayır

Semiha Şakir Lisesi'nden Ö.Demir yazıyor

nin tamamen dini gericilikle yoğrulduğu imam- hatip liseleri de cabası.

Hemen her okulda da rastlandığı gibi, Semiha Şakir Lisesi'nde de bir mescit yaptırılmış. Ama diğer taraftan, olanaksızlar gerekçe gösterilerek hemen hemen hiç bir dönemde tam anlamıyla bir kütüphane yaptırılmamıştır.

Eğitim programlarının temelinde gereksiz ansiklopedik bilgiler vardır, eğitim üretime dönük değildir. Edebiyat dersinde aruz ölçüsü ezberletilir. Tarih kitabı "kahraman türün" cengaver kılıç sallayışlarını ve tarihi kralların yazdığını anlatır. Eğitimde bunları alan öğrencilerin gerçek toplumsal yaşamı doğru değerlendi-

rebilmesi, ileriye dönük, aydınlık görüş sahibi olması mümkün mü?

Gelelim 3. maddeye. Öğretim üyelerinin öğrencilerine din, dil, ırk ayrımı yapmadan eğitim vermesi gerekir. Hem de sözümona laik(!) devlette yaşıyoruz. Konuyla ilgili yaşanmış bir olayı aktarayım.

Dinci ve çifte standartçı müdürü olan Semiha Şakir Lisesi'nde bahsettiğim tüm olanaksızlar mevcut. Burada lise sonda okuyan bir kız öğrenci, bir tarihte rahatsızlık nedeniyle okula gelemiyor ve rapor alıyor. Raporunu öğretmenler odasında gördüğü din dersi öğretmenine vermeye kalkışır. Öğretmen kızı bir süzer ve "ben seninle bu halde konuşmam, git kapan da gel" der. Öğrenci bu tutumdan birşey anlamaz, ama din dersi yazılı sınavına girmek için derse girdiğinde aynı öğretmen "kapanıp gelmediği takdirde yazılıya alınmayacağını" duyurur. Uğradığı kanunsuzluk ve haksızlığı iletmek üzere müdür yardımcısına çıkan kız öğrenciye, bu kez "gün onların günü" denilerek olay geçiştirilir.

Şimdi soruyorum: Bu haksızlık, bu utanmazlık, bu dini-gerici baskı ne zamana kadar sürecek? Gün onların günü diyenlere uyup süt dökmüş kedi gibi sinecek miyiz?

Tabii ki HAYIR! Aydın gençler olarak devletten de destek gören bu gidişe "dur" diyeceğiz.

Okullarda dini baskıya son diyoruz. Çağdaş eğitim, çağdaş bir Türkiye için bütün gençleri dayanışmaya çağırıyorum. ●

Kendinizi tanıtır mısınız?

Muharrem Kovulmaz, Özçelik-İş 2 nolu şube başkanıyım. Yaklaşık 24 yıllık işçiliğim var. Nam-Pa AŞ'de 19 yıl işletme şefi olarak görev yaptım, sendikal faaliyetlere amatörce devam ettim. Profesyonel olarak 7 aydır görev yapmaktayım. Şubemizin bugün Kartal'da 500'e yakın üyesi var.

Sendikal örgütlenmede ne gibi zorluklarla karşılaşıyorsunuz?

Sendikal örgütlenme en önemli sorunlarımızdan birisidir. Hele günümüzde çok zorlaşmıştır. İşçiler demokratik haklarını kullanamıyor, çünkü işverenlerden müthiş baskı var. İşyerlerine "sözleşmeli" adı altında işçi alınıyor. Ve bunlarla kesinlikle sendikalı olmamaları üzerine anlaşma yapılıyor.

300-500 kişilik bir firma, içine giriyorsunuz ki 5-6 isim altında, ufak şirketler halinde örgütlenmiş. Bu yapıda örgütlenme çok zorlaşıyor, hatta mevcut üyeler bile kaybediliyor. Bir yerde bir işçi örgütlerken, diğer yerde iki işçi birden kaybediyorsunuz.

Sendikalaşma, işçi için çok önemli. Çünkü tek kelime ile örgütlü toplum yaratılmasını sağlar. İşçi sınıfı, kendi çıkarlarını, haklarını, örgütlü olunca korur ve sağlar. Ama sendikal hayatı yöneten yasaların

Eğitim bizi yüceltir

Özçelik-İş

İstanbul 2 nolu Şube Başkanı

Muharrem Kovulmaz

ile Kervan-Kartal Gençlik Komisyonu konuştu:

Sendikalaşma, tek kelime ile örgütlü toplum yaratılmasını sağlar, kendisidir.

İşçi sınıfı

kendi çıkarlarını,

haklarını, örgütlü olunca sağlar ve korur.

çoğu 12 Eylül döneminden kalmadır. Güçlü sendikacılığın olmamasından yakınız. Bu yasalarla nasıl güçlü olunsun ki?

Aynı işi yapan çalışanlar arasında ücret farklılıkları olmasını nasıl açıklıyorsunuz?

Türkiye'deki en büyük problemlerden birisi budur. Eşit işe eşit ücret verilmemektedir. Bir işyerinde kaynakçı 5 milyon alırken, diğerinde aynı işi, belki de daha fazla çalışıp yapan işçi 1,5 milyon alır. Kamu sektörü ile özel sektör arasında da da ücret dengesizliği olduğu görülür.

İşyerlerinde genç işçilerin sayısının çokluğu üzerine düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Gençler daha randımanlıdır.

Üretimi daha iyi sağlarken, daha düşük ücretle çalışırlar. Kıdem suresi artan işçinin ücreti de yükselir. İşverenlerin, yaşı geçmiş işçileri çıkarıp yerine genç işçilerimizi alma politikaları nedeniyle, örneğin bugün özel sektörde çalışanların yaş ortalaması 20 ile 30 arasındadır.

Yani çalışma hayatı istikrarsızdır. Bir yandan ücretler yükseltsin diye mücadele edilmekte, öte yanda kıdemli işçiler sürekli işlerinden olmakta, yerlerine genç ve örgütsüz insanlar getirilmektedir. Çok ciddi bir sorundur.

Bu durumda sendikalar genç işçilerimizi sendikalaşmak için örgütlemek durumunda değil mi? Bu örgütlenme nasıl yapılabilir, önündeki yasal engeller nelerdir?

İlk yasal engel Sendikalar Yasası'dır. Öncelikle bu ve öteki yasaların düzenlenmesi, değişmesi lazım.

İkincisi ve önemlisi, sendikalarda eğitim yapmalıyız.

Eğitimi bizi, üyelerimizi ve ailelerini bilgilendirecek, bilinçlendirecek ve hakkımızı almamızın önemini gösterecektir.

Eğitim bizi bilinçlendirecek, yüceltecektir. ●

“Katıl şeriatı n

İZMİR'DE ANMA

Geçen yıl şeriatçıların yaktığı 37 canı anmak için 1 Temmuz 1994 Cuma günü, Pir Sultan KD, Hacı Bektaş Veli KD, çeşitli demokratik kitle örgütleri ve bazı sendikalar, ortaklaşa anma gecesi düzenledi. Geceye Grup Kızılırmak, Ali Çağan, Semah ekipleri katıldı. Fuarda, Ekici Över Gazinosu'nda yapılan gecede 5 bine yakın insan Sivas katliamını bir kez daha lanetledi.

Yoğun güvenlik önlemlerinin alındığı gecede zaman zaman polisle sert tartışmalar yaşandı. Pir Sultan KD'nin yanlış tutumu sonucu, program dışı konuşmacı ve sanatçılar mikrofonu çıkartılırken, Hacı Bektaş Veli KD genel başkanı Selahattin Özel'e "program dolu" diye yer verilmedi. Ayrıca, binlerce insan Sivas şehitlerimizi anmak için oraya gelmişken, şeriatçıların cinayetini kınayan sloganlardan çok Kürt milliyetçilerinin sloganlarının öne çıkması, "sol"ların her zamanki gibi slogan yarışına girişmesi, tıklım tıklım dolu olumsuzluklardandı.

Kervan-İzmir

37 CANI ANDIK

Geçen yıl Sivas'ta şeriatçılarca yakılarak öldürülen 37 aydınımız, ölümlerinin birinci yıldönümünde ülkede ve yurtdışında gösteri ve mitinglerle anılırken, şeriatçi yobazlar kınandı.

Pir Sultan KD'nin İstanbul'da Zincirlikuyu'da Asım Bezirci'nin ve Karacaahmet'te Nesimi Çimen'in mezarları başında düzenlediği anma törenine biz de katıldık. Demekteki arkadaşların ellerinde Sivas'ta yakılarak öldürülen 37 aydınımızın resimleriyle mezarlığa, Asım Bezirci'nin mezarı başına gelmeleriyle halkta büyük dalgalandı. Duygu yüklü tören derinden bir yetkilinin konuşmasıyla başladı. Asım Bezirci'nin eşi "Asım Bezirci'nin halk için, halkın bir araya gelip birbiriyle kardeşçe yaşaması için, insanların mutluluğu için, bu uğurda hayatı boyunca mücadele eden biri olduğunu" hatırlattı.

Sonra çeşitli sloganlar atılarak Mecidiyeköy'e yürünmeye başlandı. Mezarlığın kapısında polis yürüyüşe engel olmak isteyince, kimi provokatörler "haydi arkadaşlar, bunları ezip geçelim" diyerek halkı kıskırtmak istedilerse de başarılı olamadılar. Ama halkın öfkesi karşısında polis yürüyüşü engellemekten vazgeçti.

Topluluk Mecidiyeköy'e kadar yürüdü. Yaklaşık olarak 4000 kişinin katıldığı yürüyüş "Sivas'ın hesabını soracağız", "Devrim şehitleri ölümsüzdür", "Geliyor geliyor Pir Sultanlar geliyor" sloganlarıyla bitti. Burada Pir Sultan KD'nin ayarladığı arabalarla Karacaahmet Mezarlığı'na, Nesimi Çimen'in mezarı başına gittik. Burada "Türkiye laik değil, laik olacak" benimsenen bir slogan oldu.

Oruç Çoban, Kartal Şahin

TÜRKİYE NEREYE?

Sivas Dayanışma Derneği (SİDAD) genel merkezi, 9 Temmuz 1994 günü İstanbul'da Gazeteciler Cemiyeti bürosunda bir anma günü düzenlendi.

Anma günü programında Sivas kitapları, Sivas fotoğrafları, Sivas karikatürleri sergileri açılırken, Prof.Dr. Nurettin Sözen açılış konuşması yaptı, Sadık Gürbüz dinletisi oldu. SİDAD genel başkanı Dr. Hüseyin Özkahraman'ın yönettiği, "Yaşama Hakkı" konulu ilk panele Prof.Toktamış Ateş, sinema sanatçısı Halil Ergün, gazeteci Nail Güreli, İstanbul Tabip Odası'ndan Dr.İrfan Gökçay katıldılar.

Sinevizyon'da "Madımak Yanıyor" adlı video film gösterildikten sonra, katliamı yaşayanlardan Av.Ali Yaşar davayla ilgili konuştu. "Sivas Ateşinin 1.Yılında Türkiye Nereye" konulu panele Av.Kemal Keleşoğlu başkanlık etti. Aziz Nesin, Oral Çalışlar, İslamcı yazar Mehmet Metiner, Bülent Forta panelin konuşmacılarıydılar.

Sivas katliamıyla ve davayla ilgili konuşan Av.Ali Yaşar, Sivas davasında usul yanlışlığından istenilen ağırlığın konulamadığını, ama davanın kaybedilmiş sayılmayacağını anlattı. "İnsiyatif tek bir avukat nezdinde olmazsa sağlıklı sonuç çıkmaz, doğal olarak bu başkan Önder Sav olmalıdır, diğer 70-80 avukat arkadaş da ona işbölümü içinde yardımcı olmalı, herkes araştırdığı konudaki tüm bilgileri aktarmalıdır" dedi.

Hiç kimsenin yeterli çalışma yapmadığından yakınan avukat Yaşar, maddi sorunun aşılması lazım, 1 milyar TL gerekir şeklinde konuştu. "100 kişi 10

milyon verse yeter" dedi. Davaya giren avukatların zaten ücret almadığına işaret eden Ali Yaşar, Sivas'ta vb. yerlere gidip inceleme yapmak, detaylı bilgi ve belge toplamak gerektiğini hatırlattı. Sinemacı dostların yardımıyla Sivas olayları belgesel film yapıp her yerde gösterilmeli diyen avukat, "mahkeme ne karar verirse versin suçlu işte burada diyebilmeliyiz" dedi.

"Bu, cumhuriyet tarihinin belki de en çok kanıt olan mahkemesi, ama bizim yanlış yöntem izlememizden dolayı bunu değerlendiremiyoruz" diyen Av.Ali Yaşar, olayın 3 ayrı video filminin olduğunu vurguladı ve "hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde olay tespit edilmiştir, uzman sinemacı, TV, fotoğrafçı işbirliğiyle kareler büyütülüp tek tek olay somutlanır" şeklinde konuştu. Ayrıca katliam hakkındaki bilgilerin kitap halinde de yayınlanmasının gerektiğini, bunun ise titiz bir çalışmayı ve tüm bilgilerin kurulacak bir bilgi-işlem merkezinde toplanmasını gerektireceğini anlatan Av.Yaşar, RP'li doktorlarca öldü diye morga atılıp 12 saat sonra sağ çıkan çocuğun önemli bir tanık olduğunu söyledi.

Av.Ali Yaşar, Sivas katliamı davasının mahkeme başkanı Çetin Güvener'in 12 Eylül'de DİSK'i yargılayan yargıçlardan olduğu, orada tamamen sola düşman bir anlayış sergilediği, kimliğinin belli olduğunu vurgulandı.

A.Yılmaz, İstanbul

SALİHLİ'DE ANMA

Salihli'de Sivas Şehitlerini Anma Toplantısı, Eğitim-İş, Tüm-Habersen, SHP,

BİLDİRİ

Atatürk ile yakaladığımız laik, çağdaş, demokratik cumhuriyetimizi yıkmak isteyip yerine şeriatçı bir düzen getirmek amacıyla yıllardan beri örgütlenen şeriatçı siyasal güçler bundan bir yıl önce 2 Temmuz 1993'de 37 aydın insanımızı yakarak katlettiler.

Bizler tüm laik, çağdaş, demokrat güçleri bu karanlık güçlere karşı birlik olmaya çağırıyoruz ve bu kirli eylemi lanetliyoruz.

Demokrasimizin geleceği için suçluların bir an evvel cezalandırılmasını, mahkemelerin halka açık olmasını ve bir daha bu tip olaylara fırsat verilmesini istiyoruz.

*Atatürkçü Düşünce Derneği
Salihli Şubesi*

Atatürkçü Düşünce Derneği ve Kervan'ın, Nefes'in katılımıyla yapıldı.

Atatürkçü Düşünce Derneği'nde gerçekleşen toplantıda Sivas katliamı lanetlendikten sonra, laiklik ve demokrasi yanlısı güçlerin bir platform oluşturması gerektiği vurgulandı. Laik-demokrat güçlerinin birliği konusunda herkes hemfikir.

Sezai Yiğit, Salihli

2 TEMMUZLAR OLMASIN

Geçen yıl 2 Temmuz'da Madımak yandı. Yazarı, sanatçısı, ozanıyla 37 can gerici yobazlarca gözler önünde katledildi. Katliamda yalnız sarıklı şalvarlı çağdışı yaratıklar değil, en az onlar kadar, olayı kenardan seyreden

ŞEHİTLERİMİZİ ANARKEN

Devlet de milliyetçiler de uzak olsun

MEHMET KIZILGÖZ

Kaptan oldum deryalarda dolandım
Bu ilmin sırrını çözemezsin ki
Seller oldum akar iken bulandım
Arasan bendimi bulamazsın ki

İrmak ettin enginlerde gezdirdin
Rüzgar ettin tepelerde esdirdin
En sonunda tatlı candan bezdirdin
Sabır sonu nedir bilemezsin ki

Aşkın masuka bilmem kastı ne
Bir su olsam dolsam yarın testine
Zülûf olsam insem gerdan üstüne
Dolaşsam billahi çözemezsin ki

Ben bülbülüm dar kafese olmadım
Sen bülbüldün güle kıymet vermedin
Mehmet Kızılgöz'üm neden gülmedin
Bir kez sebebini soramazsın ki

Sivas'ta 37 aydının diri diri yakılmalarının yıldönümünde Alevi mahallelerine güvenlik güçlerini yığdılar. Sivas il merkezinde dinci vakıflara ait 14 yurt bulunmaktadır. Buralarda gerici kökten dinci yetiştirilmektedir. Sivas olaylarını

çıkaran bu akımlar iken, güvenlik güçleri Alibaba mahallesi gibi yerleri sardı. Ölen canları anmak isteyen halkın dipçiklenmesi, arabalara doldurulması, kafalara dipçikle vurarak ezme çalışmalar, o gün rastlanan normal sahneler idi. Dinci yobaz kesim ise, 2 Temmuz'da dükkanlarında keyif yaptı.

Durum bu kadar açıkken, "Alevilik diye konuşmak şövenistliktir" demiyorlar mı, insanın iyice tepesi atıyor. Alevi anadan babadan doğmuşsam, saklamamalıyım. Alevilik kültürünü tabii ki öğrenmeliyim.

Alevi ceminin tüzüğüne sınırsız sarılmalıyız. Orada hak, eşitlik, adalet, disiplin, büyüğe saygı, küçüğe sevgi var. Şeriat mahkemelerinin idamla "yargıladığı" suçluyu cemde sevgiyle, saygıyla halletme yolu vardır. Şeriatla allah korkulduğu için "sevilir". Alevilikte korkulmaz, sevilir. "Herşey insanda mevcuttur" denilir.

Bu ilkeleri korumak için Alevi

kültürüyle özünde çelişen anlayışlardan uzak durmak gerekir. En başta, Alevi inancıyla taban tabana zıt olan Kürt milliyetçiliğinin örgütlerinden uzak durmak kilitir.

Pir Sultan Abdal, dört kapı, kırk makam ilkelerine bağlı birisiydi. Çağdaş bir inanış olan Aleviliğe sahip çıkalım. İrk-millet ayrımı yapmadan bu inancımızı koruyalım, geliştirelim, kurda kuzaya yem olmayalım.

Gözlerin körölsün ey kanlı yobaz
Ahirette hesap soran sen misin?
Yaktın aydınları kimse dur demedi
Bu dünyada nasip veren sen misin?

Senin yaptığını sormazlar benden
Hurili cenneti istemem senden
Kanlı fetvaları danıştın kimden
İkrarından sağlam duran sen misin?

Şu Sivas'da Kerbela'yı andırdın
Otuz yedi canı yaktın yandırdın
Mehmet Kızılgöz'ü nasıl kandırdın
İdam kalemini kıran sen misin?

asıl unutturuz?’’

devlet, güvenlik güçleri suçlu. Bazı partiler bu sene kalkmış günah çıkarıyorlar ki, lanet olsun. Bazı piyonların mahkemesi örtbas edilircesine gizli-kapalı sürerken bunların sesi çıkmıyor. Şehitlerimiz bu yıl Bursa'da, Hacı Bektaş Veli KD'nin tüm demokratik kitle örgütlerine, sendikalara, partilere yaptığı "2 Temmuz'u ortak anına" çağrısı uyarınca anıldılar.

2 Temmuz'da Hacı Bektaş Veli KD'den günboyu müzik yayını yapıldı. Hasret Gültekin'den, Ruhi Su'dan, Arif Sağ'dan... Setbaşı'nda dernek binası önünde toplanılarak Heykel'e yapılan yürüyüşe 2000-2500 kişilik katılım oldu. En önde Pir Sultan'ı sembolize eden bir genç, ilginç giysisi ve elinde sazıyla yürüdü. Onun ardında Hacı Bektaş Veli ve Hz.Ali'nin posterini taşıyan 2 kişi, arkada *Kervan* pankartı, onun ardında Sivas şehitlerinin resimlerini önüne asmış kişiler vardı. Ellerimizdeki dövizlerde "Diyanete Hayır", "Şeriat Hayır", "Şeriatçı Parti Kapatılmalı", "Aleviler Elele Dergah'ta Birliğe", "Sivas Unutulmadı Unutulmayacak", "Pir Sultanlar Ölmez" gibi sloganlar yazılıydı.

Yürüyüş sırasında bunlara ek sloganlar da atıldı. Saygı duruşu ve konuşmaların ardından Pir Sultan'ın "Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan" parçasını haykırarak yürüyüşü bitirdik.

Aynı gün Mağma Sanat Hareketi "Sesini Yitiren Şehir" isimli bir fotoğraf sergisi açtı. Burada şiirler okundu, Hacı Bektaş Veli KD adına Ali Akça, gericiğe ve şeriat karşı *demokrasi ve laiklik mücadelesi* verilmesi gereğini vurgulayan bir konuşma yaptı.

2 Temmuz akşamı "Sivas Şehitlerini Anma Gecesi" yapıldı. Gecede Sivas konulu dia gösterimi, Hüseyin Aydın, Grup Yenigün, Müzik İşçileri Topluluğu, Koma Azad ve Hasret Gültekin'in dev ekran konseri vardı. Program sürerken gecenin içeriği dışında, Kürt milliyetçiliği doğrultusunda sloganlar atılmaya başlanması üzerine halk salonu terketmeye başlayınca, şehitlerimizi anma gecesi saat 12'den önce bitirildi.

Kervan-Bursa

OKMEYDANI

Beyoğlu belediyesinin RP'li başkanının, Çevre Derneği'ne ait arsayı kendi yandaşlarına peşkeş çekmeye çalışması ile gericiğin değişik boyutlarını gören Okmeydanı halkı, gericiğe karşı demokratik bir platform kurma zorunluluğunu hissetti.

İlk etapta ulaşılabilen köy demeklelerine haber verilip SİDAD'da yapılan toplantıya çağrısı köy demek yöneticileri, Çevre Derneği, Pir Sultan Canlar Derneği, SİDAD, Okmeydanı'nın Sesi ve *Kervan* yaptı. Toplantıların ilkinde 30 kişi, ikincisine 110 kişi katıldı. Hedef, laik-demokratik cephe türü bir yapılanmaydı. Gündem, 2 Temmuz yaklaştıkça iki aşamalı oluşturuldu. Birinci aşamayı 2 Temmuz'la noktalandık. Platformun bundan sonraki gündemi Şeriat Karşı Demokratik Platform.

Okmeydanı'nda Demokratik Platform'un 2 Temmuz Sivas Katliamını Protesto eylemine önce Pir Sultan KD ve Pir Sultan Canlar Derneği'ne gidildi. Oraya "Sivas katliamını lanetliyoruz" sözlerinin altında "Okmeydanı Halkı"

imzası bulunan pankart taşındı. Canlar derneğinin önünde, temsilci arkadaşın kısa konuşmasının ardından basın açıklaması yapıldı. Oradan yürüyerek gidilen Zincirlikuyu'da Asım Bezirci'nin mezarı başında törene devam edildi.

20 köy derneğinden, SİDAD, Pir Sultan Canlar Derneği'nden, Pir Sultan Kültür Derneği'nden, *Okmeydanı Sesi* gazetesi ve *Kervan* dergisinden oluşan platformla, *haydi Okmeydanı'nda şeriat karşı ortak mücadeleye!*

İsmail Saçlı, Okmeydanı

DUYURU

7-8 Temmuz 1994 tarihinde Ankara'da toplanan Almanya Alevi Birlikleri Federasyonu, Pir Sultan Abdal KD, Hacı Bektaş Veli KD genel merkez temsilcileri ve sekreteryaya, toplumumuzun genel yapısı ve güncel sorunları konusunda değerlendirme yaparak konularla ilgili ortak kararlar alınmıştır.

Şu an toplumumuzda demokratik-laik hukuk devleti normlarının geçersiz kıldığı bir dönemi yaşadığımız, toplumumuzun ekonomik dar boğazlara sürüklendiği, başta Anadolu Alevileri olmak üzere halkımızın büyük bölümünün demokratik olmayan baskılarla adeta ezildiği gözden kaçmamaktadır.

Bizler şeriat gemisine bindirilerek yürütülmek istenilen bu bozuk yapının insan onuruna yakışır bir yapıya dönüş-türülmesi için her türlü demokratik mücadelemizi, her alanda, her türlü koşullarda yürüteceğimizi bildiririz. Toplumumuzu ancak böyle zor ve onurlu bir uğraşla sağlıklı bir yapıya kavuşturabileceğimiz inancındayız.

2 Temmuz 1993'te Sivas Katliamı'nda yitirdiğimiz şehitlerimizin anma etkinlikleri bağlamında andığımız 2 Temmuz 1994 demokrasi ve laiklik mücadele programında yapılan faaliyetler hakkında bilgi vermek istiyoruz.

- Avrupa'da ABF'ye bağlı 80 derneğin katılımıyla Almanya'nın Frankfurt şehrinde merkezi bir yürüyüş yapılarak Sivas katliamı lanetlendi. Merkezi yürüyüşe yaklaşık 40 binin üzerinde katılım sağlandı.

- Ankara'da 60'a yakın demokratik kitle örgütlerinin ve siyasi partilerinin oluşturdukları platformun düzenlemiş olduğu yürüyüşe 30 binin üzerinde insan katıldı. Düzenlenen halk konserine yaklaşık 50 binin üzerinde katılım oldu. Demokratik kitle örgütleri tarafından paneller ve açık oturumlar düzenlendi, anıtmezar ziyaret edildi.

- Sivas'ta demokratik kitle örgütlerinin ve siyasi partilerin düzenlemiş olduğu yürüyüş başvurusu valilikçe red edildi. Kitle örgütlerinin temsilcileri Madımak Oteli önünde saygı duruşunda bulunarak katliamı protesto ettiler.

- Sivas Banaz'da çok sayıda insanın katıldığı anma etkinlikleri düzenlendi.

- İstanbul'da demokratik kitle örgütlerinin ve siyasi partilerin oluşturduğu platformun organizesiyle İstanbul'da toprağa verilen şehitlerimizin mezarları ziyaret edildi, onbinlerce insanın katıldığı bir yürüyüş yapıldı.

- İzmir'de demokratik kitle örgütleri ve siyasi partilerin ortaklaşa düzenlediği "Sivas Şehitlerini Anma" etkinliğine yaklaşık 15 bin kişi katıldı. Yürüyüş başvurusu valilik tarafından reddedilmesine rağmen valilik önünde izinsiz yapılan mitige 5 bine yakın kişi katıldı ve oturma eylemleri yapıldı.

- Mersin'de "Demokrasi ve Laiklik Günü" çerçevesinde bir panel düzenlendi. Sivas katliamı protesto edildi.

6 Temmuz 1994'de Anıtmezar, yapılan bir törenle açıldı, törene binlerce insan katıldı.

Bilindiği gibi Sivas katliamını kınayan bir okuyucu mektubunun Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin yayın organında yayınlanmasından dolayı, dergiye, toplam 5,5 yıl hapis cezası ve toplam 15 milyar 287 milyon lira para cezası verilmiştir. Yüzlerce düşünce suçlusunun cezaevinde bulunduğu bugünkü koşullarda her zamankinden daha fazla birliğe ihtiyaç vardır. Bunun bilincinde olan bizler birlikteliğimizi pekiştirecek birliğimize devam edeceğiz.

Yapılan bütün etkinliklerimizde bir takım grupların amacımızın dışına çıkarak, etkinlikleri başka alana çekmeye çalışmaları tarafımızdan tepkiyle karşılanmıştır. Bundan böyle bu tür olumsuzluklara müsadde edilmeyecektir.

Tüm örgütlerimizin daha duyarlı ve disiplinli bir çalışma sürdüreceklerine inanıyoruz.

ABF, PSA KD ve HBV KD

Genel Merkezleri,

9 Temmuz 1994, Ankara

2 TEMMUZ'DA SİVAS

Sivas'ı kimse unutturamaz

Muhabirimiz Kazım Açıkgöz, 2 Temmuz günü Sivas'ta idi

Yozgat il sınırından Sivas'a kadar güvenlik güçleri sıkı önlemler almıştı. Yıldızeli'ne gelince yedi-sekiz otobüsü çevirmişlerdi. Sivas'a giriş çıkış yasaktı. İkişer kişi temsilci bırakıyorlardı. Ben de engelleri basın kartımın sayesinde geçebildim. Sivas'ta köşe başları, ara sokaklar, asker-polis kaynıyordu. 2 Temmuz 1993'de ortalıkta görünmeyen ambulans, itfaiye, panzer ve helikopterler bu yıl sık sık geziniyorlardı. Ara ara güruplaşmalar vardı. İnsanlar tedirgindi. Dükkanlar çoğunlukla kapalıydı. Sessizlik şehire hakimdi.

SHP genel başkanı M.Karayağcın'ın, bakan ve milletvekillerinin kente gelmesiyle bir an sesizlik bozuldu. Kültür Merkezi'nin önünde yürüyüş başladı. Daha sonra Madımak'ın önüne karanfiller atıldı, çelenk konuldu. Polis helikopterinin insanları tahrik etmesi üzerine polisler yuhlandı, sloganlar

atıldı. Analar, bacılar hep birarada idi.

İnsanlar gergin, suratlar asık, korkunç sessiz bekleyiş sürüyordu. Alibaba minübüslerinin olduğu bölgede insanlar çok gergindi. Bir can şöyle dedi: "Evlad, bizler böyle örgütsüz olduğumuz müddetçe, yobazlar yakar, devlet bakar, bizler de ağlarız. Bir an önce biraraya gelmemiz gerekir."

O gün Alibaba'da yürüyüş yapılmak istendi, polislerle çatışma oldu. Cop ve silahlar konuştu, birçok insan yaralandı. 150 kişi gözaltına alındı. Yine de kentte dört ayrı yerde yürüyüş yapıldı. Kızılırmak, Gökçebostan, Alibaba ve Merkez mahallelerinde.

Evet, örgütlenme eksikliğinden halk ayrı ayrı idi. Ama yaşlı-genç demeden insanların kafası tüm Sivas'ın, tüm Türkiye'nin birlikte atmasından yanaydı.

Sivas'ta gericiлик öyle azmış ki,

belediye otobüs biletlelerinin arkasında *Kuran*'dan ayetler yazıyor. Türkiye Cumhuriyeti bu kentte unutulmuş. 114 adet İmam Hatip yurdu açılmış. Alibaba'ya bir çeşme yaptırılmış, üzerinde Hizbullah işareti var.

Bu ortamda olanları unutturmak, katliamı Ortaçağ karanlığının gölgesine saklamak istiyorlar. Ama, tam Madımak'ın karşısında ellerinde çanta otele bakan üç anne şöyle diyordu. "Yavrum, içimiz yanıyor, daha dün buradaydılar, külleri sönmeydi. Unutmamızı söylüyorlar, nasıl unutturuz?"

Başka bir amca: "Evlad, bizler kötüyüz. Otuzyedi canı kurtarmak için, ölmemiz pahasına niye hep birlikte üzerlerine gitmedik? Herşey daha dün gibi. Nasıl unutulur?"

Evet, 37 şehidimizi nasıl unutturuz? Katil şeriatı, resmi-sivil şeriatçı katilleri *nasil unutturuz?* ●

Laikliğin sigortası biziz

HAFİK-GÜLPINAR KÖYÜ

Sivas Hafik Gülpınar Köyü Kalkındırma Derneği, 1968 yılında kurulmasından bu yana ilk gecesini düzenledi. Yaklaşık 500 davetlinin katıldığı gece 6 Temmuz günü yapıldı. İsmail Saçlı can, geceyi sunarken şöyle konuştu:

“Birçok köy derneği lokali adeta kahvehane işlevi görüyor. Dernek lokallerinde en azından haftada bir-iki saat kültürel çalışmalara zaman ayırmalı, seminerler verilmesini sağlamalıyız. Şeriatçı yobaza karşı laiklik-demokrasi mücadelesini doğru verebilmek için önce birlik-beraberlik ve bilinç şarttır.”

Daha sonra dernek yöneticileri tanıtıldı, başkan İbrahim Kanbur teşekkür etti. Gecede hep birlikte semahlar döndü, halaylar çekildi. Sivas üzerine yakılan şiirler, ağıtlar okundu.

DÜZELTME

Dergimizin 38.sayısında benim imzalı çıkan haberi tekrar gözden geçirdiğimde, Aleviliğe has hoşgörüyü eleştiri yöneltmelerin haklı olduklarını anladım.

Birincisi, başlığın doğrusu “Esenli Köyü Cemi” olmalıydı. “Esenli Köyü Derneği Cemi” deyince, hem doğru söylememiş, hem de sanki derneği ihbar etmiş gibi oluyoruz. Bu yanlış burada düzeltiyoruz.

“Bu köy epeyidir gerçek cem değil de gösteri cemi yaptığımızdan hizmet yürütecek canların bilgi eksikliği, bazı acemilikler yarattı...” cümlesinde, ifade yanlış olmuş. Yalnız şunu vurgulayayım ki ben haberde cemin doğruluk veya yanlışlığını tartışmadım. Asıl amacım cemlerin bölgelere göre ne kadar farklılık gösterdiğini vurgulamaktı. Kullandığım sözcükleri doğru seçmemişim. Bunu da düzeltmek isterim.

Son olarak, Esenli Köyü Derneği’ndeki canlar haberle ilgili kendi görüşlerini yazdılar. Onlara da sayfamızda yer vermenin doğru olacağını düşünüyorum. Canlardan özür dilerim.

A.Yılmaz

KERVAN’A

Haziran 1994 tarihli 38.sayılı dergide 9.sayfa dördüncü sütünde, derneklere yönelik örgütlenme ve seminerlerden bahsediyorsunuz.

1. Yayınlamış olduğunuz dergide, Esenli Köyü Sosyal Kalkındırma Derneğini “cemevi açmakla” ihbar etmiş oluyorsunuz. Dernekler Kanunu’na göre cemevi açamaz, dini vecibelere giremez, dini konularda örgütlenme yapamazlar.

2. Yine aynı yazınızda, “Esenli köyü epeyidir cem yapmadığından dolayı yapmacık cem yapıyorlar, acemilik çekildi, Dertli Divani’nin yardımıyla oniki hizmet yapıldı” diyor. Bu da bizi ikinci kere rencide etmektedir.

Biz Esenli köylüleri olarak öz Anadolu Aleviliğini işliyoruz. Sivas çevresinde herkes bizlere gıpta ile bakıyor. Esenli Köyü, Çakmak Köyü ve Beğdili Köyü... Bu üç köy gerçek Aleviliği

yürütmektedirler.

Bizler Aleviliği bugünün boyalı basınına hoş görünmek için değil, bugünün kara sesine göre değil, bugünün yobazlığına hoş görünmek için değil, Alevi olduğumuz için (uyguluyoruz). Kimseye taviz vermeden, kimseden korkmadan Okmeydanı’nda otuz senedir cemlerimiz devam etmektedir.

Dertli Divani iyi bir yönetici, iyi bir Baba, hatta iyi bir konuşmacı olabilir. Ama... hiçbir zaman Esenli Köyü halkına cem dersi veremez.

Bize göre 12 Hizmet’in yapılaş şekli şöyledir: Cem kurulur. Yaş durumuna göre, sırasıyla oturulur, halka kurulur. Bacılar erkeklerin arkasında aynı şekilde yerlerini alırlar. Dede posta oturur. Bir de duacı vardır. Dede devamlı nasihat eder, devamlı doğruluğu anlatır. Duacı dua eder. Cem kurulur ve akşam duası okunduktan sonra aşıklar üç ayet okurlar. Okuduktan sonra sohbet olur sohbetler kısa tutulur ve kırklar semahı dönlür, mihraçlama okunur. Bu arada süpürgeci ceme süpürge çalar. Ve duasını alır. Eğer lokma varsa (Her akşam lokma olmaz, bizde genelde cuma akşamları lokma yenilir.) Lokmadan önce sırasıyla, sözcü (cemin sorumlusudur) süpürgeci, aşıklar, ibrikçi, çıracı ve gözcü sırasıyla dualarını alırlar. Bu işlemler tamamlandıktan sonra ibrikçi su döker avlu tutar.

Daha sonra görevli üç kişi, getirilen lokmaları duaya tutarlar. Lokmalar dualandıktan sonra görevliler tarafından canlara dağıtılır. Lokma işi tamamlandıktan sonra serilen astarlar toplanır. Daha sonra cemin güvenliğini sağlayıp bizleri her türlü tehlikeden koruyan 12 kişiden oluşan bekçilerimiz dualarını alırlar. Görev tamamlanmış olur. En son Dede “gidene, durana, dedisiz kodusuz evine varanın hak işini rast getirsin” der. cem dağılır.

Bizim bildiğimiz, bütün dünyada Alevilerin gittiği yol aynıdır. 12 hizmetli ayın yaparlar. Bunlar ne 13 olur ne de 11’e iner. Yalnız uygulamada bazı farklılıklar olur. Onu da halka mal etmemeli. Çünkü bu yanlışlık yörelere giden gelen Dedelerin, Babaların farklı uygulamalarından kaynaklanıyor.

Biz Esenli köyleri olarak Aleviliğimizden her zaman gurur duyduk. Örf ve adetlerimizle, cemlerimizle Okmeydanı’nda Alevilerin haykırmasına, özgürce konuşmasına ışık tutmuşuzdur. Kimse bize Aleviliği öğretmeye kalkmasın.

Bu yazımın hiçbir kelimesinin kesilmeden yayınlanması ve Esenli köylerinden yapmış olduğunuz hatadan dolayı özür dilemeniz en güzeli olacaktır.

Esenli Köyleri adına Hasan Aktaş, Sivas Hafik Esenli Köyü dernek başkanı.

ISPARTA KÖRKÜLER

Isparta’nın Körküler kasabasında 10 Temmuz 1994 günü 3. Kardeşlik ve Sevgi Törenleri yapıldı. Şenliklere 2 bine yakın insan katıldı. Saat 11’de belediye başkanının açış konuşması ve Sivas Şehitleri anısına saygı duruşu ile başlayan şenliklere, Naciye-Hakan Doğan, Gül Bacı, Ozan Esrari, Özlem Özgür, Dertli Divani, Aşık Gülabi ile Muharrem Tan’ın yönetiminde Körküler kasabasının yetiştirdiği değerler, sazları sözleri ve semahlarıyla katıldılar.

Körküler Konya sınırına yakın ve her Alevi köyü gibi şehir merkezinden oldukça uzak bir kasaba. 3 camisi, 1 cemevi, 1 ilkokulu, bir ortaokulu ve tamamlanmakta olan bir lisesi var.

Kasaba nüfusunun %40’ının ve çevre köylerin tümünün Sünni olmasına rağmen, bugüne kadar inanç ayırımından dolayı herhangi bir huzursuzluk olmadığı söyleniyor. Kasabanın içinde Sün-

nilerin yaşaması, çevre köylerin Sünni olması Körküler’de pek birşey değiştirmemiş. İnsanlar hâlâ gelenek-göreneklerine uygun yaşamakta, inançlarını sürdürmekte, kültürlerini yaşatmaktalar.

Hüseyin Şahin

BUCA HACI BEKTAŞ KD

Hacı Bektaş Veli Derneği Buca şubesi 26 Haziran 1994’de “Canların Birliği, Sazımız, Sözüümüz, Semahımız” gecesi yaptı. Bir gece önce Buca’da cem toplandı. Divani Baba’nın yürüttüğü cemde Fuat Erenler Dede, Selahattin Özel, Ozan Esrari, Süleyman Yıldız, İbrahim Ağababa Sulari, dernek üye ve yöneticileriyle Buca-Kuruçeşme halkı hazır bulundu. Cemde hem 12 hizmetler temsili olarak yerine getirildi.

Ertesi gün Süleyman Yıldız, Dertli Divani ve Ozan Esrari Narlıdere FM Radyosu’nda bir programa katılıp, soruları yanıtladılar, değişler okudular.

Gecede önce sunucu Nurdan arkadaşımız Pir Sultan dizelerini okudu, salonu Sivas şehitlerimiz için saygı duruşuna çağırdı. Ardından şube başkanı Abdullah Eninanç Dede “örgütlenmeye verilmesi gereken önemi” vurgulayan ve canları örgütlenmeye, çağıran bir konuşma yaptı. “Cemevlerimizi açtırmalıyız” dedi.

Ardından şubenin halk oyunları ekibi Adıyaman yöresinin oyunlarından örnekler verdi. İzmir Radyosu sanatçılarından Makbule Kaya, “aydın laik tüm insanlar yapılmış olan bu çağrıya uyup geldiğini” söyleyip sahneye çıktı.

Fuat Erenler Dede, konuşmasında Aleviliğin gelenek ve göreneklerinden örnekler verdi, Alevi toplumunun Dergah-Dede-Cem üçlüsünü oturtması gerektiğini dile getirdi. Berrin Sulari’nin okuduğu değişlerin ardından, Hacı Bektaş Veli KD genel başkanı Selahattin Özel bir konuşma yaptı.

Dertli Divani Baba, Süleyman Yıldız, Gülcihan Kaya birbirinden güzel değişleriyle geceye katılanları coşturdular. Sonra konuşan Alevi dernekleri gençlik komisyonları sözcüsü Murat Bolat, “Alevi toplumunun mutlaka Dergah, Dede, Cem etrafında toplanması gerektiğini” belirtti ve şeriatçılığın önünü kesebilmek için “Laik-Demokratik Cephe”nin oluşturulması gerektiğini vurguladı.

Program Ozan Esrari, Ozan Yolcu ve Buca şube semah ekibiyle sona erdi.

Kervan-İzmir

3 EYLÜL’DE GECE

Bağcılar Hacı Bektaş-ı Veli KTD cem ve kültür evi yaptırmak amacıyla 3 Eylül 1994 cumartesi günü yemekli bir gece düzenlenecektir. Tüm canların destek olması dileğiyle.

Yer: Mavi Marmara Et Lokantası, Sahil yolu, Ataköy,

Tarih: 3 Eylül 1994 Cumartesi, saat: 14-24 arası

Tel: 550 19 36

Oruç Çoban

**OKUNACAK
EN BÜYÜK KİTAP
İNSANDIR**

LARİHTE VEGÜNÜMÜZDE ALEVİLİK

R.Yürükoğlu

YENİ ÇIKTI

Alev Yayınları

PIYERLOTİ CAD. 17/4
ÇEMBERLİTAŞ 34400
İSTANBUL
Tel: (0212) 516 84 64

YETER ARTIK

Ülkede 76 bin camiye karşılık 61 bin okul olduğunu biliyor muydunuz?

İstatistiklere göre bir yıl içinde 660 okul çeşitli sudan nedenlerle kapatılırken, 3000'e yakın cami, Kuran kursu, imam-hatip lisesi ve mescit açılmıştır.

Fundamentalistlerin on yıla yakın bir süredir yaptığı çalışmalarla elde ettiği başarı küçümsemeyecek derecede büyüktür. Söz sahibi mercilerin idaresini

ele geçirip, ordu içerisinde kök salmaya başladıktan sonra, şimdi de eğitimi tekellerine almaya çalışmaktadırlar.

5 yıllık temel eğitim zorunlu olduğu halde, bu yaş grubunun devam ettiği Kuran kursları ve imam-hatip liseleri gün geçtikçe neoplazma gibi çoğalmaktadır. Hele bu tür yerlerin "bakan" statüsündeki yetkililerce açılması son derece düşündürücüdür.

Türkiye Cumhuriyeti devletin Ana-yasa'sının 42.maddesinin 'b' bendinde, "Eğitim ve Öğretim Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yeri açılmaz" deniyor. 24.maddesinde de "Din ve ahlak eğitim ve öğretimi devletin gözetim ve denetimi altında

yapılır" denirken, olanlar nasıl açıklanabiliyor? Devlet içinde devlet mi oluşuyor?

Sözün kısası Türkiye şeriate endeksli sosyal bir varyasyon yaşarken, eğitim konusunda da büyük bir polemğin eşiğinde ediyor.

Bu gidişe gerçekten DUR demek gerekir.

Leman Gürbüz, İstanbul

Yerel seçimlerden sonra bir mahalle

Yirmiyedi Mart yerel seçimlerinden başarı ile çıkan RP, ertesi günden itibaren halkı cezalandırmaya başladı.

Örneğin Gaziosmanpaşa Gazi Mahallesi'nde polis baskısı gözle görülür şekilde artmaktadır. Evinde kimseyi rahatsız etmeden içki içen insanlar emniyete götürülüp, kendilerine dayak atılıyor. Suçu neymiş? Kimseyi rahatsız etmeden içki içmek...

Bir de hükümete geçerlerse bakın o zaman neler olacak!

Varolan haklarımızın yavaş yavaş alınmaya çalışıldığı şu sıralar aydın demokrat kesimin görevi, bir yandan çarpık düzene ve onun bağrında gelişen şeriatçı yılanı karşı güçlü bir yumruk haline gelmektir.

Haydar Kandilci
Kartal

Ümraniye

Bir dostumuz Ümraniye'de işten atılan 137 işçi için basın açıklaması yapılacağını söyleyince Ümraniye belediyesi önüne gittim. İşten atılan arkadaşlarla birlikte büroya gittik. İşçiler göğüslerine taktıkları kırmızı kurdelelerle, kendilerini belli ediyorlardı.

Tüm-Bel-Sen Anadolu şube sekreteri İlyas Ulukaya, büroda yaptığı ön açıklamada bir komite oluşturduklarını, gelişebilecek her duruma karşı tavır belirleneceğini, ve bir bütün olarak hareket etmenin büyük yararı olduğunu söyledi. Saat 12.30'da 400-500 işçi, çevre halkı, Sarıgazi belediyesinden gelen işçiler büyük bir alkış temposuyla toplandılar.

Basın açıklaması okunurken, "Ümraniye teslim olmayacak", "adil düzen dediler, hakkımızı yediler", "işçiyiz, haklıyız, kazanacağız", "yaşasın demokrasi mücadelemiz" gibi sloganlar atıldı.

İşçi arkadaşların okuduğu şiirler ve çektikleri halaylarla eylem sona erdi.

Süleyman Dönmez
Kervan-Kartal

BASINA VE KAMUOYUNA AÇIKLAMA

“Çalışmak hakkımızdır!”

Siyasi iktidar bütün kurumları ile birlikte siyasi ve iktisadi krize girmiştir. İçine düştüğü bu açmazına çare bulabilmek için uyguladığı terör politikalarını emekçi ve dar gelirli halk üzerinde dahada yoğunlaştırmaktadır.

Özellikle emperyalist tekellerin ve IMF'nin talimatları doğrultusunda, yerli işbirlikçileri 5 Nisan ekonomik terörünü uygulamaya sokmuşlardır;

- Ücretler dondurulacak, sendikalar işlevsiz bırakılacaktır.

- Yoğun işten atmalar yaşanıp ucuz işçi bulmak kolaylaşacaktır.

- Emekçiler üzerindeki vergiler artırılacaktır.

- Devletin "sosyal" içeriği yok edilip, tamamen militarize edilecektir.

Tam da bu politikalara sadık kalan ve her ne kadar düzendışı olduğunu söyleyen "adil düzen" safsatalarıyla beledi-

ye yönetimlerini, halkı aldatarak ele geçiren RP'nin de, çok geçmeden maskesi düşmüştür.

Bütün düzen partileri gibi Refah Partisi de kendi yandaşlarına kadro

açmak için hiçbir hukuki dayanağı olmadan, keyfi bir şekilde Belediye Encümeni'nin kararı ile Ümraniye belediyesinde çalışan 137 memurun işine "son" vermiştir.

Bizler Ümraniye belediyesi çalışanları olarak bu keyfi ve haksız karar sahiplerini protesto ediyoruz.

Çalışmak suç değil haktır. Asıl suçlular 14 aylık kazanılmış çalışma hakkımızı siyasi hesapları için gaspedenlerdir.

Haklılığımıza olan inancımızla kazanıncaya kadar mücadelemizi her koşulda sürdüreceğimizi duyuruyoruz.

Bizler işimize geri dönünceye kadar her türlü meşru mücadelemizi yürüteceğiz.

Yaşasın haklı ve onurlu direnişimiz. Yaşasın çalışanların mücadele birliği. Gelecek ellerimizdedir. Emekçiyiz, haklıyız, kazanacağız.

Bem-Sen, Tüm Bel-Sen
Anadolu yakası şubeleri,
Tüm Bel-Sen sekreteri
İlyas Ulukaya

Birlik-beraberlik gerek, ama şeriatla karşı!

Evet, birlik-beraberlik olmalı.

Bütün laik güçlerin, şeriatçıları Türkiye topraklarından silmeye yönelik birliği!

Halkın gerçek birliği, bütünlüğü o zaman sağlanır

SABRİ YÜCEL

Temmuz'un ikisinde Sivas'ta gerici-faşist çetelerinin, şeriatçılarıyla ayaklanıp, devletin "güvenlik" güçlerinin gözleri önünde Madımak Otelinde, Pir Sultan Etkinlikleri'ne katılan 37 aydın ve gencimizi hunharca yakmasının üzerinden tam bir yıl geçti.

Geçip giden bir yılda basın-yayın organlarında, Sivas'ta yaşanan bu insanlık dışı toplu kıyım olayları için çok şey söylenip yazıldı, yazılmaya da devam edilecek. Yazılıp söylenenler arasında öyle değerlendirmeler var ki, bunları duyup okuyunca insanlığımızdan utanıyorum.

Bunlardan birisi, "bizi bölmeye çalışan iç ve dış mihraklara karşı uyanık olalım" teranesidir ve "bir, beraber olalım" gibi bir doğruyu araya sıkıştırarak, "bu güçlere karşı birşey yapılamaz, işi daha fazla büyütmemelisiniz" mesajı ile noktalanmaktadır.

Böyle düşünen gafillere sesleniyorum: Lütfen gerçekleri saptırmayınız! Sivas'ta yaşanan vahşet sıradan bir "zabıta vakası" değildir. Yaşadığı çağda, halkın sorunlarını korkmaksızın dile getirdiği için ipe çekilen bir yiğit halk ozanını anmak için etkinliklere katılan 37 can cayır cayır yakılmış, yüzlerce insan da ölümün eşliğinden dönmüştür. Bu ozanın, Atatürk'ün heykelleri alçakça yerlerde sürüklenmiştir.

Bundan da ötesi katil güruh "cumhuriyet burada kuruldu, burada yıkılacak", "Muhammed'in ordusu, laiklerin korkusu", "kahrolsun Kemalist devlet", "Kemalist devlet yıkılacak elbet", "şeriat isteriz", "din devleti isteriz", "dinsiz vali", "Sivas laiklere mezar olacak" gibi sloganlar atarak niyet ve özlemlerini açık açık dile getirmiştir.

Hadi bunları görmediniz, duymadınız. Olayın ertesinde

gericilerin yayın organlarını da mı görmediniz?

"Gaflet ve dalalet içinde" yüzen efendiler, "olan olmuş, yaraları deşmeyelim, külleri eşelemeyelim, birlik beraberlik içinde yaşayalım" teraneleriyle dinci-şeriatçı-faşist çetelerini *durduramazsınız*.

Bu vahşi sürünün anlayacağı tek dil, **yıgınsal, militan, kararlı mücadeledir**.

Bu ülkeyi ve ülke halkını din, mezhep ve ırk kavgalarıyla bölmek isteyenler, şeriatçı-faşist odaklar ve onların arkasındaki emperyalist güçlerdir. Laik Türkiye Cumhuriyeti (eksiklerini burada tartışmayalım) bugün Uluslararası İslamcı Siyasal Hareket'in birinci hedefi durumundadır.

Bunların görünürdeki destekçileri İran ve Suudi Ara-

bistan'dır. Ancak bu çağdışı gerici hareketin asıl destekçisi ve yönlendiricisi uluslararası emperyalist sistemdir. "İhlmalı İslam", "yeşil kuşak" gibi stratejilerin fikir babası Amerikan emperyalizmidir. Zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahip olan İslam ülkelerinin sömürülebilmesi, beyinlerin şeriat afyonu ile uyandırılması sayesinde daha kolay yürütülecektir. Tıpkı S. Arabistan ve Körfez emirliklerinde olduğu gibi...

İşte bu nedenlerle, *İslamcı Siyasal Hareket'e karşı* savaşım vermek, emperyalizme karşı savaşım vermek demektir. Şeriatçı odaklara karşı iyi niyetlerle, insancıl ve barışçıl düşüncelerle yaklaşmak, birlik beraberlik için bu çetelere kucak açmak en büyük *safdiliktir*.

Bunlar şeriat düşlerini salt 2 Temmuz 1993 yılında sergilemiş değillerdir. 31 Mart'larla, Hilafet Orduları'yla, Menemen'lerle, Çorum, Kahramanmaraş, Sivas olaylarıyla, en son da Bosna mitingleriyle niyetlerini açık seçik ortaya dökmüşlerdir.

Evet, birlik-beraberlik olmalıdır. Ama bu, *bütün laik güçlerin, şeriatçıları Türkiye topraklarından silmeye yönelik birliği* olmalıdır. İşte o zaman halkın gerçek birliği, bütünlüğü sağlanmış olur. Kurtuluş Savaşı'nda bunların babalarına nasıl yanıt verilmişse öyle cevap verilmelidir.

Ellerine geçen en ufak fırsatta insanları diri diri yakan, çoluk çocuk kadın kız demeden vurup kıran, binlerce gözü dönmüş caniyi sokaklara döküp evleri, otel-

leri ateşe veren, kutsal değerleri siyasal amaçlarına alet edip inanan insanları aldatan, onların omuzlarına basarak kapkara teokratik bir düzen kurmak isteyen siyaset cellatlarıyla birlik ve beraberlik içinde yaşanamaz.

Ben böyle bir birlik ve beraberliği asla istemiyorum. Üzerimizdeki ölü toprağını atmanın zamanı gelmedi niye demokrat, devrimci, sosyalist, Kemalist ve de laik efendiler?

Üçok'lar öldürüldü sustuk...

Emeç'ler vuruldu sustuk...

Aksoy'lar katledildi sustuk...

Dursun'lar kurşunlandı sustuk...

Mumcu'lar bombalandı sustuk...

Tüm bunlar yetmedi...

Şimdi onlarca ilerici insanı ateşe verip yakıyorlar... Ve hala susuyoruz... Ya da korkak, yılışık, pısırık söylevlerle işi pişkinliğe vuruyoruz.... Ve sanıyoruz ki bu insan suretli canavarlar yola gelir.... Hayır baylar, milyon kere, milyar kere hayır... Gün kavga günüdür, gün örgütlenme günüdür... Gün şeriatçı-faşist çetelerine anlayacakları dilden yanıt verme günüdür...

Sivas Olayları hem şeriatçı-faşistler için, hem de laik-demokratlar için tarihsel bir dönüm noktasıdır. Bu savaşta kendi özgücümüzden başka bir güce güvenmemek gerektiğini, bizzat Sivas Katliamı kanıtlamıştır.

Aymazlık ve pişkinlik, kendi mezar çukurlarımızı kendi ellerimizle kazmamız demektir. *Bana dokunmayan yılan bin yaşasın* diye düşünenlere, dün Nazilerin Almanyada nasıl iktidara geldiklerini anımsatalım...

Şeriatçı-faşistler kapımıza dayanırsa çevrede sesimizi duyacak kimseler olsun istiyorsak, laiklik ve demokrasi savaşımında dışımızla tınacağımızla yer almamız. Haydi, "bir olalım, ırı olalım, diri olalım" sözlerini hayata geçirelim. ●

ÖNEMLİ ÇAĞRI

Kasım-Aralık 1993 ve Nisan 1994 tarihli sayılarımızda yayınladığımız, hatta kapak yaptığımız bu şiir okuyucularımızdan büyük ilgi gördü. Laik-demokrat, ilerici binlerce insanın önünde yüksek sesle okundu, okunuyor ve de okunacak. Bu arada, ilerici insanlığın istemlerini bu denli güzel anlatan, okuyanların insan olma onurunu kabartan bu güzel şiirle ilgili yeni bir gelişme oldu. Geçenlerde mahkemeden gönderilen bir kağıtta

Aşık Kul Ahmet şiirin kendisine ait olduğunu iddia ederek, "tahrifat yaptığımız" gerekçesi ve parasal tazminat istemi ile bizi

mahkemeye verdiğini öğrendik.

Kolay zengin olma, "köşeyi dönme" zihniyetinin Aleviler arasında da büyük tahribat yaptığını üzüntüyle gözlemlemekteyiz. Öte yandan, böylelerine, yalana, sahtekarlığa, tahrifatçılığa itibar etmediğimizi dergimizde çeşitli vesilelerle göstermiş bulunmaktayız. Kimseden korkumuz, çıkarımız yoktur. Halil Öztoprak Dede'ye duyduğumuz saygının bir gereği olarak, gerçeğin iyice ortaya çıkması için,

yalnızca bu nedenle, tüm canlara çağrı yapıyoruz:

Toplum arasında Halil Öztoprak Dede'nin eseri olarak bilinen bu şiirle ilgili olarak, bizi,

Kul Ahmet'i ve de tüm Alevi toplumunu aydınlatacak, işin gerçeği neyse onun ortaya çıkmasını sağlayacak bilgiye ve belgeye, kanıta sahip olan, tanıkları bilen canlar, lütfen, taahhütlü mektup, faks, telefon vb. yollarla *Kervan* dergisiyle ilişkiye geçiniz.

(Kul Ahmet'in varsa şiirlerinden de gönderebilirsiniz.)

KERVAN

Bir Şah olsam

Bir Şah olsam hükmederdim cihana
Batıl meclisleri yıkar giderdim
Mektepler yaptırıp bütün köylere
Cehaleti kökten söker giderdim

Fabrikalar kurar idim her yerde
İkiliği koymaz idim bu serde
Aynı gözle bakmaz idim bir ferde
Cihana bir gözle bakar giderdim

Gerçek insanları bilirdim Allah
Ondan başkasına tapmazdım billah
Ne Kabe kalırdı ne de Beytullah
Oraya bir bostan eker giderdim

Bir olurdu fakir zengin her zaman
Bütün hastalara olurdu derman
Ne gavur kalırdı ne de Müslüman
Hepsini bir yola çeker giderdim

İnsanlardan başka olmazdı cennet
Yok olurdu İsa, Musa, Muhammed
Kalkardı dünyadan din ve tarikat
Mezhepler bağını söker giderdim

Görseydi o günü yüzüm gülerdi
Bütün dünya insanı bayram ederdi
Ne bir silah ne bir atom kalırdı
Bir derin kuyuya döker giderdim

Öztoprak der, varlığımız bitmezdi
Sofu inat edip hacca gitmezdi
Aynı devlet icap etmezdi
Dünyaya bir bayrak diker giderdim

Halil Öztoprak Dede

‘Demokraside dini partiye yer yoktur!’

Köktendinciliğin nedenleri üzerine

“Öncelikle köktendinciliğin (fundamentalizm) bir ölçüye kadar bizim kendi eserimiz olduğunu ve bir zamanlar komünizm tehdidiyle mücadele edebilmek için teşvik edildiğini açıklamak önem taşıyor. Böyle guruplar üniversitelerde ve başka yerlerde komünistleri bertaraf etmek ve bir denge sağlamak için güçlendirilmiştir. Gerçekte meselenin köklerine inmiyor, ama bu da bir yönüdür.

“Bu olgu (dinsel gericilik-Kervan) bazı bölgelerde, öncelikle dinsel nedenlerden değil ama sosyal ve ekonomik nedenlerden ötürü, yoksulluğun yoğunlaştığı köşelerde yayılmıştır. Temelde (dinsel gericilik-Kervan) sosyo-ekonomik bir sorundur.”

Tunus’un bu soruna yaklaşımı

“Soruna yaklaşımımız çok boyutlu oldu. Karşılarına yalnızca güvenlik kuvvetleriyle çıkmaktan kaçındık, ama tabii ki *yasayı da işlettik*. Yoksul bölgelere özenle ilgi göstererek ve toplumun

Kuzey Afrika cumhuriyetlerinden Tunus’un devlet başkanı Zine El Abidin Ben Ali’yle dinci gericilik ve demokrasi konusunda yapılan ve *Financial Times* gazetesinde yayımlanan önemli söyleşiden bazı bölümler aktarıyoruz

en yoksul kesimlerine yardım ederek, ekonomik ve sosyal problemleri çözmeye yönelik politikalar uyguladık. Sorunun kaynağına ulaşmaya çalıştık.”

Demokrasinin rolü

“Cezayir’de hükümet topluma hazır elbise gibi bir

demokrasi modelini benimsetmeye çalıştı. Ama *asıl önemli olan* insanların demokrasiden ne anladığıdır... Demokrasinin gelişmesi büyük ölçüde bir eğitim ve adım adım ilerleme sorunudur.

“Bu yaklaşım, özgürlük ve adalet yoktur demek değildir. Demokrasiyi aşama

aşama kurmak demek, onu önce okullar düzeyinden başlayarak ve yanlış adımlar atmaktan kaçınarak yerleştirmek demektir. Burada biz başarılı olmaktadır. İnsanlara (demokrasinin) öğretilmesi gerekiyordu.

“Demokrasi bütünsel bir kavramdır. Yalnızca politika değil, aynı zamanda sağlık

bakımı, konuta ve bir işe kavuşma hakkıdır. Gelişme olmadan demokrasi olmaz, demokrasi olmadan da gelişme olmaz. Ancak ifade özgürlüğü ile de halk için zorunlu olarak iş ve içecek su sağlamıyor.

“Eğer insanlar kafa olarak demokrasiye hazır değilse, o tam bir felaket olabilir. Dünyanın diğer yerlerindeki örnekler çok açık. Köktendinciler temelde demokrasi düşmanlarıdır. Onlar insanları Ortaçağ’a ve Halifelik dönemine günlerine geri götürmek için savaşıyorlar. Demokrasi bunun neresinde?

“Tunus anayasasına ve yasalarına göre, *dini partilere yer yoktur*. Burada hiçbir zaman yer olmayacak. Bu yola hiçbir sapmayacağız. Eğer herhangi bir biçimde dini bir partinin kurulmasına izin vermiş olsaydık bu ülke ve onun halkı için bir felaket olurdu.

“Ben - devlet başkanı olarak veya başka türlü - burada olduğum sürece dini bir partinin kurulmasıyla mücadele edeceğim. Bu kanıdayım, bunun için varım.”

(Financial Times 27 Temmuz 1994)

10 TEMMUZ YEREL SEÇİMLERİ

Halk şeriata karşı birlikten yana

AHMET YILMAZ

On Temmuz seçim sonuçlarından ortaya çıkan bir gerçeğin altını kırmızı kalemle çizmek gerekiyor. Şeriat tehlikesini hisseden herkes, farklı siyasal partilerin etkisinde bile olsalar, RP’ye karşı en şanslı olan parti hangisiyse onu desteklemiştir. Tabanın aldığı bu tavır mevzileri kaybetmeme kaygısının bir ürünüdür. Yoksa, burjuva basının ya da Tan- tan’ın iddia ettiği gibi “solun tükenişi” değildir. Aksine solun, savunduğu değerlerin düşmanı olan anlayışa karşı geniş bir ittifak oluşturabileceğinin göstergesidir.

Bir diğer sonuç şudur: İşçi sınıfımızın, halkın sol istemlerini bugünkü sosyal demokrat partiler kucaklayamamaktadır. Halk düzendeki pisliklere karşı gerçekçi, sol,

Bilinçli bir örgütlenme yapısı olmadan, şu anda zaten iyi örgütlü bir güç olan şeriatçı düşman yenilemez.

dürüst bir sınıf partisini aramaktadır. Hatta kimilerine çelişkili görünse de, bugün RP’de bile aynı istemle duran “ödüncü”ler vardır.

Sosyalist sistemin çökmesiyle bozulan dengeden sonra işçi sınıfının, karşı saldırıların had safhada yoğunlaştığı bu geçici dönemi en az kayıpla atlatabilmek için ortak değerler temelinde ortak hareket edilebileceğini göstermesi, öğreticidir.

Eğer bunu doğru algılamaz, gerekli propaganda ve ajitasyonu yaratmada yetersiz kalırsak, bu anlayışı da merkez sağ partilerin kucığına teslim etmiş oluruz. Yı-

ğınlar için bugün sığınan merkez sağ, fırtınadan kaçan bir geminin rastgele sığındığı bir liman olarak algılasak, fırtınadan sonra çizilecek rotanın işçi sınıfının kendi partisi eliyle olacağı daha net görülür.

Şimdi kısaca bu sonuca nasıl varıldığını görelim.

Fatih’te RP oylarını aynen korurken, ANAP büyük oranda artırmıştır. CHP, SHP ve DSP’de büyük bir oy kaybı yaşanmıştır. ANAP RP tabanından oy çalamamış, ama laik-demokrat düşüncüyü savunanlar bu seçim bölgesinde RP’nin karşısında en çabuk büyüme şansı olan

güç olarak ANAP’ı görmüşler ve onu desteklemişlerdir.

Beykoz’da yine aynı olmuştur. Gerçi burada ANAP’ta toplanan oylar başkanlık için yetmemiştir, ama ANAP’ın oy oranının artarken solun düşmesi, burada da aynı mantığın işlemiş olabileceğini ortaya koymuştur.

Yalova’da RP’ye karşı daha güçlü olan merkez sağ partilerden DYP desteklenmiştir. Burada da sol oyların düşmesi, tabanın tavandan bağımsız olarak şeriata karşı hareket ettiğini gösterir.

Kimi solcular, belki bu değerlendirmeyi beğenmeye-

cekler, yine gündemi saptırdığımızı söyleyecekler. Ama nesnel ortam olması istediğimiz, hayal ettiğimiz durumdan farklıdır.

Bizlere düşen tarihsel görev, toplumun bu sağduyusuna gözlerimizi kapamak, dudak bükmek ya da boyun bükmek değil, tam tersine kulak vererek, güvenerek, bu temelde yürütülecek somut mücadele biçimini Laik-Demokratik Cephe’de ortaya çıkarmaktır. Bir araya gelmek gerektiğini, “Şeriatçı RP Kapatılmalıdır” belgisini milyonlarca insanın hep bir ağızdan bağınması gerektiğini anlatmalıyız. Bilinçli bir örgütlenme yapısı olmadan şu anda zaten örgütlü bir güç olan düşman yenilemez.

Haydi tüm ülke çapında Laik-Demokrat Cephe örgütlenmelerini şeriata karşı kaleler yapalım. ●

KERVAN GELENEKSEL 10 EYLÜL ETKİNLİKLERİ

“GELENEK ve GELECEK BİZİMDİR”

PANEL: ALEVİLİK, LAİKLİK, DEMOKRASİ ve İŞÇİ HAREKETİ

Tarih: 10 Eylül 1994 - Saat: 13.00 - 19.00

Yer : Beyaz Saray 2 Düğün Salonu ÇAĞLAYAN

KONUŞMACILAR:

Kasım Yorulmazbaş: Belediye-İş Genel Sekreteri

Cafer Doğan: PSA Kültür Derneği İst.-Şube Bşk.

Zihni Anadolu: Yazar

Ozan Esrari: İskenderun HBV Derneği Başkanı

Rasim Öz: Avukat

Nejat Yazıcıoğlu: İSD Genel Başkanı

İsmail Yıldırım: Kervan Dergisi

PROGRAM:

Gülcihan Koç - Metin Karataş - Ozan Esrari

Kervan Semah Ekibi

Onur Konuğu: **Mehmet Bozışık**

İrtibat Tel: (0212) 516 84 64

Tarih: 11 Eylül 1994 - Saat: 15.00 - 23.00

Yer : Beyaz Saray Düğün Salonu

Bağdat Cad. Özderici İşhanı No: 155 Kat: 3
(Maltepe Pamukbank üstü) Maltepe/İST.

KONUŞMACILAR:

Kasım Yorulmazbaş: Belediye-İş Genel Sekreteri

Zihni Anadolu: Yazar

Cafer Doğan: PSA Kültür Derneği İst. - Şube Başkanı

Rasim Öz: Avukat

Nejat Yazıcıoğlu: İSD Genel Başkanı

Ercan Atmaca: Yol-İş 1. Nolu Şube Başkanı

Ozan Esrari: İskenderun HBV Derneği Başkanı

İsmail Yıldırım: Kervan Dergisi

PROGRAM:

Gülcihan Koç - Metin Karataş - Dertli Divani - Ozan Esrari

Berrin Ağababa Suları - Aynur Haşhaş - Kervan Semah Ekibi

Onur Konuğu: **Mehmet Bozışık** İrtibat Tel: (0216) 353 57 25

NOT: İki gecede de **İrfan ERTEL** Resim Sergisi vardır.

Cem. Yön. Ant. Can, Alev Yayınevi kitapları etkinliğimizde %25 indirimli satılacaktır.

İNCELEME ARAŞTIRMA ÇÖZÜMLEME

Kaynak

SOSYALİZMİN, dünya işçi hareketinin, sınıf siyasetinin sorunlarını incelemeye, araştırmaya ve hiçbir kopyacılığa düşmeden Marksizmi ülkemiz koşullarına uygulamaya, Marksizmin verdiği araçlarla ülkemizin ve halkımızın sorunlarını anlamak için yola çıkan İnceleme-Araştırma-Çözümleme dergisi **Kaynak**'ın bugüne dek 3 sayısı çıktı.

Kaynak'ın 1., 2. ve 3. sayılarında şu yazıları bulacaksınız.

Kaynak 1. Sayı

- **Rıza Yürükoğlu**'nun "Gideceği Limanı Bilmeyene Hiçbir Rüzgârdan Hayır Gelmez"
- **Coşkun Adalı**'nın "Bilimsel Sosyalizmin Bitişi"nin Bitişi - II
- RPK-Rassiskaya Partiya Kommunistov MK üyesi **Sergey Anatoloviç Novikov** ile söyleşi.
- **İsmail Kaygusuz**'un "Şey İsmail Maşuki"

Kaynak 2. sayı

- **Rıza Yürükoğlu**'nun "Yakın Küçük ve Sovyetler Birliği'nde Sosyalizmin Çözülüşü"
- SBKP 29. Kongre'sinden belgeler
- SBKP Bolşevik Platformu'nun kuruluşu **T. Habarova** ile söyleşi.
- **İsmail Kaygusuz**'un "Alevilik İnanç ve Kültür Tarihi-I"

Kaynak 3. sayı

- **Rıza Yürükoğlu** ile **Ekonomi Politika** dergisine yaptığı röportajın tam metni.
- **Emine Engin**'in "Emperyalistleşme ve Nüfus Yasası"
- SBKP MK Örgütsel Komitesi Başkan Yardımcısı **A. Prigarin** ve **E. Kopyshv**'in SBKP 29. Kongresi'ne sunduğu, Parti Programı, Parti'nin adı ve Tüzük üzerine raporlar.
- Alman Komünist Partisi (DKP) Merkez Komite üyesi **Leo Mayer** ile Münih'te söyleşi.
- DKP'nin 1993 Mannheim Parti Kongresi'nde kabul edilen "Alman Komünist Partisi'nin Programatik Yönelimi İçin Tezler'in tam metni.
- **İsmail Kaygusuz**'un "Alevilik İnanç ve Kültür Tarihi II"

İki ayda bir yayınlanan **Kaynak** ancak abone olanların eline ulaşacaktır. Bu nedenle tüm okuyucularımızı **Kaynak**'a abone olmaya davet ediyor, eleştirilerinizi ve katkılarınızı bekliyoruz.

Yazışma adresimiz: **Kaynak** dergisi, Piyerloti Caddesi, 17/4, 34400 Çemberlitaş, İstanbul
Tel: (0212) 516 84 64

DİYAR MÜZİK YAPIM

PLAKÇILIK VE KASETÇİLİK TİCARET LTD. ŞTİ.

İ.M.Ç. 6. BLOK NO: 6643 UNKAPANI - İSTANBUL
TEL: (0212) 5236 11 15 • FAKS: (0212) 522 26 13

OZAN

Plak Kaset Yayın
Org. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Tıp Fakültesi Cad. 124/54
Abidinpaşa / ANKARA
Tel-Faks: (0312) 367 78 40
364 52 56

AZİZ TRIKO

Aziz Aydındağ

Koton Fason - Dokuma

İbrahimağa Cd. Hacıömer Hulusi Bağcı
İşhanı No: 6/28 Topkapı-Maltepe/İstanbul
Tel: (0212) 565 44 96

“Gönül beytullahtır...”

Alevi ozanı *Mahmut Erdal* can anlatıyor

Ben Mahmut Erdal. 1938 yılında Sivas Divriği'nin Şahin köyünde dünyaya geldim. Bir başkaydı yıllar evvel, yöremizde aşıkların çalıp, söylediği nefesler. Bizlerin ninnisiydi, gıdısıydı. O güzel deyişlerle emekledik, yürüdük, onlarla büyüdük.

Bir ülkenin türküsünü yazan gerçek bir ozan, o ülkenin yasasını yazan kadar makbuldür. Çünkü gerçek bir ozan, halkın kulağı, gözü ve dilidir. Halktan alır, halka verir. Hele de Pir Sultan Abdal'lar, Kul Himmet üstadlar, Yunus Emre'ler, Sıtkı Baba'lar, Koca Veysel'ler, Derviş Kemal'ler...

Kara Kadı, Sarı Kadı haksızlığa boyun eğmeyen, fetvalarını tanımayan Pir Sultan Abdal'a derler ki, “padişahın buyruğu budur ki yarın idam edileceksin”.

Pir Sultan yol kardeşi Ali Baba'ya bir name yazar. Der ki:

Bize de Banaz'da Pir Sultan derler
Bizi de kem kişi bellemesinler
Padişah katlime ferman dilemiş
Kolum çözüp, elim bağlamsınlar

Eğer Ali Baba söze uyar
Emir Hüdanıdır, beyler kıyar
Ela gözlü yavrularım duyarsa
Çıkıp ele karşı ağlamsınlar

Pir Sultan'ım coşar coşar ağlarım
Çıkar, çıkar, Şah yoluna bakarım
Gidip Erdebil'i mekan tutarım
Daha gelir diye beklemesinler

Sabah olur, Hızır Paşa Pir Sultan Abdal'ı huzuruna çağırır. Der ki, “üç tane beyit okuyacaksın, içinde ‘Şah’ kelimesi geçmeyecek, Eğer Şah'ın adını kullanmazsan seni bırakırım, buraları terk eder başka yerlere gidersin, aksi halde seni idam ederim!”

Koca ozan şöyle başlar söze:

- 1 -
Alacağın olsun ey Hızır Paşa
Bizim Şah gelirse sana da koymaz.
- 2 -
Kurban olam kalem tutan ellere,
Katip arzuhalim yaz Şah'a böyle
- 3 -
Sizde Şah diyeni öldürürlerse
Yıkılın kaleler Şah'a gidelim

Ve canından çok sevdiği Şah-ı Merdan'ı için canını canana teslim eder.

Kültür anlayışımıza bakın ki, Fransa'nın üniversitesinden araştırmacı olarak gelen bir profesör deyişlerimizdeki incelikleri gidip öğrencilerine tercüme etmek isterken, bizim ülkemizde gerek özel, gerekse devlet yayın organları kapılarını yüzümüze kapatıyorlar.

Bakın, sene 1968. Ankara'da iktanet ediyordum. İstanbul'da Spor ve Sergi Sarayı'nda Hacı Bektaş-ı Veli'yi Anna Gecesi düzenlenmişti. Bu geceye beni de davet ettiler. Aldım sazımı elime peldim.

Gece çok kalabalıktı, sıra bana

geldi. Bizden evvel gelmiş geçmiş büyük üstadların nefeslerinden birkaç parça okudum. Geceye katılan canların içinde, yukarıda bahsi geçen Fransa'da yaşayan Azerbaycan asıllı edebiyat profesörü yaşlı hanım da (İrene Melikof'tan söz ediyor-*Kervan*) vardı.

Bu hanım söylediğim usta ozanların sözlerinden etkilenmiş olacak ki, benimle görüşmek istediğini söyledi.

götürdü.

Bir ülkenin yaşantısı ve kültür seviyesi ne ise musikisi de odur. Şöyle ki, özel ve devlet yayın organları milyonlarca lira harcayıp binbir türlü dekore ettirdikleri sahnelerinde günün 24 saati kadın mı erkek mi belli olmayan popçuları, arabeskçileri halka sunmaktadırlar. Bunların parçalarındaki sözlerden bir iki örnek vereyim: “Kıl oldum abi”, “abo-

Mürşit olmayınca müşkül çözülmez
Dibi görünmeyen gölde yüzülmez
Hakkın pazarında ayrı gezilmez
Bir seni, bir beni seçme ha seçme

İnsan dükkan dükkan şehre misaldir
Keramet ehlinin keremi boldur
Senden sana gitmek bir uzun yoldur
Kendini bilmeden göçme ha göçme

Gerçek bir ozanın omuzunda iki gözlü bir heybe vardır. Dolaştığı yer ve yörelerden, oturduğu meclislerden duyduğu ham ve kem sözleri heybenin arka gözüne, iyi sözleri ise heybenin ön gözüne atar. Onun içindir ki asırlardan beri gerçek Ali bendesi olan aşıklar Alevi felsefesini savunmuş, ehlibeytin senasını yapmışlardır. Mürşitler mürşidi Hacı Bektaş-ı Veli, Yunus Emre de ozandır.

Bugünün Türkiye'sinde her eline sazi alan “ben ozanım” derse öyle bir noktaya gelinir ki, keşmekeşlik içerisinde bazı menfaatperest “aşıklar” gerek para için, gerekse alkış için ortalığı kaplarlar. Bu tip benliğini kayıp etmiş gafillerin aramızdan soyutlanması gerekir. Akli başında gerçek ozanlar birlik ve beraberliği sağladıkları zaman durum bugünkünden farklı olacaktır. Ancak o zaman “al başına çal TRT'ni” der ve daha önce rehberimiz olan aşıklar gibi sesimizi, sazımızı, telsiz, telefonsuz, gönülden gönüle iletiriz.

Ozanları susturabildi mi hiçbir devri alem? Ne yağlı urganlar, ne kırılan kalemler, ne padişah fermanları, ne hoca fetvaları vız geldi bize.

Sözlerimi naçizane bir deyişimle noktalamak istiyorum;

Sakin arınmadan girme bu ceme
Canlara kem gözle bakarsan eğer
Gönül beytullahtır benzer erdeme
Yapılmaz tamiri yıkarsan eğer

Eğilip doğrulup dirsek çürütme
Bilmediğin şeye ahkam yürütme
Beş vakit yıkanıp sabun eritme
İçten mundar gibi kokarsan eğer

Kin ile garazı salma araya
Rastgele merhemi sürme yaraya
Candan bir dostunu kirli paraya
Nefsine uyup da satarsan eğer

Her kişi olamaz sözünün eri
Girdabin çarkına bağlamaz seri
Ali'de erdemi milcandan şeri
Bir kefeye koyup tartarsan eğer

Sıtk ile çağırın bulur mevlası
Temizle gönlünde kir ile pası
Helal kazancına haram lokması
Zehir zıkkım olur katarsan eğer

Dinle sükunetle edebin takın
Kaçın kov geybetten zem etme sakın
Bile bile yersen yetimin hakkın
Taş olur midende yutarsan eğer

Mahmut Erdal mihnet cylememi cana
Arınsam günahıta dursam divana
İşte o zaman insan derim ben sana
İçinde benliği atarsan eğer

miş. Rahmetli Hasan İpci bu hanımı benimle görüştürdü. Profesör hanım, hal hatırdan sonra beni Fransa'ya götürmek istediğini söyledi. “bunları orada okuyacaksın, ben de öğrencilerime tercüme edeceğim” dedi. Gidemeyeceğimi söyledim. Peşimden Ankara'ya geldi. Avukat Cemal Özbay'ın ofisinde tekrar rica etti. Benim radyodaki görevim ve ayrıca işyerim vardı, özür diledim, gidemeyeceğimi söyledim. Akrabamız olan rahmetli Feyzullah Çınar'ı

neyim abone biletleri cebimde”, “kedi gözün kör olsun, beni niye uyandırdın” vb. Geçenlerde radyoda popçunun biri şöyle diyor: “Tramvayda bir kız çimdikledim...”

Bu saçma sapan sözlerin yanında biz şöyle diyoruz, fakat yeterince duyuramıyoruz:

Sana nasihatım var, eğlen yolcu
Çürük köprülerden geçme ha geçme
Mertlere haramdır, namerdin suyu
Abu hayat olsa, içme ha içme

Hacı Bektaş-ı Veli
Dergahı'nın İkinci Piri

ABDAL MUSA SULTAN -II-

*İsmail Kaygusuz'un incelemesinin
bu bölümünde*
Alevi Ulu'su Abdal Musa'nın
Osmanlılar ile ilişkisi ele alınıyor

Abdal Musa ve Osmanlı Beyliği

Hacı Bektaş Dergahı ve buraya bağlı *Bacıyan-ı Rum* (Anadolu Bacıları) ve *Abdalan-ı Rum* (Anadolu Derviş-Gazileri) Osmanlı Beyliği kurulmadan önce, büyük olasılıkla Karamanoğulları'nı desteklemişlerdi.

1262-63'ün önemli olaylarından sonra eski Selçuklu uç beyleri genişleme, büyüme süreci içine girmişlerdi. Ama Anadolu birliğinin sağlanması, Konya Selçuklu-Moğol işbirlikçi yönetiminin ortadan kalkmasına bağlıydı. Konya'nın ele geçirilmesi, Nure Sufi Nuredin'in torunu Karamanoğlu Mehmet Bey'e nasiboldu. Hacı Bektaş Veli çevresinin eski siyasetine uygun olarak II. İzzeddin Keykavus'un oğlu Siyavuş'u desteklediler.

Alevi Türkmenler arasından bir derviş-gazi gibi ortaya çıkan Siyavuş, olasıdır ki Kadıncık Ana ve Abdal Musa'nın başında bulunduğu Dergah çevresinde yetişmişti. İbn Bibi'nin kötülemek için "Cimri" adını verdiği Siyavuş, Karaman Mehmet Bey, başında bulun-

dukları Türkmen kuvvetlerini, Konya'ya başkaldırmış bulunan Hatiroğlu'nunkilerle birleştirerek Konya üzerine yürüdüler, Selçuklu-Moğol birleşik ordusu ve Sahiller Emiri'nin ordusunu yenerek Konya'ya girdiler. Alaeddin Siyavuş padişah, Mehmet Bey başvezir olmak üzere, dili Türkçe olan bir Türkmen yönetimi kurdular. Bir fermanla bunu duyurdular. (15 Mayıs 1277). Ancak bu yönetim 37 gün sürdü. Gönderilen Selçuklu-Moğol ordusu Mehmet Bey'in güçlerini bir ihanet yüzünden yendi. Mehmet Bey yakalanarak kardeşleriyle birlikte öldürüldü.

Alaeddin Siyavuş iki yıl daha Alevi Türkmenlerle birlikte mücadeleyi sürdürdü. Ancak Kutahya ve Denizli çevresinde hüküm süren (ve 1240'da Baba İshak'ın Adıyaman çevresinde yenilgiye uğrattığı) Alişiroğlu Muzaffereddin tarafından kurulmuş olan) Germiyanogulları onu yakalayıp Konya sultanına teslim ettiler. (1279) (Erdoğan Merçil, *Müslüman Türk Devletleri Tarihi*, Ankara-1991, s.296, 301-302)

Osmanoğulları ile ilişkilere gelince, olasıdır ki bu daha Hacı Bektaş Veli ile başlamıştır. (Bu demek değildir ki, Hacı Bektaş, o dönemden yaklaşık 100 yıl sonra kurulan Yeniçeri ordusuna elvermiş, elif-i taş giydirmiş.) Hacı Bektaş'ın yoldaşı Ede Bali'nin kızını Osman Bey'e verip onun danışmanı olması, herhalde rastlantı değildir. *Vilayetname*'de Ertuğrul Gazi'nin "uç beyi" olarak, ya da değilken Hacı Bektaş Veli'yi ziyarete geldiği söylenmektedir. (A. Gölpınarlı, *Vilayetname-i Hacı Bektaş Veli*, s. 74-76 dan aktaran Aziz Yalçın, *Makalat-ı Hacı Bektaş Veli*, İstanbul- 1993, s.17) Kanımızca Osman Bey'in babası Ertuğrul Gazi (ölümü 1281), Hacı Bektaş Veli'nin 1262 sonrası "bir olalım, iri olalım, diri olalım" siyasetini kendilerine yönlendirmesini istemiştir.

Alaeddin Siyavuş'un ortadan kaldırılmasıyla Abdal Musa gözünü güneye dikmiş olabilir. *Abdal Musa Vilayetnamesi*'nde onun Genceli'de yetim büyüdüğü ve kendisine kötü davranılmış olduğu anlatıldığına göre, bölgeyle siyasi

ve yerleşme ilişkileri 1279-80 sonrası yoğun biçimde sürmüştür. Ancak Osmanlı Beyliği'nin kuruluşuyla birlikte, Dergah'ın genel siyaseti içerisinde Abdal Musa, Ede Bali, Hoy'dan hemşehrîsi Geyikli Baba, Gözcü Karacaahmet, Murad Baba gibi derviş-gaziler tarafından Osmanlı beyliği topraklarına çağırılmış olmalıdır. Çünkü, Aşık Paşaoğlu'ndan başlayarak ilk dönem Osmanlı tarih yazıcılarının hepsi, Abdal Musa'nın Orhan Bey zamanında Bursa'nın fethine (1326) katılmış olduğu üzerine hemfikirlerdir. Bu iddia doğruysa, Abdal Musa bu sırada yetmiş yaşını aşmış olmalıdır.

Ama, neden Osman zamanında (1299-1324) yapılan savaşlara katıldığından söz edilmiyor? Yoksa Osmanlı topraklarına gelmeye Orhan döneminde mi ikna edildi? Üstelik Aşık Paşaoğlu'nun anlatısından, 1362'lerde kurulan Yeniçeri ordusunun örgütlenmesinde katkısı olduğu ileri sürülmektedir.

Geyikli Baba ile Keramet Yarışı mı, Yoksa Osmanlı

Topraklarından Ayrılma tartışması mı?

A.Yaşar Ocak'ın kitabında şöyle denilmektedir:

"Osmanlı Beyliği cihada uygun sahada bulunması dolayısıyla, pek çok tarikat mensubunun akın ettiği bir yer oldu. Şeyh Edebali, Abdal Musa, Geyikli Baba vb. isimleri bize kadar intikal etmiş şeyhler, kısa zamanda devletin desteğini sağlayarak geniş çevreler edinme imkanını buldular. Öyle ki bunların menkıbeleri ilk Osmanlı vekayinamelerine bile yansdı." (A.Yaşar Ocak, *Menakıbnameler*, Ankara-1992, s.51. dipnot.43,44)

Hangi devletin "desteğini" sağlamışlar? Tam tersine, bu derviş gazileri, ilk Osmanlılar, geniş kitlesel çevreye sahip bulundukları için yanlarına almışlardı. Destek veren değil, destek alan durumundaydılar.

Haksızlığa, zulme, baskıya başkaldırmış ve bu yüzden kırıma uğramış Babailerin inanç ve geleneğinden geçip gelmiş Horasan Pirleri ve Rum Erenleri'nin Sünni İslam'ın "cihad"ıyla ilgileri yoktu. "Hiçbir milleti ve insanı ayıplamayınız... Yetmiş üç millete tek nazarla bakın" diyen Pir Hacı Bektaş Veli'nin peşinden gidenler, onun yol-

lerdi. Fakat Batınlığın mahiyeti icabı, bunlar derhal halk arasında propagandaya girip, bir takım fesat hareketleri tertibine çalışmaktan kendilerini alamadılar. Böylece Bursa-Iznik vesair muhitlerde siyasi ve içtimai düzen bir tehlikeye maruz kaldı. Sultan Orhan (1324-1362) 'İşıklar' denilen bütün abdalları yakalatarak şuraya buraya sürdüdü. Kemal Paşazade'nin ifadesine göre, İnegöl civarında tekkesi olan Geyikli Baba, Turgut Alp adındaki gazinin (İnegöl'e tımar üzere sahipti) dürüstlüğüne şahitliği sayesinde kendini kurtardı ve hatta yeniden taltif gördü. Anlaşıyor ki, vaktiyle Selçukiler devrinde tehlikeli isyanlarını gördüğümüz Batıniler, Osmanlı rejiminin ilk başladığı yerlere daha yayılarak, aynı hareketi tekrarlamak istemişlerdi. İlk Osmanlı Batınileri dahi devlet kadrolarında vazife sahibi değillerdi." (M.Akdağ, *Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi I*, s.340)

Burada, yeni fethedilmiş çevrelerdeki "siyasi ve içtimai düzenin" nasıl bir tehlikeye maruz kaldığı örneklenmemiş. Anlaşıyor ki Beyliğin kurulmasında hizmeti geçen Batını güçler, yani Alevi Türkmenler, önderleri Babalar ve Gazi-Abdallar aracılığıyla iktidardan pay istiyorlardı. Osman ve Orhan Bey'lerin bölgedeki fetih siyasetinin "siyasi ve içtimai düzenini" beğenmiyor, eleştiriyorlardı. Bu konuda, Dimitar Angelov adlı araştırmacının yazdıkları ilginçtir.

"Orta Çağ Türk tarih yazıcılarının hemen tümü Osman ve Orhan dönemlerinden büyük övgüyle söz ederler. Bu sultanların çok adil, asil ruhlu, erdemli, eşitlikçi, sadık ve alçakgönüllü oldukları sıkça vurgulanır. Olayları ve insanları aşırı derecede idealize etme hali ve yüksek övgüler, ne yazık ki, çağdaş Türk burjuva tarihçilerinde de bulunmaktadır. Osmanlı fetihlerini tarih içinde 'uygarlaştırıcı ve ilerletmeci' misyon gibi algılayıp sunuyorlar. Gerçekte tarihsel olaylar bize başka şeyler söylemektedir. Dönemin Bizanslı ve diğer yazarları, Küçük Asya'nın Türkler tarafından fethinin, yerli halk için gerçek afet olduğunu yazmaktadır. Bu fetihler maddi üretim araçlarının yok edilmesi, kentlerin tamamen harabeye çevrilmesi, insan kırımı, sürgünler ve diğer halkların binlercesinin tutuklanması sonuçlarını doğurdu. Tek kelimayle ülkenin üretici gücünün sürekliliği yok oldu. Küçük Asya'yı istila eden Türk nüfusu, hiçbir şekilde üstün bir kültür düzeyini temsil etmiyor, ne de bazı çağdaş Türk tarihçilerinin ileri sürdüğü gibi, yüksek derecede bir örgütlenme biçimine sahiptiler..." (D.Angelov, "Certains aspects de la conquete des peuples Balkaniques par la Turcs" (Balkan halklarının Türkler tarafından fethinden bazı görünüm), *Les Balkans au Moyen Age: La Bulgarie des Bogomils aux Turcs*. London-1978, s.222-223)

Pakhmeres ve Gregoras gibi 14.yüzyıl çağdaş Bizans yazarları da, Osmanlı ve Türk beyliklerinin Marmara ve Ege bölgelerini fetihleri sırasında "cihad" adına yapılan insan kırımından, yağma ve yıkımlardan söz etmektedirler. Angelov'un, Osmanlı kuruluş dönemini kısa değerlendirmesi şöyledir:

"Sahib olduğumuz çok sayıda

kaynaklar, Osmanlılarda Emir'in ailesi ve çevresinin üyeleri ve boyların askeri yöneticileri tarafından oluşturulmuş feodal sınıf çekirdeğini bize açıkça göstermektedir. Bu feodaller, Küçük Asya'nın fethi sırasında, ya silah gücüyle ele geçirip veya geniş bölgeler, çok sayıda köle, bütün oturanlarıyla birlikte pek çok köy ve şehrin tamamını Emir'in bağışı olarak kazandıktan sonra çok büyük toprak sahibi beyler oldular. Bunların arasından, biçimlenme yolundaki yeni devleti yöneten sınıfı oluşturan sivil ve askeri yüksek yöneticiler çıktı." (agy, s.229, dpnt.34)

Osman Bey (1299-1324), bu askeri şeflerden Hasan Alp ve Turgut Alp, Alp Konukyar'a Anghelokoma (İnegöl), Yar Hisar, Kara Tchepis gibi şehir ve kalelerden geniş paylar bağışlamış, yine büyük askeri şefi Alp Gündüz'e de Subaşılik bölgesini vermişti. Aile üyelerini de ihmal etmemiş, oğlu Orhan'a Kara Hisar'ı, kayınbabası Ede Bali'ye de Bilecik kentinin gelirini bağışlamıştı.

Bu tutum (askeri şefleri ve emir ailesi üyelerinin ödüllendirilmesi) Orhan Bey tarafından da sürdürüldü. 1337 yılında İzmit alındıktan sonra, Bithynia kıyı bölgesi, korsanlara karşı koruma sorumluluğuyla birlikte askeri şef Kara Müsel'e bağışlandı. Aynı şekilde Akça Koca'ya, Yankhi Lala'ya önemli toprak parçaları bağışlandı. Orhan, oğlu Süleyman'a Göynük ve Modreni (Mudurnu) çevresini ve Murad'a da Bursa bölgesini paylaştırdı.

İlk kez 1301-1310 arasında Osman tarafından uygulanan, zafer kazanmış başarılı askerlere *tımar* arazisi dağıtarak ödüllendirme siyaseti Orhan tarafından sürdürülmüştür. İznik (1331), İzmit (1337) alındıktan sonra her iki bölgenin çevresinde arazi ve yerleşme yerleri tımarlara ayrılıp askerlere üleştirildi. (Geniş bilgi için bkz. D.Angelov, *agy*, s.229-231)

Burada önemli bir noktaya, yerli nüfusa dikkat çekmek gerekir:

"Feodal rejimi yerleştirme ve toprakları askerlere ve Sultan'ın çevresindekilere (yüksek askeri yöneticilere ve Emir ailesi üyelerine) paylaşmayı takiben Küçük Asya yerli halkı kaçamadı. Kırimdan kurtuldu ama yeni fetihçilerin ağır baskısı altına düştü. Ağır vergiler ve yeni külfetlerin yüküne dayanmak zorundaydılar ve bu zor, emeğin üzerinde hakim sınıfın refahı inşa edildi... Osmanlı fetihçileri işgal edilmiş bölgelerdeki nüfusu yerinde kalmaya ve ocaklarında oturmaya zorladılar. Neşri'nin (*Kitab-ı Cihannuma I*, s.158) belirttiğine göre Osman, Bilecik, İnegöl, Yar Hisar ve Yeni Hisar aldıktan sonra, köylülerin Bythina'dan göçmelerini yasaklayan bir ferman çıkarmıştı. Gregoras'ın belirttiği gibi (I, s.458) Orhan da bu konuda babasını izlemiştir. Fetihçilerin kafirleri kitle halinde öldürmekten vazgeçmeleri, bedava emek ve vergi mükellefleri sağlamanın en akıllıca olanıydı. Emeksiz, yani toprağa bağlanmış üreticiler olmaksızın Türk feodalleri sınıfı amaçlarını gerçekleştiremeyecek ve artık değer den

yararlanamayacaktı." (D.Angelov, *agy*, s.231-232)

Anlaşıldığı kadarıyla, Sultan Orhan şeyhlerin, derviş gazilerinin bu dünya değil "öbür dünya" ile ilgilenenlerini seviyor, koruyordu. Bizans'tan ele geçirilen köy, kent ve geniş araziler Osman ve Orhan tarafından etrafa bağışlanırken savaşı derviş gaziler dışlanmıştı. Onlar tekkelerinde Tanrı ile söyleşip ibadette bulunsunlardı; dünyalık varlık nelerine gerekti? Bundan yararlanan sadece Ede Bali idi. Bilecik kentinin tüm geliri ona bağışlanmıştı. (Çünkü Osman'ın kayınbabasıydı, ailedendi.)

Baba İlyas'ın ardıllarından ve Hacı Bektaş'ın yoldaşı Ede Bali'ye tanınan bu ayrıcalık, yine Baba İlyas'a bağlı bir Babai dervişi ve Hacı Bektaş'ın yoldaşı Geyikli Baba'ya tanınmamıştı. Üstelik cezalandırma, Osmanlı topraklarından çıkartma yoluna gidilmişti. Geyikli Baba, büyük tımar sahibi Turgut Alp'in araya girmesiyle Orhan Bey'in elinden kurtulmuştu.

Fetihlerinde başarısını Alevi Türkmen topluluklarının ve önderlerinin desteğine borçlu olan Orhan, Geyikli Baba ve Abdal Musa gibi önderleri yönetime yaklaştırmıyordu. Öte yanda, Osmanlı beyliğinin topraklarında yaşayan geniş Alevi Türkmen yığınları öfkelenmemek gerektiğinin de bilincindeydi. Örneğin, bir düzensiz yeni ordu (Yeniçeri) kurulması gündeme gelince, Kadiri tarikatından kadıasker Çandarlı Halil Paşa vezir yapıldı. Ama Orhan'ın kardeşi Ali Paşa'nın araya girmesiyle, Hacı Bektaş'ın Veli Dergahı'ndan icazet alınıp, Hacı Bektaş Veli'nin koruyuculuğu altına sokuldu. (İ.Melikoff, *Uyur İdik Uyardılar*, s.222- 223)

Bu davranışla ilk Osmanlı yönetimi, hem Alevi Türkmen kitlelerini onurlandırdı, hem de analarından babalarından koparıp alınan Hristiyan çocuklarının ilk eğitim döneminin sorumluluğunu onlara yükledi. (Toprağa bağlayıp kısmen serfleştirme yoluna gidilen Bizans köylüsüyle, Alevi Türkmen köylüsü ve göçerleri arasında, Hacı Bektaş ilkeleri, heterodoks inançlar doğrultusunda başlayan sıkı ilişkiyle İslamlaşma başlamıştı.)

Bütün bu anlattıklarımızı, Geyikli Baba ile Abdal Musa arasında geçtiği anlatılan keramet yarışının yeni yorumuyla sonlandıralım.

Abdal Musa bir parça pamuğun arasına kor parçası koyarak bir müridiyle Geyikli'ye gönderir. O da karşılık olarak bir kase içerisinde süt gönderir. Fuad Köprülü bunu yorumlarken diyor ki:

"Şakayık'ta ve ona isnat eden sonraki tarihçilerde de geçen bu meşhur menkıbe mürid süt göndermedeki mânâyı anlamamış. Fa-

kat Abdal Musa bu sütün geyik sütü olduğunu ve vahşi hayvanlara tahakküm etmenin, ateşle pamuğu birbirine tesir etmeyecek şekilde imtizaç ettirmekten daha zor olduğunu, yani, kendinin böyle bir remiz ile insanlar üzerindeki tasarrufunu anlattığını söyleyerek, Geyikli Baba'nın mertebeye kendisinden daha yüksek olduğunu itiraf etmiş..." (M.Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları II*, İstanbul 1989, s.420)

Bu yoruma katılmıyoruz. Bize göre Abdal Musa, Osmanlı topraklarını terkederken Geyikli Baba'ya, inanç ve düşünce yönünden taban tabana zıt bir yönetimin altında yaşayamayacağını, kendisiyle birlikte gelmeyi önermiştir. Geyikli, "ben bunları yola getirmenin yöntemlerini biliyorum, vahşi geyikleri evcilleştirdiğim gibi onları da ıslah ederim" demek istemiş olamaz mı?

Vilayetname-i Abdal Musa Neler Anlatıyor?

F. Köprülü, Abdal Musa'nın Bursa'dan ayrılışını "Sünniliğin pek tabii olan galebesine" bağlıyor. Feodal devlet düzeninin temelini atar atmaz, Osmanlı hanedanı, ilk otuz yıl içerisinde Sünnilik dışı inancı resmen tanımayacağını göstermiştir. Devlet geleneğinde Anadolu Selçuklu Sultanlığı'nın devamı olmayı benimsemiş, hatta Sultan Alaeddin Keykubat'a ulaşan bir bağ kurmaya çalışılmış olanlar, elbette aynı din siyasetini de sürdürecekti.

"Göçebe Türkmen kitlelerinin Uç'larda veya orduda hizmetleri bile birer aşiret topluluğu şeklinde değil, birer ücret ve menfaatler mukabilinde fert fert yapılagelmekteydi. Şu halde, mevcudiyetleri ihmal edilemeyecek miktarda olan göçebelere siyasi bakımdan büyük bir yer ayrılmaz. Köy, kasaba ve şehirlerden ibaret yerleşik hayatın ise nasıl bir hiyerarşiye tabi olduğu malumdur. Onun için, idaresi kuvvetli bir şehir topluluğunun elinde bulunan Anadolu Türk Devletinin Sünnilik esaslarına bağlı olacağı tabiidir.

"Belirli büyük şeyhlerin uzun gayretlerle elde ettikleri felsefi görüşleri ve geniş din bilgileri müstesna, Şiihlik-Kızılbaşlık (Alevi-Bektaşilik, Batınlık denilmek isteniyor. *I.K*) din anlayışı ve İslam prensibini... basitliğe nakleliyordu." (M.Akdağ, *agy*, s.338-339)

Genel sosyal bilim doğrularımış gibi sunulan bu düşünceler Osmanlı'nın Sünniliği seçmesini aklamaya çalışıyor. Ama haksızlık ediyor. Arkalarındaki büyük Alevi Türkmen kitleleriyle Osmanlı devletinin kuruluşunda emeği olan Geyikli Baba, Abdal Musa vb. derviş-gaziler, Abdalan-ı Rum "fert fert" hangi çıkarı sağladılar? Dinin "basite indirgenmesi", gökten yere indirilip geniş halk yığınlarınınca anlaşılır kılınması, yöneten sınıfın tarihte ve bugün ne zaman işine gelmiş?

(Devam edecek)

Pir Sultan Abdal, Dede-Talip yakınlığı bir yana, Hacı Bektaş evlatlarından Kalender Şah'ın Şah'lığını kabul ve ilan etmiştir. Şah İsmail ile görüşmeğe giden Kalender Çelebi'nin heyetinde Pir Sultan da vardır. Ancak Erdebil tekkesi ile Anadolu Alevi-Bektaşilerinin bağları, son büyük halka olan Şah İsmail Hatayi'nin ölümüyle artık kopma noktasına ulaşmıştır. (*)

Bizce Kalender Şah olayı bir dönüm noktasıdır. Anadolu Alevi-Bektaşileri Şah İsmail'in ölümünden itibaren Erdebil'in etki alanından çıkmaktadır. Bakıyoruz, Pir Sultan Abdal bu aralıkta kesin siyasal tercihini Hacı Bektaş-ı Veli Dergahı ve onun soyundan postnişinlerden yana koyuyor. Alevi-Bektaşiliğin serçeşmesi Hacı Bektaş-ı Veli'nin Dergahı ve ardılları üzerine övgü dolu, etkileyici nefesler, şiirler söylüyor ve Dergahın açık siyasetini yapmaktadır.

Pir Sultan kendisi zaten *Hacı Bektaş-ı Veli Dergahı'ndan el almış, Pir Balım Sultan elinden dolu içmiştir*. Dergah eşliğine yüzünü sürdüğünü belirttiği nefesten anlaşıldığı üzere, Balım Sultan sağdır ve bu olay olasılıkla 1510'dan önce gerçekleşmiştir.

Pir Sultan'ın Piri, Cahit Öztelli'nin ileri sürdüğü gibi, iki şiirinde adı geçen "Hasan Efendi" değildir. (Pir Sultan'ın bir şiirinden Koyun Baba Tekkesi postnişini olduğu anlaşılan Hasan Efendi, Dergah'da yapılan Cem'lerde 12 hizmet postlarından birinde oturmuş olabilir.)

Hasan Efendi postunda oturur
Rumun abdalları hizmet yetirir
Zemheride deste güllü getirir
Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

Bu dörtlüğün geçtiği nefesinde Pir Sultan Abdal, Hacı Bektaş Veli ve *Balım Sultan'a* sevgisini anlatmaktadır. Şiirin sonunda da "Pir Sultan'ım *biat ettik* ol erden" demektedir. Bir nefesde "Aynı Cem'in bülbülüyüm" dediğine bakılırsa, "zakir postu"nda da oturmuştur.

Arzuladım sana geldim
Hünkâr Hacı Bektaş Veli
Eşliğine yüzler sürdüm
Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Pir elinden dolu içtim
Erenler demine düştüm
Ak cenneti gördüm geçtim
Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Kırk Budak'ta şema yanar
Dolusun içenler kanar
Abdalları semah döner
Hünkâr Hacı Bektaş Veli

(...)

Balım Sultan er köçeği
Keser kılıncı bıçağı
Cümle erenler gerçeği
Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Hacı Bektaş Veli, Pir Sultan'ın dilinde hem Muhammed Mustafa, hem Haydar-ı Kerrar'dır. Gerçek Şah odur.

Firdevs-i ala'da bir yanal elma
On sekiz bin alem nuru dediler
Muhammed Mustafa Haydar-ı Kerrar
Hünkâr Hacı Bektaş Veli dediler

(...)

Pirim der ki Bektaşiyim Bektaşî
Size nasip veren ol nasıl kişi
Sıkar un ederdi örs gibi taşı

Budur cümlesinden ulu dediler

Pir Sultan Abdal, Hacı Bektaş kapısından (Dergah'dan) medet-mürvet bekliyor. Hacı Bektaş Veli'yi "Pirlerin Piri ve Şahların Şahı" olarak niteliyor.

Sensin bizim zahir batın ulumuz
Aman medet mürvet Pir Hacı Bektaş
Her taraftan sana çıkar yolumuz
Ali'sin bir adın var Hacı Bektaş

(...)

Pirlerin Pirisin yok sana teki
Müminin canısın münkirin şeki
Zahirde batında değilsin iki
Yetmiş üç milletsin bir Hacı Bektaş

Şahların şahısın zat-i Ali'sin
Her ilmin kânısın şah-ı velisin
Abdal Musa kendi Kızıl Deli'sin
Abdalların başı der Hacı Bektaş

Bir başka şiirinde Pir Sultan Abdal, Hacı Bektaş Dergahı'ndan "nasip alır da var almaz da" demektedir, canları Dergaha bağlayıp "irfan defterine yazdırmak" amacını şöyle koymaktadır.

Evvel bu Dergâh'tan nasip
Alan da var almaz da
Tarikate kadem basıp
Gelir de var gelmez de

(...)

Olayım der isen Hızır
İrfan defterine yazıl
Hak her yerde hazır nazır
Görür de var görmez de

Canları Dergah birliğine çağırırken "Şah'ın kemter (acı) kulu" olarak "Hünkâr Hacı Bektaş nazargahı"nın koşullarını, kurallarını tek tek açıklıyor. Bunlara uyulmaması durumunda ortaya çıkacak sonuçları baştan anımsatıyor.

Hacı Bektaş'tan sonra, biat edip nasip aldığı Balım Sultan'ın varlığı da onu çok sevindirmektedir.

(...)
Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var
Mehdi evsafı eyledim temine
Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var
(...)

Bir güneş doğdu dünyanın yüzüne
Aşıkların nur göründü gözüne
Cümle canlar niyaz etti özüne
Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

Pir Sultan'ım biat ettik ol erden
Muhabbet kokusu geliyor serden
Katarından ayırma Şah-ı Merdan
Hacı Bektaş Veli Sultan Balım var

Balım Sultan, Dergah'ın başındadır şimdi. Ve Pir Sultan'a göre artık "devir Bektaşilerindir". Öyleyse "sevda, bade süzen, dünyayı gezen, sırlarına güç erilen ama arifler arifi ve hak yoluna canlarını kurban etmekten çekinmeyen Bektaşiler" derlenip toplanmalıdır.

Bir nefesinde, sanki bu derleniş için "Rumeli'ni fetheden Kırkların serdarı Şah Kızıl Deli'yi, yani Seyyit Ali Sultan'ı imdada" çağırılmaktadır.

Pir Sultan'ın özünü dâra çekişi

Pir Sultan Abdal'ın, 1514 Çaldıran felaketi öncesi tek güvendiği ve koştığı Şah, *Şah İsmail Hatayi* idi. Kendilerini ancak, 15 yıl önce Anadolu Alevi Türkmen boylarının yardımıyla Safevi Devletini kuran Şah İsmail kurtarabilirdi. "Urum'da (Anadolu) ağlayan sefilleri, o şad eder (sevindirir) ve güldürebilirdi".

Fakat, Çaldıran yenilgisi ve büyük

Dergah'dan icazetli Alevi-Bektaşî Dedesi

PİR SULTAN ABDAL

*Yineliyoruz,
Pir Sultan Abdal,
Hacı Bektaş-ı Veli
Dergahı'na bağlıdır
ve onun siyasetini
yapmıştır. Kendisi
Hacı Bektaş-ı Veli
Dergahı'nın icazetli
Alevi-Bektaşî
Dedesidir*

Kızılbaş kırımının ardından Pir Sultan Abdal'ın bütün gücüyle Hacı Bektaş Dergahı'na sarıldığını anlıyoruz. Pir Sultan'ın Çaldıran öncesi ve sonrası yapılan kırımdan kurtulması, Divriği-Arapkir-Kemaliye ilçelerinin ortak otlağı olan Sarı Çiçek Yaylası'nda Koca Haydar adıyla bir zaman gizlenmiş olmasına bağlanabilir.

1516 (ya da 1520) yılında Pir Balım Sultan'ın ölümüyle, Mürşid postuna oturmuş olan Kalender Şah'ın kişiliğinde Alevi-Bektaşî halk yığınları liderini bulmuştur. Kalender için yazdığı şiirinde görüldüğü gibi Şah İsmail Hatayi de bir bakıma bunu onaylamıştır.

İki aleme Sultandır Kalender
Kadim-ü küfr imandır Kalender
(...)
Geç imdi şöhet-i alem göründü
Hisaba cümle ihsandır Kalender
Velayet kabeşin açtı Hatayi
Gulam-ı (oğlu) Şah-ı Merdan'dır Kalender

Pir Sultan, aşağıdaki nefeste Kalender Şah'a seslenmektedir. "Aman mürvet" diyerek onun kapısına gelmiş, Pir'inin huzurunda dâr'a dikilmiş, hatalarını bir bir saymaktadır. Kendini düşkün görüp, Pir'ine yalvarmaktadır. Hatta vak'îyle "Hacı Bektaş oğlunu (Balım Sultan kastediliyor) günahkar" görüp uzaklaşmasından dolayı, kendine "yüzü kara" (iftiracı) nitelemesini yakıştırmaktan çekinmiyor.

Pir Sultan Abdal, Pir Meydanı'nda özünü dâra çekmiş, müthiş bir özeleştirini vermektedir.

Zahir batın On'ki İmam aşkına
Aman Şah'ım mürüvvet deyü geldim
Pirim nazar eyle şu ben düşküme
Aman Şah'ım mürüvvet deyü geldim

Bakmaz mısın cesedimin narına
Elim ermez oldu cihan karına
Yüzüm yerde geldim durdum dârına
Aman Şah'ım mürüvvet deyü geldim

Hacı Bektaş oğlun günahkar gördüm
Aradım isyanımı özümde buldum
Yüzümün karasın elime aldım
Aman Şah'ım mürüvvet deyü geldim

(...)

Pir Sultan'ım eydür karşımda durma
Gidip münkirlerle yol erkan kurma
Alınımın karasın yüzüme vurma
Aman Şah'ım mürüvvet deyü geldim

Pir Sultan Abdal, kendini Şah'ına, yani Piri Kalender Sultan'a bağışlattıktan sonra, nefeslerini düvazlarını en etkin propaganda silahı olarak kullanmaya başlamıştır. Sazı elinde sözü dilinde dağlar aşmakta; ülkeyi köy köy, oba oba dolaşmaktadır. Artık Kalender, Şah'tır, Sultan'dır. Hacı Bektaş ve dört gözle beklediği Ali'dir O.

Pir Sultan Abdal'ın cisminde cansın
Gönümün evinde kurulu hansın
Urum'un içinde sen bir Sultan'sın
Uyan dağlar uyan Ali'm geliyor

Kalender Şah'ın kurtarıcı lider olarak gelmekte olduğunu bildirirken, çekimser duranlara ve korkanlara güven veriyor. Onları bıkmadan-usanmadan, toparlanıp ayaklanmaya çağırıyor.

Muhammed Mehdi'nin Hak sancağını
Çekelim bakalım nic'olursa olsun
Teber çekip münkirlerin kanını
Dökelim bakalım nic'olursa olsun
(...)
Münkirlerin sarayını yıkalım
Yıkalım bakalım nic'olursa olsun

Gelin canlar bir olalım
Münkire kılıç çalalım
Hüseyin'in kanın alalım
Tevekkeltü Taalallah

Mervan soyunu vuralım
Padişahı öldürelim
Hüseyin'in kanın alalım
Tevekkeltü Taalallah

Açalım kızıl sancağı
Geçsin Yezitlerin çağı
Elimizde aşk bıçağı
Tevekkeltü Taalallah

Pir Sultan Abdal "el-gün arasına düşmüş", toplu halde "köpüklenmiş sel gibi aşıp giderlerken" Şah'ın yollarındadır. "Engürü dağından" (Ankara yöresinden) çok ötelede değildir, Dergah ve başındaki Pir Kalender Şah.

Pir Sultan Abdal'ın "Şah'a gider ben bir bezirgan gördüm" diye başlayan nefesinde "bezirgan" ve "katar" birer simgedir bizce. Üstü örtülü olarak, bezirgan, Kalender Şah'ın yükselttiği isyan katarına çağrıdır. Kendisi de artık o katarın ayrılmaz eridir. Şu dünyada çekilen vefasızlık ve baskılardan kurtulmak için tek fırsat, bezirganın katarına girmektir.

Şah'a gider ben bir bezirgan gördüm
Ayrılmam katardan ben şimden geri
Hemen tutmuş hakikatin yolunu
Ayrılmam katardan ben şimden geri

Artık zamanı gelmiştir. Pir Sultan'ın Şah'ı Kalender Şah, Ali'liğini göstermelidir ki "Ali kim olduğu bilinsin"! Şah'ına o hem Ali hem Hacı Bektaş diyordu. Erenler evliyalara serçeşmesi Hacı Bektaş Veli ise, torunlarından Kalender Şah da serçeşmedir. Ama onun asıl istediği, tüm Anadolu Alevileri ve de ezilen halklar adına dileği, "Hz.Ali'nin devrinin yürümesi ve yeryüzünü kızıl taçların bürüyerek İstanbul şehrinin alınmasıdır".

Hazreti Ali'nin devri yürüye
Ali kim olduğu bilinmelidir
Alay alay gelen gaziler ile
İmamların öcü alınmalıdır
(...)

Pir Sultan'ım ey Dede Dehman
Kendini çevir de andan gel heman
İstanbul şehrinde ol sahib-zaman
Tac u Devlet ile salınmalıdır

"Dede Dehman", (doğrusu Dihman), C.Öztelli'nin P.N.Boratav'dan kaynaklanarak ileri sürdüğü gibi "Şah Tahmasb'in adı" olamaz.

Misafir kapının iç kilididir
Ev sahibi ise anın dilidir
Mehman Muhammed'dir dehman Ali'dir
Mehman canlar bize safa geldiniz

dörtlüğünden hemen anlaşılacağı üzere; "konuk Muhammed'dir ve onun makamındadır, karşılayan da Ali'dir". Pir Sultan Abdal, "Ali" olarak gördüğü Kalender Şah'a Dede Dehman diye hitap etmektedir.

Kalender Şah Çelebi ayaklanması ve Pir Sultan Abdal

"Kalender Şah o kadar güç ve itibar kazandı, o kadar kalabalık bir toplumun başı oldu ki, boylesi hiçbir isyancıya nasip olmuş değildi. Işık ve Abdal diye anılan ne kadar imanı ve fiili bozuk kimseler var idiyse yanına toplanıp, yirmi- otuz bin kadar eşkıyadan oluşan bir çete meydana geldi." (Peçevi Tarihi I, s.93)

Osmanlı tarihinin bu en büyük ayaklanmasını Hünkar Hacı Bektaş Veli'nin torunlarından ve Dergah postnişini Kalender Şah'ın yönetmesi, tüm Alevi-Bektaşî topluluklarını biraraya getirmişti. Gün, "İstanbul'daki devletin tac ü tahtını" ele geçirme günüydü. Baba Zünnun'dan başlayarak Atmaca, Zünnunoğlu, Tonuz oğlan, Veli Halife ayaklanmaları 1526-1527 yıllarındaki Kalender Çelebi büyük toplumsal başkaldırısının halkalarıydı.

Ayaklanma Ankara-Kırşehir yöresinde patlamıştı. Yani ayaklanmanın merkezi karargahı Hacı Bektaş Dergahı çevresi olmuş, yığınlar burada toplanmıştı. "Ali nesli güzel İmam Urum üstüne" doğudan, İran'dan-Horasan'dan değil, "Mağripte çıkmış", yani batıdan geliyordu.

Yürüyüş eyledi Urum üstüne
Ali nesli güzel İmam geliyor
İnip temenna eyledim destine
Ali nesli güzel İmam geliyor

Doluları adım adım dağıdır
Tavlasında küheylanlar bağlıdır
Aslımı sorarsan Şah'ın oğludur
Ali nesli güzel İmam geliyor
(...)
Mağripte çıkar görünüşü görünüşü
Kimse bilmez evliyanın sırrını
Koca Haydar Şah-ı Cihan torunu
Ali nesli güzel İmam geliyor

Pir Sultan Abdal'ım görsem şunları
Yüzüm sürsem boyun eğip yalvarı
Evvel baştan On'ki İmam serveri
Ali nesli güzel İmam geliyor

"Ali nesli güzel İmam", Kalender'den başkası değildir.

Pir Sultan, onca ayaklanmalar yaşamış, katılmış ve toplumsal birliğin siyasetini yapmıştır. Kalender Çelebi ayaklanmasında, sazını silah gibi kullanarak "sancağımız Kazova'ya dikilsin" diye sancağın nereye dikileceği taktiklerini bile vermiştir.

Gözleyi gözleyi gözüm dört oldu
Ali'm ne yatarsın günlerin geldi
Korular kalmadı kara yurt oldu
Ali'm ne yatarsın günlerin geldi

Kızıl İrmak gibi bendinden boşan
Hama'dan Mardin'den Sivas'a döşen
Düldül eyerlendi Zülfikar kuşan
Ali'm ne yatarsın günlerin geldi

Mümin olan bir nihana çekilsin
Münafık başına taşlar üşürsün
Sancağımız Kazova'ya dikilsin
Ali'm ne yatarsın günlerin geldi
(...)

Ankara, Kırşehir, Bozok (Yozgat), Sivas, Erzincan, Maraş, Adana ve Tarsus ayaklanmalarının alanı olmuştu. Ayaklanmayı bastırmak için Sadrazam İbrahim Paşa görevlendirilmişti. Anadolu ve Karaman Beylerbeyleri Behram Paşa ile Mahmud Paşa eyalet askerleriyle ona katılmışlardı. Kazova'daki korkunç savaşta Kalender'in emekçi-Alevi savaşçıları Osmanlı ordusunu bozguna uğrattı. Arkasından Mahmut Paşayla birleşen diğer Osmanlı güçleri Tokat yakınlarında Cincifile denilen yerde, 27 Mayıs 1527'de yapılan savaşta yine yenildiler. Mahmut Paşa, Alaiye beyi Sinan bey, Amasya beyi Koçi bey, Anadolu tımar defterdarı Ruh ve Karaman defterdarı kethudası Şeyh Mehmet öldürüldüler. Osmanlı ordusunun bütün ağırlıkları Kalender erlerinin eline geçti.

Pir Sultan Abdal bu olayları Kızıl Deli Sultan üzerine yazdığı bir şiirinde

anlatmakta ve Seyyid Ali Sultan'ın "Kırk Eri" simgesiyle vermektedir:

(...)
Kırklar Urum'a geçti sen duydu mu
Tanrının arslanı geldi bildin mi
Pınar yanında kendini buldu mu
Kırklara serçemesin pirim Ali
Cümlemizden ulusun Kızıl Deli

Kırklar bir bir arda sökün eyledi
Domuz kafirlerin yolun bağladı
Tanrının arslanı imdat eyledi
(...)
Geldi Kazova'sın duman bürüdü
Kara kafirlerin yağı eridi
Allah allah deyüp Kırklar yürüdü...

Kalender'in bu başarılarından sonra, *Dulkadirli* boylarının çoğu ayaklanmaya katıldı. Bunların büyük bir kısmı *Alevi değildi*, dirlik ve timarları ellerinden alınmış kimselerdi. Bunlarla Kalender Şah'ın kuvvetlerinin sayısı 40 bine yükselmişti.

Giderek önünde durulmaz hale gelen bu güçle başetmek amacıyla, Sadrazam İbrahim Paşa, Dulkadıroğullarından Başatı, Karacalı ve Dokuzboy beylerine gizlice "dirliklerinin derhal geri verileceğini" bildirdi. Dulkadır beyleri devletçe doyurulunca başkalarını da yanlarına çekmeye başladılar. Kalender Şah ayaklanmasına katılanlarda büyük çözümler oldu. Sonuçta Osmanlı, savaşta yenemediği Kalender güçlerini onların hazır olmadığı içten parçalama siyasetiyle güçten düşürdü. Öyle ki, Kalender Çelebi'nin yanında "3-4 bin Kalenderi (Kalenderci anlamında) kaldı." (*Müneccimbaşı Tarihi II*, s.527)

Pir Sultan Abdal ise, "dostların muhabbeti kaldırıp, geriye kaçısını", vefasızlığı ve ihaneti anlatmakta, kendisinin ise ne olursa olsun Pirinden dönmeyeceğini vurgulamaktadır.

Çıktım yücüne seyran eyledim
Gönül eğlencesi küstü bulunmaz
Dostlar bizden muhabbeti kaldırmış
Hiçbir ikrarından ahdi bulunmaz
(...)

Kanı benim ile lokma yiyenler
Başı canı dost yoluna verenler
Sen ölmeden ben ölürüm diyenler
Dostlar da geriye kaçtı bulunmaz

Koyun beni Hak aşkına yanayım
Dönen dönsün ben dönmezem Pir'imden
Pir'imden dönüp mahrum mu kalayım
Dönen dönsün ben dönmezem Pir'imden
(...)
Kadılar müftüler fetva yazarsa
İşte kement işte boynum asarsa
İşte hançer işte kelim keserse
Dönen dönsün ben dönmezem Pir'imden

Kalender Çelebi elinde kalan kuvvetle Kayseri-Sarız'dan - olasıdır ki Adana ve Tarsus yöresinde ayaklananlarla, Bozok bölgesindeki Zünunoğlu ve Atmaca kuvvetleriyle birleşmek için, iki gücün ortasında bulunan - *Nurhak Dağları*'na çekildi. Bu kuvvet, Başsaz (ya da Başsan) adlı yerde tuzağa düşürüldü. Kalender Çelebi ve sadık adamı Veli Dündar öldürüldü. Başları atın terki-sine asılarak padişaha (Sultan Süleyman I) götürüldü. Kalender'in taraftarlarından pek azı kırımdan kurtulabildi.

Pir Sultan'ın kırımdan kurtuluşu

Kalender Şah ayaklanmasına elli

yaşlarında katılmış olması gereken Pir Sultan, ayaklanmanın bastırılmasını izleyen kırımdan acaba nasıl kurtuldu?

Pir Sultan Abdal, şiirlerine simgeleri öylesine ustalıkla yerleştirmişti ki, bunlar adeta Pir Sultan'ı koruyucu örtü olmuşlardır. Ancak Kanuni'nin - babası Yavuz'u aratmayan - Kızılbaş düşmanlığından yıllarca kendini koruyabilmesi, Anadolu'yu, daha doğrusu yaşadığı bölgeyi uzun süre terketmesine bağlanmalıdır.

Bizce Pir Sultan Abdal, kendini ikinci gizleme dönemi olan bu yılları Rumeli'nde geçirmiştir. Bunu, kapalı da olsa gösteren şiirleri mevcuttur. Feleğin bile düzene desteğini vererek, kendisini "çevre çevre yeldirdiğini" söyleyen, "ayrılığın okunun doldurulduğundan" söz eden Pir Sultan'ın bir nefesinden aktardığımız şu parça, onun Trakya'ya geçtiğini anlatmaktadır.

Akdeniz'i seyreyledik yalıdan
Böyle aldık nasihatı uludan
Tanrıdaki kurbu Kızıl Deli'den
Görünür İmamevleri görünür
(...)
Akyazılı Sultan'ın dergahından
Görünür İmamevleri görünür

(...)
Her nereye baksan Otman Baba'dan
Görünür İmamevleri görünür

"İmamevleri", Otman Baba'nın tekke ve türbesinin bulunduğu *Tanrıdaki* adı verilen Edirne kırımından ve Akyazılı Sultan Dergahı'nın bulunduğu yerden görülebilen bir yerleşme birimidir.

Açıkça anlaşıldığı üzere, Pir Sultan Abdal, Trakya ve Balkan Bektaşileri ve Bedreddini'ler arasında uzun zaman kalmış, Otman Baba'ya bağlı Akyazılı Sultan Dergahı'nda (Varna) ve daha çok Hacı Bektaş Dergahına doğrudan bağlı Seyyit Ali Sultan Tekkesi'nde (Dimetoka) yıllarını geçirmiştir. Seyyit Ali Sultan (diğer adıyla Kızıl Deli) için ve onun adının geçtiği en az 6-7 nefesi vardır bize ulaşan.

Ve birgün, bilemediğimiz bir tarihte ("bir daha ya geldim ya gelemedim" deyişine bakılırsa, yaşamının son yıllarında) Pir Sultan Abdal bu illerden yurduna (Sivas'a) geri döner.

Himmet eylen şu dağları aşalım
Pir aşkına kaynaşalım coşalım
Gelin birer birer helallaşalım
Dostlar bizi safa ile gönderin
(...)

Pir Sultan Abdal'im Hakka yakındır
Edebi erkani hemen takın dur
Ölüm uzak derler heman yakındır

*Aleviliğin Yedi Ulu Ozanı'ndan biri olan
Pir Sultan Abdal, Hacı Bektaş-ı Veli'ye
manevi bağlılıkla kalmamış,
Dergah'ın başındaki Kalender Çelebi'yi
Şah bilip, ona sarılmış, "İstanbul'u" (iktidarı)
hedef alan Kalender Şah ayaklanmasının
aktif siyasetini yapmıştır.*

Dostlar bizi safa ile gönderin

Balım Sultan'dan nasib almış ve Hacı Bektaş Dergah'ında tutulan Cemler'de "Zakir" olarak hizmet görmüş **Pir Sultan Abdal, Dergah'da kazan kaynatıp icazet almış bir Alevi-Bektaşî Dedesiydi** Doğu Anadolu'dan Balkanlar'a uzanan Osmanlı topraklarında talipleri vardı. Bir yandan gizlenirken, bir yandan da Muhammed-Ali Yolu'nu sürdürüyor; taliplerine yol-yordam öğretmek onları irşad ediyordu.

Pir Sultan Abdal, Sivas'a geri döndükten sonra - ne kadar sonra bilemiyoruz - sonra Kanuni Süleyman'ın Sivas Valisi Hızır Paşa tarafından darağacına çekilmiş. Yavuz'dan itibaren İran'a karşı yapılan her savaş öncesi gelenekselleşen Kızılbaş kırımından kurtulamamış.

Pir Sultan'ın oğlu Pir Mehmed

Pir Sultan Abdal Osmanlı'nın eline düşüp idam edildikten sonra, aile çevresi büyük zarar görmüş. Uzun süre saklanarak canını canını kurtardığı anlaşılan, "İnce Mehmed" lakabını taşıyan oğlu *Pir Mehmed* ortaya çıktığında, kendisinin Pir Sultan'ın oğlu olduğundan kuşku duyulmuş ve kabul etmemişler.

Pir Mehmed bu nedenle hüccetini yenilemede büyük sıkıntılar çekmiş. Sonunda babasının bağlı olduğu ve İcazetli Dede olarak kaydının bulunduğu Hacı Bektaş Veli Dergahı aracılığıyla nesebini ispatlayabilmiş.

Pir elinden elifi tac urundum
Kubbesi Düvazde İmam Ali'dir
Nasibim ol verir andan barındım
İki cihanda da varım Ali'dir
(...)
Tarikat dediler bir yol sürdüler
Getirdiler elimize verdiler
(...)

Sürdüm ötesin evlada yetirdim
Sohbetimde can tercüman getirdim
Anın emri ile durdum oturdum
Gönlümde gayri yok varım Ali'dir

Aşk oduyla ciğerlerim dağıtım
Boş değilim bir ikrara bağltım
Abdal Pir Sultan'ın abdal oğluyum
Adım *Pir Mehmed* Pir'im Ali'dir "

diye kendini tanıtan Pir Mehmed'in taliplerinden, az tanınmış bir Alevi ozanı *İsmail*, bu olayı uzun bir şiirle belgelemektedir. (Pertev Naili Boratav, *Pir Sultan Abdal*, s.42)

Aradılar Pir Sultan'ın aslını
Görelim ki ne söyletir Yaradan
Dinleniz de şerh eyleyim vastını
Zuhur oldu Kazım Musa Rıza'dan

(...)

Hem Rıza hem Haşim hem Seyyid
Bir başında vardır hem Ebu Talib
Bektaş-ı Veli'de yazılı kayıd
İnanmayan haber alsın oradan

(...)

Güvercin donunda havadan indirdi
Darı çeçi üstünde namazın kıldı
Doksan bin evliyaya serçeşme oldu
Mevlam kismetlerin verdi orada

Uçurdular Pir Sultan'ın kuşunu
Seyrangah eyledi Yıldız başını
Hub gösterdi toprağını taşıdı
Mevlam kismetin verdi orada

Şah Yıldız dağında semah eyledi
Bir ayak üstünde bin bir kelam söyledi
İndi Banaz'ı hoş vatan eyledi
Hayli devr ü zaman geçti orada

(...)

Yüce gördü şehidliğin yolunu
Mansur gibi kabul kıldı darını
Kokladı elmayı verdi serini
Hırkasın asılı koydu orada

Seksen bin er Horasan'dan zuhuru
Geldi Urum'a hatmeyledi zahiri
Şeşper koltuğunda gitti ahiri
Dört yolun dördüne gitti orada

Halifeler biraraya geldiler
Evlad kimdir deye meşv(e)ret kıldılar
İnce Mehmed'i Şaha saldılar
On'ki Şah'dan sened aldı orada

İsmail'im ötesini bilmezler
Evlad olmayana senet vermezler
Senede mühüre it'mad kılmazlar
Aradan kaldırmazlar zann ü gümanı

İsmail'in bu şiirinde Pir Sultan'ın soyu ve idamı sırasındaki kerametleri, Hacı Bektaş'a bağlılığı ve Dergah'da kaydının bulunduğu anlatılmaktadır.

Aleviliğin 7 Ulu Ozanı'ndan biri olan Pir Sultan Abdal, bu manevi bağlılıkla kalmamış, Dergahın başındaki Kalender Çelebi'yi Şah bilip, ona sarılmış, "İstanbul'u" (iktidarı) hedef alan Kalender Şah ayaklanmasının aktif siyasetini yapmıştır.

Alevi halk yığınları kendisini safa ile gönderdi ölüme. Hiç unutmadı koca Haydar'ı. Yüzlerce yıl dilinden eksik etmediği gibi, her fırsatta mücadelenin sancığına Pir Sultan Abdal adını yazdı. Yeni Pir Sultanlar doğurdu, yeni şehitler verdi, veriyor... Kanlı Sivas'ta şeriatçı düşman eliyle yakılan 37 can gibi...

Dergah'tan icazetli Alevi Dedesi Pir Sultan Abdal *ölmez*. Bu kutlu Anadolu toprağında Pir Sultan Abdallar *tükenmez*. Her Alevi-Bektaşî can bir Pir Sultan'dır ve sancak daha Kazova'ya dikilmedi! Banaz'da dikili heykelinin yansıttığı onurlu, dirençli mücadele ruhuyla O bize, "bir olun, diri olun, iri olun, Dergah'ın çevresinde kenetlenin" diyor. ●

(*) Safevi Erdebil tekkesinin etkisi, Anadolu'nun Alevi halkları arasında 1449'da İran'dan çıkarılan Şeyh Cüneyd ile başlayıp yayıldı. Şeyh Cüneyd 1456'ya değin Anadolu ve Suriye'de durmadan dolaşmış. Batınlığı ağır basan bir Şiiliğin siyasetini yapmıştı. Erdebil Dergahı'na bağlılık, sonra Şeyh Haydar, onun ardından da - 1500'li yıllarda Safevi Devleti'ni Anadolu'dan akın akın İran'a giden Türkmen oymak ve boylarına dayanarak kurmuş olan Şah İsmail Hanayı ile en üst düzeye ulaşmıştı. ●

Cem dergisinin Kasım 1992 tarihli 18. sayısında Tokat'ın Erbaa ilçesine bağlı Keçeci köyünde her yıl düzenlenen "Keçeci Ahi Baba'yı (Sultan Şeyh Mahmud-u Veli) Anma Törenleri" ile ilgili bir haber-yazı yayımlatmıştık. Bu yazıya ek olarak yaptığımız açıklamada uzmanlara, araştırmacılara çağrı yapmış ve şöyle demiştik:

"Keçeci Ahi Baba'nın kimliği ve kişiliği hakkında elimizde kesin bilgi ve belgeler yoktur. Kendisinin Horasan pirlerinden olduğu, 13.yüzyılda Anadolu'ya geldiği söyleniyor. Kısıtlı sayıdaki belgelere göre asıl adı, Sultan Şeyh Mahmud-u Veli'dir. Ayrıca Şah Ergani Mahmut Veli olarak da adlandırılıyor. Keçeci Baba aynı zamanda bir ahi şeyhi imiş. Keçecilik zanaatından dolayı Keçeci Ahil Baba adını almış. Söylentilere ve menkıbevi anlatımlara göre Hacı Bektaş Veli'nin amca oğluymuş. Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması yolunda büyük hizmetleri olmuş...."

Bu çağrının üzerinden iki yıla yakın zaman geçtikten sonra, Erbaa Ortaokulu'nda görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni, (şu anda Diyarbakır'da ilköğretim müfettişi) araştırmacı-yazar arkadaşım Şehri Temiz'in bazı araştırmalar yaptığını, Keçeci Baba ile ilgili yeni bilgi ve bulgular elde ettiğini öğrendim. Kendisiyle zaman zaman Keçeci Baba üzerinde tartışmalar yaptık, görüş alışverişinde bulunduk. Sn. Temiz, elde ettiği bilgileri "Keçeci Ahi Baba Sultan" başlıklı bir makalede işlediğini, bunu çalışmalarında kaynak olarak kullanabileceğini söyledi. Kendisine ne denli teşekkür etsem azdır.

Şehri Temiz'in makalesi şu cümlelerle başlıyor:

"Türbesi Keçeci köyündedir. Köy, adını bu zaitan almıştır. Keçeci önceleri Turhal'a bağlı bir köy iken bu gün 27 km. uzaklıktaki Erbaa ilçesine bağlıdır. Köyün en bariz özelliği evlerinin 'tek katlı' olmasıdır. Halkın Keçeci Baba'ya hürmeti o kadar fazladır ki evlerini dahi türbeden yüksek olmasın diye tek katlı yapmaya özen gösterirler."

Ben de köye yaptığım ziyaretlerde büyüklere bunun nedenlerini sordum. Hürmetin yanı sıra halkın başka inançları da var. Keçeci Baba'nın çok katlı binalara izin vermediğini söylüyorlar. Bu inanış ve töreye aldırış etmeyip iki-üç katlı ev yapanlar olmuş, ama evleri yıkılmış, kendileri de şu veya bu şekilde cezalandırılmış. Yine bu inanış bağlamında, köyde hiçbir zaman davul-zurna çalınmaz. Düğünlerde, eğlencelerde (ya da başka bir nedenle) davul-zurna çalmanın uğursuzluk getireceği inancı yaygındır. Bu gibi işler için bağlama

Keçeci Ahi Baba

Tokat Erbaa'dan Sabri Yücel,
Keçeci Ahi Baba'nın kimliği ve kişiliği üzerine
yeni bulguları aktarıyor

kullanılır ve bağlama halkın gözünde kutsal bir çalgıdır.

"Keçeci Baba'nın asıl adı Mahmut'tur. Keçeci denmesinin nedeni şöyle anlatılır: Keçeci Baba'nın ününü duyan devrin sultanı bir vesile ile onu sarayına davet eder. Bu davette kendisinden keramet göstermesi istenir. O da cebinden keçe çıkarmaya başlar. O kadar olur ki, bir oda dolusu keçe çıkarır. Bu olaydan sonra kendisine 'keçeci' lakabı verilir." (agy)

Ahu Baba adlı bir Alevi-Bektaşî şairinin kimliğini araştıran İbrahim Aslanoğlu, Ahu Baba'nın 16.yüzyılda yaşadığını, elindeki Alevi-Bektaşî içerikli şiirlerin bir olasılıkla Keçeci Ahi Baba'ya ait olabileceğini ileri sürerken, Keçeci Baba'nın Anadolu'ya 13.yüzyılda değil de büyük olasılıkla 15.yüzyıl sonu - 16.yüzyıl başında gelmiş olabileceğini, özellikle Amasyalı Fedayi Baba'nın şiirlerinin bu konuda bazı ipuçları verdiğini ifade ediyor. Şehri Temiz ise, "Keçeci Ahi Baba Şeyh Mahmud-u Veli'nin Horasan erenlerinden olduğunu, 750 Hicri (1349 Miladi) senesinde burada şehit düştüğü... rivayet edilir" diyor. Keçeci Baba'nın Anadolu'ya hangi tarihte geldiği sorunu aydınlığa kavuşmamış görünüyor...

Şehri Temiz'in konumuzla ilgili başka bazı değerlendirmelerine göz atalım:

"Konya Şihabettin Uzlu Kütüphanesi'ndeki henüz numaralanmamış medfun Evliya-i Kiram hazretlerinin isimleri bölümünde Keçeci Baba'dan 'Keçeci Ahi Baba Sultan' diye bahsedilerek, burasının büyük hadsiz bir asitane olduğu, talebeleri olan bir alay dervişinin zaviyesinde müstefid bulundukları belirtilir. Keçeci Ahi Baba

bir derviş olmasının ötesinde bir ahi şeyhi'dir... Yöreyle yakın Tahta Köprü mevkiinde eskiden bir han olduğu, karşısındaki pınara ise Bezirgan Pınarı denildiği bu yörede herkesin malumdur. Dolayısıyla Keçeci Ahi Baba'nın dağın başındaki bir yerde tesadüfî bulunmadığı, önemli bir 'kervan yolu' üzerinde konak tuttuğu kolayca anlaşılır."

Keçeci köyünün bugünkü konumuna baktığımızda "böylesi büyük bir velinin bu ıssız, sapa, uzak dağbaşında ne işi vardı?" diye düşünenler olmaktadır. Ancak yukarıda vurgulanana göre, o gün Keçeci köyü (daha doğrusu Keçeci Baba Dergahı) sapa ve ıssız bir güzergahta değilmiş. Aksine çok önemli bir geçit üzerinde bulunmaktaymış.

Arkadaşımız Temiz, yazısında Ahilik ve Ahilik Öğretisi konusunda tarihsel açıklamalar yaparak, Keçeci Ahi Baba'yı o günkü sosyokültürel kompozisyon içinde yerine oturtmaya çalışıyor, Ahi Babalığın en yüce makam olduğunu hatırlatıyor.

"Şeyh Mahmud-u Veli'ye 'Ahi Baba' isminin verilmesinden, onun Ahilikte en yüksek mertebeye çıktığı, işinin ehli bir bilge olduğu anlaşılmaktadır."

Ahi zaviyelerinde zaman zaman toplanan esnaf sanatkarlar adab-ı muaşerat, yurttaşlık, askerlik görevleri ve genel bilgiler yönünden eğitilirdi. Üyeler "üçü kapalı, üçü açık" diye nitelenen 6 'iyi ahlak ve insanlık kuralı' benimsetilirdi. Kapalı olan üçü: 1) Eline 2) Diline 3) Beline dikkat et. Yani hırsızlık etmeme, yalan söylememe, iftira, dedikodu yapmama, başkasının namusuna göz dikmeme prensipleri öğretilirdi. Açık olan üç şey: 1) Düşkünler için eli açık olmak. 2) Konukseverlik için kapısı açık olmak. 3)

Yedirmek içirmek için sofrası açık olmak... Ahiler kız çocuklarına da "işine, aşına, eşine sahip ol" öğüdünü yaparlardı.

"Selçukluların Tokat'ı bir ilim merkezi haline getirmeleri, ayrıca Ahiliğin kurucusu olan Ahi Evran Şeyh Nasıruddin Mahmud'un (659 Hicri/1261 Miladi) talebesi olan Nuruddin adlı zatın Tokat'ta yoğun bir faaliyet içerisinde olduğunu göstermektedir. Anadolu'da ilk Ahiname'yi (Fütüvvetname) yazan Mevlana Nasıruddin de Tokatlıdır."

"Keçeci Ahi Baba, böyle bir ilim atmosferinin köylere kadar uzanan ümit ışığı, bir istidat (yardım) kapısıdır. Kendisinin evliyanın büyüklerinden olan Hacı Bektaş-ı Veli Hazretlerinin amcaoğlu olduğu söylenirse de henüz elde mevcut kat'i bir deli yoktur. Rivayete göre Horasan erenleri Anadolu'ya hareket edince Şeyh Mahmud-u Veli de 'Keliktaş'ı'nı fırlatarak 'bu taşın düştüğü yer mekanımdır' der. Bugün zaviyesinin önünde bulunan ve yere çakılı vaziyette duran silindirik taşın fırlatılan Keliktaş olduğu söylenmektedir. Buna benzer bir rivayet de Hacı Bektaş-ı Veli Hazretleri için vardır. Vilayetname ve menakıpnamelere göre Hacı Bektaş-ı Veli Tekkesi'ndeki Balım Sultan Türbesi'nin önünde bir dut ağacı vardır. Bu, kerametle Horasan'dan buraya atılan bir ağaçtır."

Temiz'in bu kaydadeğer açıklamalarının ardından gelen, Keçeci Baba Zaviyesi ve Türbesi hakkındaki şu bilgiler sanıyorum yazılı basında ilk kez yer alıyor:

"Zaviyesinin önünde bulunan kuyudaki suya halk *zemzem suyu* demektedir. Anlatıldığına göre, Zileli Hacı Mehmet diye birisi Hac'ca gittiğinde kendisine ait bir altın tası Zemzem Suyu'nun içerisine düşürür. Zorlar zorlar tasını alamaz. Oradan geçen bir zat, 'hiç zahmet etme, tasını Keçeci'deki Zemzem Kuyusu'na bir ala, bir de beyaz köç

kesersen alırsın' diyerek oradan uzaklaşır. Hacı Mehmet hac dönüşünde Keçeci'ye gelip denildiği gibi yaparak tasını kuyudan alır. O günden beri bu kuyuya Zemzem Kuyusu, suyunu da Zemzem Suyu denildiği söylenmektedir."

Keçeci Ahi Baba'nın zaviyesinin bugün cami olarak da kullanıldığına (tekke ve zaviyelerin kapatılmasına ilişkin yasayla zaviye binası camiye dönüştürülmüştür) yer veren araştırmacı Temiz, yazısının sonunda Keçeci Baba türbesiyle ilgili inanışlara da yer vermiş ve yüzyıllardan beri halkın Keçeci Baba'nın ruhani kişiliğinden nasıl etkilendiğini, ona nasıl bir sevgi ve saygı ile bağlandığını şu cümlelerle dile getirmiş:

"Anlatıldığına göre Keçeci Ahi Baba'nın, 'azan, deliren şifa bulur inşallah' buyruğundan dolayı akli dengesini yitirmiş olanlar buraya getirilir, zaviyede özel bir bölmeye iplerle ellerinden bağlanır. O kimse kendiliğinden çözülür de oradan çıkarsa eski hastalığından hiçbirşey kalmaz. Bu şekilde iyi olanların canlı şahitleri çoktur..."

Sevda yüzünden aklını yitirmiş olanlar Keçeci Baba'dan şifa bulamazlarmış. Halk bunu, Keçeci Baba'nın seven iki insan arasına girmek istemediği şeklinde yorumluyor.

Kuşkusuz bu bilgiler, türbesi hemen hemen her gün ziyaret edilen Keçeci Ali Baba'nın (Sultan Şeyh Mahmud-u Veli) kimliğini ve kişiliğini bütün yönüyle anlamamız için yeterli değildir. "Velilik" mertebesine erişmiş, yüzyıllar boyu halkın yaşamını, kültürünü, inanç ve düşüncesini şu veya bu şekilde etkilemiş ve etkilemekte olan bu ulu kişi (ve öteki ulularımız) hakkında daha çaplı, daha geniş araştırmalar yapılmalı, binanın türbe ve zaviyesi yaşını ortaya çıkarmak için incelenmeli, türbede Keçeci Baba'nın başucunda duran yeşil sancak, kabir örtüleri vb. yazı ve süslerin, kumaşların hangi döneme ait olabileceği ortaya konulmalıdır.

Hepsinden önemlisi Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden kalan yazılı metinler taranmalı, şayet varsa Keçeci Baba ve Zaviyesi'yle ilgili özellikle Tokat, Turhal, Amasya'daki bilgi ve belgeler bilim-kültür dünyamıza tanıtılmalıdır.

Halkımız, Veli, Sultan, Baba gibi sıfatları sıradan insanlar için kullanmaz. Dolayısıyla, Keçeci köyündeki türbesi sıradan bir "deli tekkesi" olarak görülen Keçeci Ahil Baba Sultan'ın yaşamını, kimliğini, düşüncesi ve eylemlerini gün yüzüne çıkararak "akıllılara" da şifa dağıtmanın zamanı geldi sanıyoruz. ●

Tiyatro sanatçısı
Muharrem Tan
çocuk
tiyatrosunun ve
ona temel olan
çocuk
oyunlarının
çocuklarımızın
gelişmesi
açısından ne
denli önemli
olduğunu
hatırlatıyor

TİYATRO VE ÇOCUK

Tiyatronun çocuk üzerindeki etkilerinden, çocuğun oyuna ve tiyatroya bakışını, tiyatronun çocuk üzerindeki etkisini, yine tiyatro sanatının çocuğun ruhsal yapısındaki değişken ve yaratıcı kişiliğini nasıl yüzeye çıkardığını anlatmaya çalışacağım.

Önce çocuk tiyatrosunun tanımını yapmakta büyük fayda görüyorum. Çocuk tiyatrosu çocuklara yönelik, onların dünyasını, düşünce ve duygu yaşamlarını, yaratıcılıklarını, onların paylaşma ve katılma ihtiyaçlarını sağlayan bir sanat dalıdır.

Çocuk tiyatrosu üzerine yapılan incelemeler genellikle üç ayrı gruptan söz ederler. Birincisi, büyüklerin çocuklar için yaptıkları tiyatro. İkincisi, çocukların rol aldığı çocuk tiyatrosu. Üçüncüsü okullarda öğrenciler tarafından yapılan tiyatro çalışmalarıdır.

İncelediğimizde bu tanımların çocuk tiyatrosuna yalnızca biçimsel açıdan yaklaştığını görürüz. Oysa çocuk tiyatrosunun ne olup ne olmadığını tartışırken gözönünde bulundurulması gereken üç temel unsurun unutmamakta büyük fayda vardır. Bunlar, "a) yönelim, b) nedenler, c) ilkeler"dir.

Bu üç temel öge gözönünde bulundurulduğunda şu sonuç çıkar: Çocuk tiyatrosu, biçimsel olarak ister okulda, ister profesyonel tiyatrolarda yapılsın, bu öğeler dikkate alınmadı mı çocuk tiyatrosu olmaktan çıkar.

Çocuk tiyatrosunun

- a) Eğlendirici,
- b) Ruhsal,
- c) Eğitici ve
- d) Estetik

olmak üzere dört ana görevi vardır.

Çocuk tiyatrosu bu görevleri yerine getirirken çocukta varolan paylaşma ve içtenlik duygularının, beraberlik kavramının gelişmesini sağlar. Çocuk tiyatrosu çocuğun düşünme, duygulanma yeteneklerini geliştirir. Kişiliğinin olgunlaşmasını sağlar. Çevresiyle uyum sağlamasına yardım eder. Çocuk tiyatrosu estetik haz yoluyla çocuklara yeni davranışlar, değerler, kurallar kazandırır.

Çocuk tiyatrosu çocuğa, yakın çevresini, evreni ve evrendeki yerini anlamakta önemli ipuçları verir. Çocuğun toplum içindeki yerini almasına, yaratıcı gücünün gelişmesine, yaşamındaki bazı fobilerinin ortadan kalkmasına ya da etkilerinin azalmasına yardımcı olur. Çocuk tiyatrosu çocukta karar verme dürtüsünü geliştirir. Olayları çok yönlü değerlendirmesini sağlar. Çocuğa güzel sanatların diğer dallarını da tanıtır.

Tiyatronun görevlerini inceledikten sonra şunu hemen kavrırız. Çocuk tiyatrosu diğer sanatlar arasında çocuğa en yakın olanıdır. Çocuğa böylesine yakın olan tiyatro hem görsel, hem de işitsel bir sanat dalı olması nedeniyle, öteki sanat dallarına oranla daha özgürdür.

Örneğin müzikte ve şiirde

işitsellik, edebiyat ve resimde ise görsellik önemlidir. Ama edebiyat ve resimdeki görsellik, yaratıcısıyla seyreden karşı karşıya getirmez. Yaptı seyircinin karşısına çıktığında bitmiş, tamamlanmıştır, hareketten yoksundur ve sabittir. Sinema sanatında hareket vardır, ama bu hareket akan resimlerin hareketinden öte değildir. Halbuki çocuk tiyatrosunda çocukla yazar, oyun ve yönetmen sahne olguları içerisinde içiçe, karşı karşıya etkilenme ve etkileme dürtüsüyle hep birlikte yaşar.

Tiyatronun çocuğun toplumsallaşmasında en önemli araçlardan biri olduğunu İ. Hakkı Baltacıoğlu şöyle açıklıyor: "Toplumsal hayat gerçek alemde bulabildiğimiz en zengin girift gerçektir." Resim, müzik, edebiyat bu insan varlığının yalnız parçalarıdır. Asıl bütünlük hayatın kendisindedir. Hayatın kendisinden sonra en canlı, en bütünsel olan varlık tiyatrodur.

Ülkemizde salt çocuk tiyatrosu yapmak amacıyla pek çok tiyatro kurulmuştur. Bunların birçoğu, bir takım kişisel firmaların reklamlarını yapmak amacıyla kurulan çocuk tiyatroları olup, bir kısmı sadece ismi "çocuk tiyatrosu" olan sahte çocuk tiyatrolarıdır. Bir de, hedef olarak çocuklara yönelmeyi amaçlamış, ama ekonomik olanaksızlıklar yüzünden yaşamalarını sürdürememiş çocuk tiyatroları vardır.

Devlet tiyatrolarının ve

şehir tiyatrolarının dışında, özel tiyatrolar da çocuk tiyatrolarına yönelmişlerdir. Özel tiyatroların çocuk tiyatroları yapması iki amaca dayanmaktadır. Birincisi, çocuklara eğitsel ve sanatsal gereksinimlerini karşılamak amacı, ikincisi de çocuk oyunlarının ekonomik riskinin az oluşu, seyircisinin ise okullarda hazır bulunmasıdır.

Çocuk oyunları içinde tiyatroya en yakın olanları dramatik nitelikteki oyunlardır. Bunlar evcilik oyunları, Hıdırellez'de (Hızır İlyas'ta) ateşten atlama gibi oyunlardır. Bu oyunlarda çocuk, kişileştirme ve taklit yoluyla belli bir arınmaya gider. Böylece çocuk tiyatrosunun özünü farkında olmadan kendi oyunlarında yakalamış olur. Nasıl ki tiyatro insanı insanla ve insanca tanıma sanatı ise, insan da ancak oynadıkça gerçekte insan olur.

Çocukta oyun bebeklik döneminde başlar. Hareketleri ve sesleri taklit etmeye başlayan çocuk, kendini tanıma yolunda bedenini incelemeye başlar. Çevresinde gördüğü hareketleri taklit eder. Taklit ettiği ve keşfettiği hareket ve sesleri defalarca tekrar ederek sağlamlaştırır. Elde ettiği sonuçlar ona zevk vermeye başlar ve neşelendirir. Yapılan bu hareketler zevk verdiği sürece oyun olmaya başlar. Yani çocuğun oyun kavramının temelini "zevk alma duygusu" oluşturur.

Çocuk giderek nesneleri

amacının dışında kullanmaya başlar. Bu konuda kendisine en büyük yardımcı, yeteneği sağlar. Nesneleri (başka) nesneleri temsil edebilir hale getirebilen çocuk, evrende kendisini merkez kabul eder, oynamaya eylemlerine büyük bir dürtüyle devam eder.

Çocuk önce arkadaş grubunda kendi kendine oyalanır. Sonra gruptaki diğer çocukların oyunlarını seyreder. Sonra yavaş yavaş küçük ilişkiler kurarak kendisi de oyuna katılır. Çocuk artık kendisini güvenli ve rahat bir ortamda bulmuştur. Grup halinde oynama ve yeni arkadaş guruplarıyla ilişki kurma çocukta belli bir istem yaratır.

Söylediklerimi toparlarsak, oyun çocuğun en kutsal eylemidir. Çocuk oyunlarla fiziksel ve ruhsal gelişimini tamamlar. Çocuk oyunla girişkenlik doğallık ve yaratıcılık kazanır.

Sevgili canlar. Sanatın, özellikle de tiyatro sanatının bir toplumun geleceği olan çocuklarımızın geleceği açısından ne kadar önemli olduğunu elimden geldiği oranda anlatmaya çalıştım. Binlerce yıldır kültür ve sanatı kendisine rehber edinen Ehlîbeyt muhibbi canların sanat içinde yoğrulmuş, olgun ve kamil insan yetiştirilmesinde canla başla gayret göstereceğine yürekten inanıyorum.

Bütün canlara en derin sevgi ve saygılarımı sunarım. Ehlîbeyt sevgisi üzerinden eksik olmasın. ●

ASM MÜZİK ÜRETİM VE PAZARLAMA LTD. ŞTİ.

İ.M.Ç. 6. Blok No: 6610 Unkapanı - İST.
Tel: (0212) 520 73 68 Fax: (0212) 528 11 92

SARIKAYA EMLAK

Nihat SARIKAYA

EMLAK ALIM SATIM VE BEYANNAME
DİLEKÇE - TAPU MUAMELESİ
VERASET VE İNTİKAL İŞLERİ YAPILIR

Bahçelievler Belediyesi Karşısı Erenler İşhanı No: 15
Bakırköy - İSTANBUL Tel: (0212) 575 98 84 - 506 52 37

Yeliz Çiçek Evi

Kemal Aydın

Çağlayan Vatan Cad. No: 108/25 (Efes Çarşısı Orta Kat)
Şişli / İstanbul Tel: (0212) 230 56 21 Faks: (0212) 224 23 02

DEVİRAN VIDEO MÜZİK **DEVİRAN KASETÇİLİK**
MALLIN CK ROTSTR 139 / 147
44147 DORMUNDT - 1

İMÇ 6. BLOK 6609 UNK. / İST.
TEL: (0212) 522 18 67
FAX: (0212) 513 76 55

GÜNEY MOBİLYA SAN.

HER TÜRLÜ MOBİLYADA GÜVENİLİR TEK İSİM
TÜM DOST VE MÜŞTERİLERİMİZİ BEKLER
SAYGILAR SUNARIZ
KEMAL DOĞAN VE KARDEŞLERİ
Yeni San. Orhan Gazi Cad. No: 1 İNEĞÖL - BURSA
Tel: (0224) 713 00 49

APSEN

ZÜCCACİYE ve HEDİYELİK EŞYA

Mahmut Şevket Paşa Mahallesi

Mithat Paşa Caddesi No: 12

Okmeydanı - İstanbul

Tel: (0212) 235 82 01

DİYAR MÜZİK YAPIM PLAKÇILIK VE KASETÇİLİK TİCARET SAN. LTD. ŞTİ.

İ.M.Ç. 6. Blok No: 6643
UNKAPANI - İSTANBUL
TEL: (0212) 526 11 15
FAX: (0212) 522 26 13

Laik Demokratik Cephe'nin önemi henüz yeterince iyi anlaşılmadı.

Öncelikle RP'yi ve onun şemsiyesi altındaki şeriatçı anlayışın gerçek yüzünü topluma iyi tanıtmak gerekiyor. Düşmanın homojen bir yapıda olmadığı, ama aynı tencereden beslendiklerini ve pisliklerini de aynı yere akıttıklarını, demokratik hakları demokrasiyi ortadan kaldırmak için kullandıklarını halka göstermek gerekiyor. Seçimler öncesinde "babama iş istiyorum" sloganını kullanan RP, dün Kağıthane'de, bugün Gebze'de, Ümraniye'de işçi sınıfına olan düşmanlığını hiç kimsenin inkar edemeyeceği biçimde somutlamıştır. RP'nin maskesi düşmeye başlamıştır.

Şeriat, Kuran'daki hükümler gereği ilahi yasaların, tartışılmaksızın din adamları (ulema, kadi, şeyhülislam, vb.) tarafından uygulanmasına dayanır. Ceza kısasa kısas alınır. Suçlu Müslüman, mağdur olan gayrimüslim ise, Müslümana ceza vermenin anlamı yoktur. Avukat, jüri, mahkemeye vb. gerek yoktur. Kadi, molla herşeyi bilir.

Demokrasi ise, düşünce ve inanç özgürlüğünü güvence altına alan, insanın yaşama hakkını kutsal sayan bir anlayışın ürünüdür. Şeriat ve demokrasi asla birbiriyle uzlaşmamıştır. "İslamiyet ile demokrasiyi birlikte uygulayacağız" gibi laf ebelikleriyle kafa bulandırmaya çalışıyorlar. Şeriatçı gericiliğin sorunu ibadet değil, iktidarı almaktır. O yüzden tüm ikiyezlilikleri yapıyor.

Altı çizilmesi gereken bir diğer nokta da, ekonomik temelde süren pazar savaşının taraflarının da İslamcı tekeldişi burjuvazi ile, liberal tekeller arasında olmasıdır. İslamcı siyasal hareketin çekirdeğini ve yönetim kadrosunu oluşturan bu katman, halkın sağduyusunu sömürmekte, dini siyasete alet ederek, "Adil Düzen" kavramıyla kitleleri kandırmaktadır. Düzene "alternatif" olduğunu söyleyen anlayışın üretim biçimi, yine kapitalizm olacaktır. Yönetim biçimi ise yüzlerce yıl daha geri bir anlayışa dayanacaktır. Sonuç, İran örneğindeki gibi benzer biçimde, ekonomik, siyasal, toplumsal her alanda gerileme olacaktır.

Şeriatçı anlayış, doğası gereği inanç özgürlüğü kavramına *ölesiye düşmandır*. Kendi inandığından başka doğru kabul etmemektedir. Bağınazlıkları kendi aralarında bile uyum kabul etmez bir düzeydedir. Geçen gün bir TV programında 5 İslamcı "tesettür" kavramı üzerinde anlaşamadılar. Yok şöyle örtünmek caizdir, yok böyle örtünmek lazımdır derken, sonuçta hiçbirini kabul etmedi. Bunlar şeriat devletini kurarlarsa, komünistleri ve laikleri kestikten sonra, sıra birbirlerini boğazlamaya gelecek.

Sorun, inanç özgürlüğü sorunu *değildir*. Sorun, iktidarı belli bir gurubun ele geçirip *şeriat düzenini* kurmak istemesidir. Bu asalakların "şeriat isteriz" belgisine karşı her

Laik Cephe'de Yerimizi Alalım

Sol önce hangi sandalda olduğunun tespitini doğru yapmalı. Kaybedecek tek saniyemiz yok. Çünkü bunun telafisi olmayabilir, İran'da olduğu gibi toplum onlarca yıl geriye itilebilir. Düşman sandal, silahlanmış, rotasını çizmiş, yok etmek amacıyla geliyor.

yerde ve her düzeyde "laik-demokratik devlet isteriz" belgisi yükseltilmelidir. Bu anlayışı savunanlar, "şeriatçı parti kapatılmalı" da demelidir. Dinsel anlayışın siyasal alanda yeri olmadığını halka göstermelidir.

RP'nin takiiyeye dayalı oyununu boşa çıkarmak için sorunun özünü, gerçek boyutlarını iyi anlamak, sorumluluk duyan herkesin tarihsel görevidir.

10 Nisan 1928'de şeriatçılar Menemen'de Kubilay'ı katletmişlerdi. Bunun yıldönümü olan 10 Nisan 1994'de Taksim'de şeriatçıların yaptığı izinsiz mitingi İBDA-C'nin yayın organı olarak bilinen *Taraf* dergisi "yaşasın 10 Nisan ayaklanmamız" şeklinde verdi. Şimdi *Özgür Gündem*'de ilanları yayınlanan *Taraf*, 2 Temmuz 1993 Sivas katliamından sonra "Sivas'ta yanan meşaleyi Türkiye'nin dört bir yanına yaymak boynumuzun borcudur" şeklinde duyurmuştu. Yazılarında "laik-Müslüman iç savaşının, İslamcı Halk İhtilali'nin kaçınılmaz olduğunu" savunan şeriatçı *Taraf*, habire ihtilale hazırlık çağırısı yapıyor:

"Mutlaka silah ve mermi edin. Un, yağ, şeker, buğday, pirinç gibi temel ihtiyaç maddelerinden en az 5-6 ay idare edecek kadar stoklayın. Özellikle zengin Müslümanlar gizli yerlere büyük stok yapmalı. Bol miktarda ilaç depolayın. Lüks mallar, beyaz ve kahverengi eşya tüketimine son verin. Tasarruflarımızla ve ödemeyeceğiniz vergilerden elde edeceğimiz parayı altına yatırın. Hisse senedi, tahvil, bono gibi şeyler almayın, varolanları elden çıkarın. Arsa, bina gibi şeylere yatırım yapmayın, çünkü iç savaş ortamında yat-kat para etmez. Bir lokma ekmek, bir yudum su daha hayattır."

Şeriatçılar resmen iç savaşa hazırlanıyorlar. Hani ülke nüfusunun %99'u Müslümandı? Yüzde 1'e mi savaş ilan ediliyor? Hayır, "İslam-küfür çelişkisi etrafında" kendilerinden olmayana savaş ilan ediyorlar.

Bu, kendi bağınaz kafalarında varolan, uydurma bir çelişkidir.

Laik düşünce "küfür" değildir. Aksine, her inanç topluluğunun istediği biçimde özgürce ibadetini uygulama hakkı verir. İnanç özgürlüğü laiklikle gelir.

Dünyada gün 24 saat süren sınıf kavgası, Sovyetler Birliği'nin çözülmesiyle bambaşka boyutlar aldı. Tüm dünyada işçi sınıfına saldırılar yoğunlaştı, dinci-milliyetçi akımlar güçlendi. Türkiye'de RP şemsiyesi altında, çevresinde dolaşan bu canavarlar da, bu oluşumun yansımasıdır.

Bunlara karşı toplumun dinamiklerinin Laik-Demokratik Cephe örgütlenmelerinde yer almasını sağlamak *mutlak bir zorunluluktur*. Bunu hâlâ anlamamakta direnenler için şeriatçı *Yeni Yeryüzü* dergisinin yazarı Kavuncu'nun şu sözlerini aktaralım:

"İslami hareket ile onun boyutlarından birisi olan silahlı mücadeleyi birbirinin zıddı imiş gibi ele almamız söz konusu değildir."

"Şiddet İslam'da yoktur" diyenlerin maskeleri ne de çabuk düşüyor! Azılı gerici İslami cemaat ve gruplar, tam başarı için, "silahlı mücadele, direniş ve devrimci yöntemin tek geçerli yol" olduğunu saklamak gereğini duymuyorlar. Yani şeriat, hedefine ulaşmak için gözünü kırpmadan yüzlerce Sivas yaratmak, yaşatmak niyetindedir. Şeriat savunucularına göre siyasal konjonktür "İslam devrimi" için olgunlaşmaktadır.

Şurası açık ki, şeriat bugün asıl gücünü iyi örgütlü olmasından almaktadır. Sayısal olarak azınlık oluşlarına karşın güçlü gözükmelerinin tek nedeni, demir disiplinli bir örgütlenmeyi sağlamalarıdır. Sol hareketin de tam bir dağınıklık içinde oluşu bunu azdırıyor.

Sol, bu durumu iyi kavramalı, şeriat karşı olan *herkesin* içinde yer alabileceği Laik-Demokratik Cephe örgütlenmelerinin kurulma-

sında aktif rol almalıdır. *Cephe'nin tek koşulu "şeriat karşı" olunması olmalıdır*.

Kara hareketin gerçek yüzü, daha önceki Kahramanmaraş, Çorum, Malatya ve Sivas katliamlarıyla yeterince anlaşılmadı mı? Geçmişten ders çıkarmamakta direnerek kazanacağımız birşey mi var? Ama gaffetimiz yüzünden anamızı, bacımızı, çocuğumuzu, canımızı kaybedebilir ve en önemlisi geleceğimizi karanlığa gömebiliriz.

Şeriatın neleri hedeflediğini en iyi anlayan Alevi toplumdur. Alevilik gericiliktir, dindir diyen "sol"cular, bu yanlış değerlendirmeyi, ettikleri hakaretleri artık bırakmalı, özelleştirmelidir. Bu tutumlarıyla yalnızca kendilerine zarar verseler neyse, ama Türkiye halkına, onun Sol'da yansıyan aydınlık geleceğine zarar veriyorlar.

Her gittikleri yerde tatsızlık çıkaran "sol"lar geçenlerde bir cemde gericilik yapıyor diye bir Dedeyi dövmeye kalkmış, halktan bir güzel dayak yemiştir. Halkın öncüsü böyle mi olunacak? Gericilik vb. yapıyorsa kendilerinin cemde ne işi var? "Sol"cu arkadaşlar, Alevi toplumunun değer yargılarına saldıracaklarına, laiklik ve demokrasi mücadelesini küçümseyeceklerine, gerçek gericiliğe karşı somut savaşmalarını pratikte gösterebilirler. Hoşgöründen şımırıp Alevi Dedesine kaldırdıkları ellerini asıl topluma nifak tohumları saçan hocalara, mollalara, vb. kaldırınsınlar.

Sol hangi sandalda olduğunun tespitini doğru yapmalıdır. Kaybedecek tek saniyemiz yok. Çünkü bunun telafisi olmayabilir, İran'da olduğu gibi toplum onlarca yıl geriye itilebilir. Düşman sandal, silahlanmış, rotasını çizmiş, yok etmek amacıyla geliyor. Siyasi partisiyle, vakıfları, yayın organları vb. örgütlenmeleriyle, cinayet şebekeleriyle geliyor.

Sınıf savaşını dinle örtüleyip toplumu sınıfsal gerçeğinden ayıran, inanan-inanmayan yapay gelişkiyle bölen, ümmet kavramıyla kendinden başka herkesi "sapkın-kafir" olarak gören şeriatçı anlayışın bir siyasal parti eliyle yürütülmesi, modern-laik devlet kavramına tamamen terstir. Üstelik, laikliği-demokrasiyi, insan haklarını yok etmek için mücadele eden bir partinin kapatılmasını savunmak, sınıf gerçeğinin bilincinde olan herkesin hakkı ve görevidir.

Bu hakkı kullanmak ve bu görevi yerine getirmek için, inanç özgürlüğünden yana olan Alevi-Sünni, Türk-Kürt herkesi "Laik-Demokratik Türkiye" hedefinde ortak harekete yöneltmeli. Laik-Demokratik Cephe örgütlenmeleri yaratmalıyız.

Şeriatçı partinin anlayışının doğası gereği özünde demokrasiye ve insana düşman yüzü sergilenmeli, şeriatçı partinin kapatılmasını için ülke çapında kampanyalar başlatılmalıdır.

Gün, geleceğe güvenle bakabilmemiz için "**Şeriatçı RP Kapatılmalıdır**" belgisini yükseltip, Laik-Demokratik Cephe'de yerimizi alma günüdür. ●